
BE MULTILINGUAL

METODINĖ PRIEMONĖ

**Be multilingual! – moderniais mokymosi būdais
motyvuokime turizmo srities darbuotojus mokytis užsienio
kalbų**

BE MULTILINGUAL

BE MULTILINGUAL

© 2008 Volkshochschule im Landkreis Cham, Vokietija.

Šis leidinys sukurtas LIFELONG LEARNING projekto „Be Multilingual! – moderniais mokymosi būdais motyvuokime turizmo srities darbuotojus mokytis užsienio kalbų“ metu. Projekto nr. 135390 – LLP – 1 – 2007 – 1 – DE – KA2MP.

Projekto partneriai:

- Volkshochschule im Landkreis Cham e.V. – VHS. Projekto koordinatore (Vokietija)
- Institut für berufsbezogene Weiterbildung und Personaltraining GmbH – BEST (Austrija)
- Fundación General de la Universidad de Valladolid – FGUVA (Ispanija)
- Instituto Municipal de Formación y Empleo – IMFE (Ispanija)
- IRFA SUD (Prancūzija)
- Vytauto Didžiojo universitetas – VDU (Lietuva)
- The Academy of Humanities and Economics in Lodz – WSHE (Lenkija)
- CENTRO DE FORMAÇÃO ANTÓNIO SÉRGIO – CFAS (Portugalija)
- REPERE ASSOCIATION – BACAU BRANCH (Rumunija)
- FOLKUNIVERSITETET – FOLK (Švedija)

Nekomerciniams tikslams rengiama elektroninė versija, kurią nuo 2011 m. spalio 30 d. bus galima parsisiųsti iš svetainės www.be-multilingual.com

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Projektą remia Europos Komisija.

Europos Komisija neatsako už šiame leidinyje pateikiamą informaciją ir jo autorių mintis.

BE MULTILINGUAL

Turinys

Įžanga	9
1 skyrius. Bendroji informacija	11
1. Svarbiausios turizmo kryptys	12
2. Užsienio šalių ataskaitų analizė	12
2.1. Efektyviausi mokymosi darbe būdai	12
2.2. Mokymąsi skatinantys veiksniai	12
3. Turizmo srities verslininkai ir pedagoginiai aspektai	13
2 skyrius. Savarankiškas mokymasis	15
1. Įžanga	16
2. Sąvokos	17
3. Savarankiško mokymosi praktinis taikymas	19
3.1. Savarankiškas mokymasis padedant mokytojui / vadovui	19
3.2. Savarankiškas mokinys	20
3.2.1. Mokymąsi stabdantys veiksniai	20
3.2.2. Kaip tapti savarankišku mokiniu?	23
4. Metodologija	28
4.1. Ciklinio didaktinio modelio seka, integruojanti savarankišką mokymąsi	28
4.2. Mokymo(-si) stiprinimas įtraukiant Integruoto kalbos ir dalyko mokymo(-si) aspektą	30
4.3. Mokymo(-si) kurso pavyzdys. Europos vynai	32
1 MODULIS. Įvadas, „minčių lietus“	32
2 MODULIS. Žodžių mokymasis ir kai kurie kultūros (CULTIX) aspektai	33
3 MODULIS. Žodžių mokymasis ir kai kurie kalbos (LANTIX) aspektai	37
4, 5 MODULIAI. Savarankiškas mokymasis ir kai kurie mokymosi (LEARNTIX) aspektai	39
6 MODULIS. Sakytinės kalbos ir komunikacijos įgūdžiai	39
7 MODULIS. Pabaiga, analizė, įvertinimas	40
1 l e n t e l ė. Portugališkų vynu aprašas	40
Pamokos plano pavyzdys. Madeiros vinas – pasaulyje žinomas portugališkas vinas	41
5. Mokinių įvairovės valdymas	42
5.1. Įvairovės valdymo praktika	43
5.2. Įvairovės valdymas ir savarankiškas mokymasis	45
5.3. Savarankiškas mokymasis ir tarpkultūrinis prisitaikomumas	45
6. Lyčių lygybė	46
6.1. Lyčių lygybės praktika	46
6.2. Lyčių lygybė ir savarankiškas mokymasis	47

BE MULTILINGUAL

3 skyrius. Integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is)	49
1. Įžanga	50
2. Sąvokos	51
2.1. Svarbiausios hipotezės	51
2.1.1. Natūraliosios sekos hipotezė	51
2.1.2. Stebėjimo hipotezė	51
2.1.3. Įvesties hipotezė	52
2.1.4. Atrankos hipotezė	52
3. Metodai	53
3.1. Bendrieji reikalavimai	53
3.1.1. Didaktinio požiūrio vertė	53
3.2. Kodėl verta rinktis integruotą kalbos ir dalyko mokymą(-si)?	54
3.2.1. Motyvacijos didinimas diegiant požiūrį, vadinamą „aš galiu“	54
3.3. Integruoto kalbos ir dalyko mokymo(-si) principai ir iššūkiai	55
3.3.1. Struktūra	56
3.3.2. Svarbiausios ypatybės	56
3.4. Mokymo(-si) stiprinimas	57
3.5. Mokymo(-si) kurso pavyzdys. Europos vynai	59
1 MODULIS. Įvadas, „minčių lietus“	59
2 MODULIS. Žodžių mokymasis ir kai kurie kultūros (CULTIX) aspektai	59
3 MODULIS. Žodžių mokymasis ir kai kurie kalbos (LANTIX) aspektai	59
4 MODULIS. Integruotas mokymas(-is) ir kai kurie mokymosi (LEARNTIX) aspektai	60
5 MODULIS. Integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is)	60
6 MODULIS. Žodinio bendravimo įgūdžių lavinimas	60
7 MODULIS. Pabaiga, analizė, įvertinimas	61
2 l e n t e l ė. Europos vynu aprašas	61
Pamokos plano pavyzdys. Vyno degustavimas	62
4. Mokinių įvairovės valdymas integruoto dalyko ir kalbos mokymo(-si) pamokose	66
5. Lyčių lygybė integruoto dalyko ir kalbos mokymo(-si) pamokose	67
4 skyrius. Mokymas(-is) šeimoje	69
1. Įžanga	70
1.1. Mokymas(-is) šeimoje ir namuose	70
2. Sąvokos	71
3. Mokymo(-si) šeimoje taikymas	72
3.1. Kodėl verta skatinti mokymą(-si) šeimoje?	72
3.1.1. Nuo mokymo(-si) namuose iki kalbų mokymo(-si) šeimoje	73
3.2. Kaip pritaikyti mokymą(-si) šeimoje turizmo sričiai?	74
3.2.1. Mokymo(-si) situacijos	74
3.2.2. Mokymo(-si) būdo ir medžiagos parinkimas	75
3.3. Mokymo(-si) stiprinimas	76
3.4. Mokymo(-si) kurso pavyzdys. Europos vynai	78
1 MODULIS. Įvadas ir „minčių lietus“	78
2 MODULIS. Žodžių mokymasis ir kai kurie kultūros (CULTIX) aspektai	78

BE MULTILINGUAL

3 MODULIS. Žodžių mokymasis ir kai kurie kalbos (LANTIX) aspektai	78
4 MODULIS. LEARNITIX aspektai	79
5 MODULIS. Mokymas(-is) šeimoje	79
6 MODULIS. Žodinio bendravimo įgūdžių lavinimas	79
7 MODULIS. Pabaiga, analizė, įvertinimas	80
3 l e n t e l ė. Europos vynu aprašas	80
Pamokos plano pavyzdys. Vyno rinkimasis	81
4. Mokinių įvairovės valdymas mokant(-is) šeimoje	83
5. Lyčių lygybė ir mokymas(-is) šeimoje	84
5 skyrius. Žvalgomojo tyrimo rezultatai	85
1. Žvalgomojo testo rezultatai	86
1.1. Žvalgomojo testo parengimas ir pateikimas	86
1.2. Tyrimo rezultatai. Metodologija	87
1.2.1. Savarankiškas mokymasis	87
1.2.2. Integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is)	87
1.2.3. Mokymas(-is) šeimoje	88
1.3. Rezultatai. Metodinė medžiaga ir mokymo(-si) priemonės	88
2. Pamokos plano pavyzdys	90
Išvados	91
Abėcėlinė rodyklė	93
Papildoma informacija	95
Papildomą informaciją teikiančios institucijos	105
Šaltinių ir literatūros sąrašas	107
1 priedas. Bendrųjų Europos kalbų metmenų (angl. Common European Framework of Reference for Languages) gairės	109
1. A1, A2, B1, B2 lygių kalbos kompetencijos	109
2. „Be Multilingual“ mokytojams ir mokiniams skirtas kalbos turinio ir kompetencijų aprašas	110
2 priedas. Elektroninio mokymosi aplanko (portfolio) sudarymo metodika, skirta turizmo sričiai	116

BE MULTILINGUAL

BE MULTILINGUAL

Įžanga

Pagrindinis projekto tikslas yra sukurti ir pateikti metodus, kurie skatintų turizmo srityje dirbančius žmones mokytis kalbų ir išplėstų kalbų mokymosi apimtį.

Siekiant šio tikslo, numatyta įvykdyti tokius uždavinius:

- sukurti užsienio kalbų mokymo(-si) koncepciją panaudojant mokymo formas, derančias su verslo poreikiais ir tikslinės grupės interesais. Į kalbų mokymo koncepciją įtraukiamos užsienio kalbų savarankiškų studijų ir mokymo(-si) šeimoje idėjos, patrauklios turizmo srityje ir kaimo vietovėse dirbantiems žmonėms;
- pristatyti projekto turinį ir rezultatus, organizuoti jų sklaidą specialiais renginiais. Numatyta surengti Multiplier seminarą Europos Sąjungos šalims.

Projekto rezultatai:

- Metodinė priemonė ir mokymosi priemonių rinkinys „Be multilingual! – moderniais mokymosi būdais motyvuokime turizmo srities darbuotojus mokytis užsienio kalbų“.
- Kalbų mokymosi internetinė bazė, skirta turizmo sričiai. Daugiausia dėmesio skiriama ilgalaikio ir trumpalaikio mokymo(-si) aspektams, suteikiantiems galimybę mokytis kalbų visą gyvenimą.

Projektas buvo įvykdytas taikant naujovišką metodą, sukurtą patenkinti tikslinės grupės (turizmo srityje dirbančių žmonių) poreikius. Šioje metodinėje priemonėje, parengtoje projekto veiklos pagrindu, pateikiama patarimų mokytojams: paaiškinama, kaip pritaikyti naujas metodines ir pedagogines koncepcijas, apimančias *savarankišką mokymąsi*, *integruotą kalbos ir dalyko mokymąsi* ir *mokymąsi šeimoje*, ir kaip šias priemones įtraukti į mokymo sistemą ir praktiką.

BE MULTILINGUAL

BE MULTILINGUAL

1 skyrius

Bendroji informacija

BE MULTILINGUAL

1. Svarbiausios turizmo kryptys

2006-ieji metai atskleidė turizmo pasaulinio masto konsolidaciją: buvo suskaičiuota 842 mln. Turistų (t. y. 4,9 % daugiau negu 2005 m.), o gautos pajamos sudarė 586 mlrd. eurų. Europa ir toliau lieka labiausiai lankomas žemynas: joje apsilankė 457 mln. turistų (4,3 % daugiau negu 2005 m.), tai sudarė 54,3 % pasaulinės rinkos.

Pati patraukliausia Europos dalis yra Viduržemio jūros regionas (165 mln. turistų, 117 mlrd. eurų pajamų), po jo seka Vakarų Europa (150 mln. turistų, 107 mlrd. eurų pajamų). Trečiąją vietą užima Europos Ekonominės Bendrijos (CEE) šalys (89 mln. turistų, 30 mlrd. eurų pajamų).

Pasaulinė turizmo organizacija tikisi, kad 2020 m. užsienio turistų skaičius sieks 1,6 mlrd. ir tai atneš 1 600 mlrd. eurų pelną (neskaičiuojant tarptautinių pervežimų).

2. Užsienio šalių ataskaitų analizė

Remiantis interviu rezultatais, dominuojančios ir dažniausiai vartojamos kalbos turizmo srityje yra anglų, prancūzų, vokiečių ir ispanų.

Mūsų kalbų mokymosi produktas apima aukščiau išvardintas ir partnerių nurodytas kalbas: italų, rusų, čekų, danų, švedų, lenkų, portugalų ir rumunų.

2.1. Efektyviausi mokymosi darbe būdai

Tyrimas atskleidė, kad savarankiško / individualaus mokymosi būdai nebuvo dažnai naudojami ar laikomi labai efektyviais (išskyrus prancūzų respondentus).

Kalbos mokymasis grupėje ar individualiai su mokytoju, pokalbiai su gimtosios kalbos atstovais ar kelionė į šalį, kurios kalbos buvo mokomasi, – tai patys efektyviausi ir tinkamiausi mokantis darbo vietoje būdai.

Svarbiausia priežastis, atbaidanti žmones nuo užsienio kalbų mokymosi, yra tai, kad artimiausia mokykla ar mokymo įstaiga yra **per toli** (25 % respondentų). **Laiko stoka** taip pat labai dažnai (46 % respondentų) trukdo mokytis užsienio kalbos.

Respondentai norėtų turėti geras sąlygas mokytis namuose individualiai ir taip **sutaupyti laiko bei išvengti didelių atstumų**.

2.2. Mokymąsi skatinantys veiksniai

Kursai (pateikiant ir mokymo(-si) medžiagą bei priemonių rinkinį) turėtų būti pritaikyti mokymuisi individualiai namuose, darbe ar kitoje vietoje. Tai išspręstų laiko ir vietos problemą. Mokestis už tokius kursus turėtų būti nedidelis, arba jie galėtų būti nemokami.

BE MULTILINGUAL

3. Turizmo srities verslininkai ir pedagoginiai aspektai

Svarbu, kad požiūris į mokymąsi atitiktų **mokinio** (ne mokytojo) poreikius, kad būtų pabrėžiamas bendravimo gebėjimų tobulinimas.

Kalbų kursai, skirti smulkiesiems turizmo srities verslininkams, turėtų atitikti specifinius jų poreikius. Mokomieji dalykai turėtų būti siejami su turiniu, temomis ir klausimais, aktualiais smulkiajam verslui.

Atsižvelgdama į smulkiųjų turizmo srities verslininkų lūkesčius ir poreikius, „Be multilingual“ komanda parengė šiuolaikiškais mokymo(-si) metodais pagrįstą mokomąją priemonę „Be multilingual“. Jame išdėstyta teorija ir pateikta trijų koncepcijų – *savarankiško mokymosi, integruoto kalbos ir dalyko mokymosi ir mokymosi šeimoje* – modelio apžvalga. Kiekvienoje koncepcijoje atsižvelgiama į lyties skirtumų ir įvairovės valdymo aspektus.

Pirmojoje metodinės priemonės dalyje aprašoma savarankiško mokymosi koncepcija, pritaikyta projekto tikslinės grupės (asmenų, dirbančių turizmo srityje) kontekstui. Pateikiama praktinių patarimų, padėsiančių tapti savarankišku studentu ar (jei esate mokytojas) skatinti mokinių savarankiškumą.

Antroji dalis skirta integruotam kalbos ir dalyko mokymui(-si). Tai yra dviejų koncepcijų – savarankiško mokymosi ir mokymosi šeimoje – pagrindas. Šioje dalyje pateikiama pavyzdžių, atskleidžiančių, kaip kalbų mokymąsi galima sieti su dalykinėmis žiniomis.

Trečiojoje dalyje aprašomas mokymas(-is) šeimoje ir šio mokymosi pritaikymas turizmo verslo sričiai. Projekto tyrimų rezultatai atskleidė, kad daugybei smulkiųjų turizmo įmonių (pensionams, mažiems viešbučiams) vadovauja ištiesos šeimos – seneliai, tėvai, vaikai. Dauguma jų neturi laiko lankyti bendrųjų kalbos mokymo kursų, tačiau darbo drauge sąlygos leidžia jiems rasti laiko kartu mokytis užsienio kalbų, būtinų turizmo sričiai.

Metodinę priemonę papildo:

- Priemonių rinkinys su pratimų pavyzdžiais (trims koncepcijoms, skaitmenine versija).
- Mokymosi vieta www.be-multilingual.com, kurioje pateikiama įvairių pratimų, skirtų savarankiškam mokymuisi, mokymui(-si) šeimoje ir integruotam kalbos ir dalyko mokymui(-si). Ši mokymosi vieta skirta ir kalbos mokytojams, ir studentams.

BE MULTILINGUAL

BE MULTILINGUAL

2 skyrius

Savarankiškas mokymasis

BE MULTILINGUAL

1. Įžanga

Kadangi šiame projekte daugiausia dėmesio skiriama kalbos kompetencijų ugdymui turizmo srityje, ypač mažose kaimo vietovių gyvenvietėse, šios srities darbuotojams, gyvenantiems toli nuo didelių miestų ir kalbos mokymosi centrų, dirbantiems pamainomis, ypač svarbus yra SAVARANKIŠKAS MOKYMASIS. Savarankiškai besimokantys asmenys gali mokytis pačių pasirinktu patogiu laiku ir ritmu, taigi šis mokymosi būdas tikriausiai yra vienas iš tinkamiausių turizmo srities darbuotojams. Gebėjimas vartoti užsienio kalbas yra būtinas šiai tikslinei grupei veiksnys, galintis padėti padidinti konkurencingumą ir verslumą.

Užsienio kalbų mokymasis skatina žmones tapti atviresniais, suprasti naujas kultūras, skirtingus požiūrius, taigi savarankiškas mokymasis yra naudingas kultūrinių žinių įgijimui ir sudaro pagrindą mokytis visą gyvenimą. Jei šis mokymasis dera su mūsų darbotvarke, galime išvengti ilgų kelionių į mokymosi centrus.

Savarankiško mokymosi priemonės ir metodologijos yra naudingi ir formaliojo švietimo atstovams: padeda mokytojams parengti pamokas ir suteikia mokiniams tolesnės praktikos galimybę, kuri yra būtina mokantis užsienio kalbos. Mokiniai jaučiasi savarankiški, patys organizuodami ir reguliuodami mokymosi procesą.

Malonumas ir atsakomybė taip pat gali būti šio mokymosi sudėtinės dalys. Mokiniai gali rinktis sau patiems įdomią medžiagą ir taip tampa visiškai atsakingi už savo mokymąsi. Įgyjama daugiau pasitikėjimo savimi siekti išsikeltų tikslų, ugdomi kalbos įgūdžiai, išmokstama pasirinkti geriausią strategiją iškeltų tikslų įgyvendinimui.

BE MULTILINGUAL

2. Sąvokos

„Mokinio savarankiškumas apibrėžiamas atsižvelgiant į pasirengimą priimti atsakomybę už savo mokymą siekiant patenkinti savo poreikius ir tikslus. Tai apima gebėjimą ir norą veikti nepriklausomai, tačiau socialiai atsakingai bendradarbiaujant su kitais“ (Dam 1995: 1).

„Savarankiškas mokymasis yra toks mokymosi būdas, kai mokinys imasi iniciatyvos apibrėžti savo mokymosi poreikius, formuluoti tikslus, pasirinkti ir rasti žmogiškuosius bei materialiuosius mokymosi išteklius, pasirinkti (tinkamesnes) mokymosi strategijas ir įvertinti mokymąsi; mokytojas veikia kaip tarpininkas“ (Miguel Rebollo, Vasaris 2002).

„Besimokančiojo užsienio kalbų savarankiškumas laikomas svarbia mokymosi dalimi, skatinančia kūrybinį tobulėjimą bendrauti, perėjimą nuo konvencionalių, ribotų kontekstų į savarankiškumą ir savireguliaciją – savo mokymosi reorganizavimą, restruktūrizavimą ir įvertinimą. Šie nauji kontekstai suteikia mokiniams galimybę tapti *savo žodžių autoriais*“ (Benson, Voller 1997: 53).

Kalbos mokymosi srityje savarankiškumas suprantamas kaip savarankiško mokymosi pradžia, o dirbant klasėje – kaip nuoseklus mokymosi valdymo perdavimas mokiniams. Savarankiškas mokymasis sutelktas į individą ir jo nepriklausomybę. Pasiekta nepriklausomybė lemia abipusę priklausomybę – tai viena iš socialinių charakteristikų. Taigi savarankiškumas gali būti suprantamas kaip laisvė nuo kontrolės: ne tik nuo mokytojo, bet ir nuo mokymo plano, iš anksto susidarytos nuomonės apie naujos kalbos mokymąsi, mokinio silpnybių. Mokymo valdymo perdavimas mokiniui lemia tai, kad vystosi aktyvus santykis tarp mokinio, mokymosi proceso ir turinio priklausomai nuo būdo, kaip mokomasi ir kaip įgytos žinios pritaikomos už klasės ribų (Little 1991), taigi stiprėja mokinio pasitikėjimas savimi naujoje aplinkoje.

Savarankiškumo interpretacijos tyrinėtos daugelio autorių ir mokslininkų. Leguthke, Thomas (1991), Little (1991), Holec (1992), Dickinson (1992), Nunan (1997) Benson, Voller (1997), Pennycook (1997), Cotterall, Crabbe (1999), Zimmerman (2000), Benson (2001) teigia, kad tendencijų, procedūrų ir elgesio egzistavimas atskleidžia daugybę ypatybių, leidžiančių atpažinti savarankiškus individus.

Savarankiško mokinio ypatybės:

- Nuolatos dalyvauja apibrėžiant tikslus, supranta užduoties prasmę, modifikuoja programos turinį ir struktūrą.
- Yra atsakingas, demonstruoja iniciatyvą plėtojant planuojamus veiksmus.
- Bendradarbiauja su kolektyvo nariais.
- Nuolatos peržiūri darbotvarkę, įvertina pasiektus rezultatus, tobulėja ir naudojami įvertinimo kriterijais.
- Pats valdo santykį su kitais dalyviais, tinkamai naudojami šaltiniai.

BE MULTILINGUAL

- Išlaiko teigiamą požiūrį ir elgesį nepaisydamas galimų mokymosi sunkumų, geba motyvuoti save.
- Naudojasi daugybe strategijų, padedančių pasiekti spontaniškenį ir efektyvesnį komunikacijos lygį. Lengvai atlieka skirtingus vaidmenis, mėgaujasi aukštu socialinio savarankiškumo lygiu mokymosi metu.
- Sėkmingai pritaiko tai, kas išmokta, naujam kontekstui.
- Suvokia grėšiančius iššūkius, apsversto savo indėlį.
- Teigiamai vertina save, yra kūrybingas, disciplinuotas.
- Kuria ir plėtoja tiriamąją veiklą.
- Mėgaujasi veikla, teikiančia pirmenybę socialinei sąveikai.
- Mokytoją laiko vadovu; teikia pirmenybę individualioms užduotims ir mokymuisi už klasės ribų.

BE MULTILINGUAL

3. Savarankiško mokymosi praktinis taikymas

3.1. Savarankiškas mokymasis padedant mokytojui / vadovui

Toliau pateiktame sąrašė apibendrinamos keletu tyrėjų idėjos (Ash 1985, Bauer 1985, Brockett, Hiemstra 1985, Brookfield 1985, Cross 1978, Hiemstra 1982, 1985, Reisser 1973), atskleidžiančios, kaip suaugusiųjų mokytojai gali geriausiai skatinti savarankišką mokymąsi:

- Padėkite mokiniams nustatyti pradinius mokymosi taškus ir išskirti atitinkamus tikrinimo / vertinimo bei atsiskaitymo būdus.
- Paskatinkite suaugusius mokinius priimti žinias ir tiesą priklausomai nuo konteksto, žvelgti į vertybines struktūras kaip į kultūrinius konstruktus ir vertinti tai, kad savo pasaulyje jie gali veikti individualiai ar kolektyviai jį keisti.
- Aptarkite su mokiniu mokymosi tikslus, strategijas ir vertinimo kriterijus.
- Verčiau būkite mokymosi patirties vadovas, o ne informacijos teikėjas.
- Supažindinkite mokinius su vertinimo technika, padedančia atrasti tikslus, kuriuos jie turėtų išsikelti.
- Paskatinkite mokinius išsikelti skirtingais būdais pasiekiamus tikslus ir numatyti skirtingus būdus įvertinti pasiekimus.
- Pateikite anksčiau teigiamai įvertintų darbų pavyzdžių.
- Įsitikinkite, kad mokiniai žino mokymosi tikslus, strategijas, šaltinius ir vertinimo kriterijus.
- Mokykite tyrinėjimo ir sprendimų priėmimo įgūdžių, asmeninio tobulėjimo ir savo darbo įvertinimo.
- Atstovaukite žmonėms, turintiems mažesnes mokymosi galimybes, stiprinkite jų galimybes gauti priėjimą prie mokymosi šaltinių.
- Padėkite pritaikyti mokymosi šaltinius prie mokinių poreikių.
- Padėkite mokiniams rasti mokymosi šaltinių.
- Padėkite mokiniams išsiugdyti teigiamą požiūrį į savarankišką mokymąsi.
- Atpažinkite mokinių asmenybių tipus ir mokymosi stilių.
- Naudokite techniką ir problemų sprendimus, leidžiančius pasinaudoti turtinga suaugusių patirtimi.
- Parenkite aukštos kokybės mokymosi vadovėlius, įtraukite paruoštus mokymosi rinkinius.
- Skatinkite kritinio mąstymo įgūdžius, įtraukite į veiklą seminarus.
- Sukurkite pasitikėjimo ir atvirumo atmosferą.
- Apsaugokite mokinius nuo manipuliacijų laikydamiesi etikos kodekso.
- Elkitės etiškai – nesiūlykite savarankiško mokymosi, jei jis nedera su mokinio poreikiais.

BE MULTILINGUAL

3.2. Savarankiškas mokinyš

3.2.1. Mokymaši stabdantys veiksniai

Šios dalies pradžioje norétume atkreipti dèmesį į veiksnius, stabdančius kalbos mokymaši ir trukdančius tapti savarankišku mokiniu.

Kalbą mokytis labiausiai trukdo:

- 1) laiko ir motyvacijos trūkumas¹;
- 2) nuobodžios gramatikos pamokos;
- 3) baimė kalbėti;
- 4) naujų žodžių mokymasis;
- 5) sunkumai suprasti žmones, kalbančius užsienio kalba;
- 6) galimybės mokytis kartu su kitais mokiniais nebuvimas.

Kaip galétume panaikinti ar sumažinti **laiko ir motyvacijos trūkumą**?

Pirmiausia svarbu įdiegti gerus kalbos mokymosi įpročius, tokius, kaip:

- radijo ar televizijos programų klausymas atliekant kokią nors kitą veiklą. Tai pripratins klausą prie užsienio kalbos, o sakinių kartojimas paskatins ugdyti kalbėjimo įgūdžius (pvz., įsisavinti intonaciją ir ritmą);
- garso knygų klausymas (pvz., kompaktinių diskų, garsajuosčių, internetinių istorijų);
- žurnalų, laikraščių, internetinių žurnalų užsienio kalba skaitymas (visi šie žurnalai gali būti susiję su turizmu);
- trumpų istorijų skaitymas (tai gali būti nesudėtingos istorijos vaikams ar keletas puslapių kasnakt prieš einant miegoti);
- bandymas sieti savo pomėgius su kalbos mokymusi: pvz., jei mėgstate gaminti, nusipirkite receptų knygų ta kalba, kurios norite išmolti, naudokitės šiam pomėgiui skirtomis internetinėmis svetainėmis;
- trumpų užrašų (pvz., darbų sąrašų, receptų) užsienio kalba rašymas;
- šeimos ar bendradarbių, kurie norėtų išmolti užsienio kalbos, įtraukimas į bendrą veiklą. Mokytis kartu visada yra lengviau ir smagiau!

SVARBU! Nepamirškite, kad pradžioje neprivalote suprasti kiekvieno žodžio – užtenka suvokti bendrą informaciją.

¹ *Europiečiai ir jų kalbos*

BE MULTILINGUAL

Kiti mokymąsi stabdantys veiksniai ir būdai juos mažinti:

Nuobodžios gramatikos pamokos:

- gramatikos galima mokytis netiesiogiai, palaipsniui įsisavinant tai, ką išgirstame ar perskaitome. Gramatikos žinių galite išmokti, net jei jos ir nesuprantate – panašiai, kaip vaikai, mokydami savo pirmos kalbos, išmoksta atskirti teisingas ir neteisingas struktūras, net jei nežino, kaip jas įvardyti;
- pasirinkite trumpą tekstą su gramatinėmis struktūromis, kurias norite įsiminti. Sukarpykite jas, sumaišykite dalis ir tada iš naujo sudėliokite tekstą – tai padės įsiminti gramatinių struktūrų seką;
- pasidarykite savo gramatikos knygą arba iškljuokite sieną gramatika. Iliustruokite taisykles paveikslėliais ar lentelėmis. Nusirašykite frazes kartu su gramatinėmis struktūromis ar formomis, kurias bandote išmokti;
- pasinaudokite ankstesne mokymosi patirtimi: lyginkite naujos kalbos struktūrą su kalbomis, kurias jau mokate;
- turistiniai lankstinukai, internetiniai puslapiai, katalogai, žurnalai yra labai geras būdas mokytis kalbos. Atkreipkite dėmesį į žodžių tvarką ir pagalvokite, kaip tas pats sakinyss galėtų būti rašomas ne tokia formalia kalba;
- dainų žodžiai dažnai atkartoja gramatines struktūras. Dainuokite kartu!
- būkite kantrūs – naujos kalbos mokymasis užima laiko! Nebijokite daryti klaidų!

Baimė kalbėti:

- leiskite sau daryti klaidas – tai būtina mokymosi proceso dalis! Atsipalaiduokite – tą pačią mintį galima išreikšti daugybe skirtingų būdų. Būkite drąsūs kalbėti!
- radijas, televizija ir filmai gali pasiūlyti daugybę kalbinės medžiagos ir galimybę išgirsti skirtingus akcentus ir dialektus. Čia lengva susirasti temas, kuriomis domitės. Galite atkartoti kalbėtojų žodžius, kad išsiugdytumėte kalbėjimo įgūdžius, ypač intonaciją ir ritmą;
- susikurkite savo žodynėlį. Išmokite keletą naudingų ir mandagumo frazių (pvz., *Atleiskite, tačiau nelabai gerai kalbu angliškai / ispaniškai. Ar galėtumėte kalbėti lėčiau? Prašau pakartoti.*) Žmonės dažniausiai lieka maloniai nustebinti, kad domitės jų kalba;
- išmokite keletą naudingų frazių, kurios leistų palaikyti pokalbį ir parodytų kalbėtoji, kad jo klausomasi (pvz., *Smagu girdėti. Kaip gaila. Kaip įdomu. Taip. Ne. Suprantu. Tikrai?*). Tai suteikia galimybę klausantis toliau mokytis kalbos. Šių frazių galima rasti klausantis radijo, žiūrint televizorių;
- jei laukiate svečių iš užsienio, galite iš pradžių suvaidinti galimą situaciją. Praktikuokite pokalbius telefonu su draugu, šeimos nariais ar kolegomis. Mokymosi priemonėse dažnai būna tokių dialogų modelių;
- stebėkite žmones, kalbančius gimtąja kalba (savo klientus, svečius), per televizorių, filmuose ar susitikę. Atkreipkite dėmesį į tai, kaip jie vienas su kitu bendrauja (kalba, gestai, balsas ir t. t.). Bandykite kopijuoti ir atkartoti tai, ką matėte. Atidžiai klausykitės, kaip kalbasi skirtingų amžiaus grupių žmonės: ar pastebite skirtumus tarp vyrų ir moterų, žmonių, užimančių skirtingas pareigas? Atkreipkite dėmesį į tai, kaip žmonės išreiškia savo jausmus (pyktį, meilę, pasitenkinimą);

BE MULTILINGUAL

- tarties mokymasis gali būti smagus, jei naudositės (vaikų) eilėraštukais;
- naujų žodžių galite išmokti skaitydami bet kokius tekstus, pvz., susijusius su turizmu. Tam tinka profesionalams skirti žurnalai, lankstinukai, katalogai, instrukcijos, etiketės;
- raskite ženklus, skelbimus užsienio kalba, susijusius su jūsų darbu, nusirašykite žodžius, kuriuos norite išmokti. Pavyzdžiui, viešbučiuose, pensionuose galite:
 - o rasti darbo valandas, priėmimo, kontaktinę informaciją ir t. t.;
 - o studijuoti simbolius ir jų paaiškinimus;
 - o bandyti atspėti internetinių puslapių antraštes pasinaudodami kontekstu, paveikslėliais ir kitos iliustracijomis;
- mokykitės žodžių, susijusių su jūsų sritimi, kurkite minčių žemėlapius, rašykite tekstus vartodami naujai išmokus žodžius;
- jei turite išverstą tekstą, lyginkite jį su originalu ar naudokitės juo kaip pagalbine priemone patikrinti tai, ką supratote;
- rinkite pagrindines sąvokas reiškiančius žodžius, kurie yra svarbūs jūsų kasdieniam gyvenimui ir darbo veiklai.

Sunkumai suprasti žmones, kalbančius užsienio kalba:

- jums svarbu suprasti bendrą pasakymo prasmę, o ne kiekvieną žodį. Stebėkite kalbėtojo veidą, gestus, kalbėjimo toną. Jūsų svečiai iš užsienio ir filmai suteikia tam puikias galimybes. Remkitės intuicija: ar galite atspėti, ką kalbėtojas nori pasakyti? Ar pokalbio kontekstas gali jums padėti?
- mėgautės klausydami kalbos, net jei ir negalite visko suprasti. Pratinkitės klausyti naujos kalbos ir jos ritmo pamažu. Pavyzdžiui, galite klausytis dainų – jos suteikia autentišką ir prasmingą būdą lavinti klausymo įgūdžius ir ritmą. Kai kurių dainų žodžių vertimą galite rasti interneto svetainėse ir patikrinti, ar supratote;
- klausykitės muzikos, radijo, žiūrėkite televizijos laidas užsienio kalba. Bandykite atpažinti žinomus žodžius, frazes ir suprasti pagrindinę mintį. Paklauskite savęs keleto klausimų ir pabandykite atkurti tai, ką girdėjote. Tada išklausykite tekstą dar kartą (jei įmanoma). Reklamos ir orų prognozės yra gera pradžia. Keletas idėjų:
 - o klausykitės radijo ar televizijos, kai veikiate ką nors kita. Taip įprasite prie kalbos ritmo ir išplėsite kalbos žinias bei žodyną;
 - o pasirinkite jums pažįstamas temas ir pabandykite suprasti jums žinomus žodžius. Pvz., klausykitės tos pačios naujienų istorijos savo gimtąja ir užsienio kalba;
 - o atidžiai klausykitės, kaip kalba žmonės, priklausantys skirtingoms amžiaus grupėms;
 - o stebėkite, kaip kalbantieji gimtąja kalba reaguoja į skirtingas situacijas;
- jei turite draugą kitoje šalyje, paprašykite įrašyti jums sveikinimus. Taip turėsite motyvuojantį ir įdomų klausymo supratimo pratimą. Taip pat galite suorganizuoti pokalbį internetu su savo draugu ar surinkti grupę mokinių iš viso pasaulio ir susitikti internete.

BE MULTILINGUAL

Galimybės mokytis su kitais mokiniais nebuvimas:

savarankiškas mokymasis neatmeta galimybės mokytis grupėmis. Galite pakviesti savo šeimos narius, draugus ir kolegas mokytis kartu ar susirasti kitų mokinių nuotolinio mokymosi svetainėse, diskusijų forumuose, pokalbių svetainėse, užsienio kalbų mokymosi svetainėse.

3.2.2. Kaip tapti savarankišku mokiniu?

Dauguma potencialių mokinių teigia, kad naujos kalbos mokymasis yra labai sudėtingas. Prieš pradėdant mokytis užsienio kalbos, svarbu apgalvoti keletą dalykų:

1. Kodėl norite išmokti užsienio kalbą? Kokia jūsų užsienio kalbos mokymosi motyvacija?
(<http://agelesslearner.com/assess/motivationstyle.html>)
2. Kodėl mokotės šios kalbos?
3. Koks jūsų kalbos mokėjimo lygis? Ką mokate geriausiai, ką – prasčiausiai?

Interneto svetainėse galite rasti testų, padedančių patikrinti žinias, tačiau prisiminkite, kad šie testai pateikia tik bendrą atsakymą apie jūsų kalbos mokėjimo lygį.

4. Koks yra jūsų mėgstamas mokymosi būdas?

Kiekvienas iš mūsų turi savo mėgstamą mokymosi būdą ir stilių, nors kartais to nesuprantame: kai kurie iš mūsų labiau mėgstame rašyti, kiti – klausyti ar kalbėti. Norėdami sužinoti, koks jūsų mėgstamas mokymosi būdas, galite pasinaudoti internete esančiais klausimynais, padedančiais suprasti, koks mokymasis yra jums tinkamiausias:

<http://agelesslearner.com/assess/learningstyle.html>

<http://www.engr.ncsu.edu/learningstyles/ilsweb.html>

<http://honolulu.hawaii.edu/intranet/committees/FacDevCom/guidebk/teachtip/vark.htm>

Jei jau žinote savo mėgstamiausią mokymosi būdą, nepamirškite kaitalioti mokymosi priemonių, pvz., skirtingų pratimų, šaltinių (televizijos laidų, filmų, radijo, internetinių svetainių, žurnalų ir t. t.).

5. Kaip jūs organizuosite ir planuosite savo mokymąsi? Kada norite mokytis? Kaip norite mokytis? Kokie šaltiniai jums bus reikalingi? Kokios pagalbos jums prireiks?

BE MULTILINGUAL

Norėdami atsakyti į šiuos klausimus, galite pasinaudoti *poreikių analize* ir *veiksmų planu*².

Poreikių analizė

1. Kodėl norite išmokti šią kalbą / tęsti mokymąsi?
2. Savais žodžiais apibūdinkite dabartinį kalbos, kurią norite išmokti / tęsti mokytis, lygį.
3. Dėl kurių kalbos aspektų visiškai savimi pasitikite (pvz., skaitymo, rašymo, klausymo, kalbėjimo, gramatikos, žodyno)?
4. Dėl kurių kalbos aspektų nepasitikite savimi?
5. Kodėl nepasitikite savimi dėl šių kalbos aspektų?
6. Kaip manote, ką reikėtų daryti, kad labiau pasitiktumėte savimi dėl šių kalbos aspektų?
7. Ką planuojate daryti?
8. Kokia pagalba ir priemonės jums reikalingos?
9. Kokia pagalba ir priemonės, jūsų manymu, yra jums prieinamos? Apsilankykite kalbų mokykloje, kad sužinotumėte, ar esate teisūs dėl jums prieinamų mokymosi šaltinių. Peržvelkite internetines svetaines, susipažinkite su mokymosi šaltiniais, apie kuriuos nežinojote, klauskite vadovų, kolegų studentų apie galimas priemones.
10. Kaip manote, kokios jums prieinamos priemonės yra svarbiausios?
11. Kas jums galėtų padėti užsitikrinti, kad jūsų mokymosi poreikiai bus patenkinti?
12. Kokių praktinių žingsnių imsitės ateinančią savaitę?
13. Kokių praktinių žingsnių imsitės ateinantį mėnesį?

Laikykite šią informaciją savo kalbos mokymosi aplanke. Prisimininkite grįžti prie 12 ir 13 klausimų, įrašyti datas, kai įvykdysite numatytas užduotis. Po kelių savaičių užpildykite įsivertinimo klausimą. Tai padės jums įvertinti savo mokymąsi ir veiksmų planą.

14. Kurso / semestro pabaigoje peržiūrėkite 4 ir 5 klausimus. Ar vis dar atsakytumėte taip pat?

Veiksmų planas³

1. Kalbos įgūdžiai. Kokias kalbas (be savo gimtosios kalbos) mokate? Kaip apibūdintumėte savo žinių lygį?
2. Motyvacija. Kodėl mokotės šios kalbos? Atkreipkite dėmesį į priežastis, susijusias su kursu, ir į savo asmeninę motyvaciją.

² Mančesterio universitetas.

³ Ten pat.

BE MULTILINGUAL

3. Kur esate dabar? Apibūdinkite kiekvienos iš išvardytų sričių žinias, kurias turite dabar:

	Pranašumai	Trūkumai
Kalbėjimas		
Klausymas		
Skaitymas		
Rašymas		
Gramatika		

4. Ką norėtumėte pasiekti? Apibrėžkite, ką norėtumėte gebėti (pvz., Skaitymas: norėčiau skaityti literatūrą ir laikraščius neieškodamas kiekvieno žodžio žodyne. Rašymas: norėčiau mokėti lengvai rašyti esė kalba, kurios mokausi).

a) ilgalaikis tikslas (tikslas pasiekimo data:):

	Tikslai
Kalbėjimas	
Klausymas	
Skaitymas	
Rašymas	
Gramatika	

b) trumpalaikis tikslas (pvz., iki šios vasaros pabaigos):

	Tikslai
Kalbėjimas	
Klausymas	
Skaitymas	
Rašymas	
Gramatika	

5. Kaip bandysite pasiekti šiuos tikslus? Trumpai užrašykite dabartinio laikotarpio studijų planą (pvz., Kalbėjimas: naudosisi garsajuostėmis, kad pagerinčiau kalbėjimo įgūdžius; susirasiu partnerį, su kuriuo galėčiau kalbėti).

	Studijų planas	Laikas, skiriamas per savaitę
Kalbėjimas		
Klausymas		
Skaitymas		
Rašymas		
Gramatika		

BE MULTILINGUAL

6. Kokiomis mokymosi priemonėmis ir šaltiniais naudositės?

Skirkite šiek tiek laiko peržiūrėti kalbų mokymosi mokyklų katalogus ir internetines svetaines. Aptarkite šaltinius su savo vadovais ir draugais. Įtraukite naudingus internetinius šaltinius, televiziją, vaizdo šaltinius, kompiuterines mokymosi programas ir t. t. SVARBU: mokymosi šaltiniai gali būti ir žmonės!

	Šaltiniai / priemonės
Kalbėjimas	
Klausymas	
Skaitymas	
Rašymas	
Gramatika	

Turėtumėte nuolatos apmąstyti savo mokymąsi, peržiūrėti mokymosi tikslus ir jų siekimo būdus.

7. Kaip vertinsite savo pažangą?

- Išsikelkite pasiekiamus tikslus ir mažesnius tarpinius tikslus, kuriuos galėtumėte žymėti kaip savo pažangą.
- Pildykite kalbos mokymosi žurnalą – taip galėsite sekti savo pažangą.
- Po kiekvienos mokymosi veiklos pasižymėkite, ką išmokote ir ką pasiekėte.
- Po kiekvienos veiklos pasižymėkite, kaip turite toliau tobulėti, ir įsipareigokite tai padaryti.
- Kas kelias savaites peržiūrėkite savo mokymąsi ir mokymosi strategijas. Tam galėtų būti naudingas mūsų vertinimo klausimynas.

Vertinimo klausimynas⁴

A. KĄ NUVEIKĖTE?

Trumpai aprašykite kalbos mokymosi veiklą, kurią savarankiškai įvykdėte per paskutinį mėnesį / semestrą / metus (išbraukite netinkamus žodžius).

1. Skaitymas
2. Rašymas
3. Klausymas
4. Kalbėjimas
5. Gramatikos pratimai
6. Žodyno pratimai

B. KAS JUMS SEKĖSI GERAI?

Pagalvokite apie veiklą, kuri jums ypač gerai sekėsi arba labiausiai patiko.

1. Trumpai apibūdinkite veiklą.

⁴ Adaptuota pagal Mančesterio universitetą.

BE MULTILINGUAL

2. Kas ją atliekant labiausiai patiko?
3. Kuris iš šios veiklos aspektų labiausiai prisidėjo prie sėkmingo jūsų kalbos mokymosi?

C. KAS SEKĖSI NE TAIP GERAI?

Pagalvokite apie vieną iš veiklos sričių (išvardyta A dalyje), kurios jums ne taip gerai sekėsi arba nepatiko.

1. Trumpai apibūdinkite veiklą.
2. Kas ją atliekant jums nepatiko?
3. Kaip manote, kodėl ši veikla niekuo ar beveik niekuo neprisidėjo prie sėkmingo jūsų kalbos mokymosi?
4. Ką iš to išmokote?

D. VEIKSMŲ PLANAS

Kokių praktinių veiksmų imsitės pasinaudodami tuo, kas gerai sekėsi (B viršuje) ir siekdami pakeisti tai, kas sekėsi ne taip gerai (C viršuje)?

Praktiniai žingsniai / užduotys	[vykdymo data
a)	
b)	
c)	
d)	
e)	
f)	
g)	
h)	

BE MULTILINGUAL

4. Metodologija

4.1. Ciklinio didaktinio modelio seka, integruojanti savarankišką mokymąsi

Olga Esteve, Marta ir María Dolores Cañana (Vertimų fakultetas, Barselonos Pompeu Fabra universitetas) „Link užsienio kalbos mokymosi savarankiškumo universitete: dėmesys sritims, jungiančioms mokymąsi klasėje ir savarankišką mokymąsi“ (2004) („*Towards the autonomy of learning foreign languages at university level: the focus on areas such as bridge between classroom learning and work in self-learning*“).

Pasirengimas įprastam darbui (pirminis didaktinės sekos kalbinis tikslas). Pvz., *paruoškite lankstinuką / skrajutę su turizmo srities verslo informacija.*

Darbas klasėje (1)

1. Teksto, koks vėliau turėtų būti paruoštas mokinių, pristatymas: rašytinių ir / ar žodinių priemonių pristatymas, skirtingų tipų pasakojimai (istorijos, turizmo vadovai ir t. t.). Tekstų suvokimas atliekant supratimą ugdančią rašytinę ir žodinę veiklą.
2. Darbo pradžia: kalbos, kurios mokomasi, pažinimas išlaikant sekos tikslus ir įtraukiant lingvistinių elementų suvokimą.
3. Lingvistinių elementų (gramatinių, pragmatinių, diskurso) ieškojimas padedant mokytojui. Kitų elementų (apibrėžtų gramatikos žinių) įvadas, pateikiamas mokytojo.
4. Prienamų savarankiško mokymosi šaltinių (lingvistinių, tekstinių, semantinių), susijusių su darbo turiniu, pristatymas: paraleliniai tekstai, gramatika, žodynas, suvokimo strategijos ir t. t). Tuo metu mokiniai (mažomis darbo grupėmis) rengia individualaus ar kolektyvinio darbo planą, kurio tikslas – paskatinti studentus:
 - a) atlikti užduoties tikslo tyrimą ir nustatyti, kaip ši užduotis prisidės bei prie įgūdžių lavinimo;
 - b) apmąstyti atliekant užduotį kilusius sunkumus;
 - c) apmąstyti savo poreikius, susijusius su užduotimi;
 - d) apžvelgti dabartinį žinių lygį ir priimti sprendimus apie mokymosi norus ir poreikius – jų turinį ir strategiją.

Darbas su savarankiško mokymosi priemonėmis ir konsultavimas

Studentai dirba su mokymosi priemonėmis, atitinkančiomis jų poreikius, tačiau siekia bendro tikslo, kuris yra apibrėžtas darbo apžvalgoje. Turėtų būti priimtas susitarimas dėl savarankiško darbo valandų skaičiaus. Naudinga užpildyti metakognityvinę anketa, kurioje studentai analizuotų savo savarankišką darbą atsižvelgdami į tokius aspektus:

- a) problemų ir iškilusių sunkumų suvokimas;

BE MULTILINGUAL

- b) strategijų ir šaltinių, kurie buvo naudoti problemoms spręsti, vertės analizė: kiek jie buvo naudingi / nenaudingi ir kodėl;
- c) bendrasis savarankiško mokymosi vertinimas;
- d) poreikių, kilusių mokantis savarankiškai, nustatymas (turinio ir strategijų atžvilgiu).

Prieš pradėdant naują darbo grupėmis etapą, ši analizė atliekama individualiai arba mažomis vadovo prižiūrimomis grupelėmis.

Darbas klasėje (2)

- 5. Mokytojas pakartoja grupei klausimus, kilusius pildant metakognityvinę anketą, ir aiškiai į juos atsako ar pristato galimus atsakymus bei alternatyvas (vyksta konstruktyvus dialogas).
- 6. Mokiniai mažomis grupėmis ar individualiai atlieka kito etapo užduotį: rengia tekstą (lankstinuką / vadovą) remdamiesi vertintojų išskeltu tikslu. Mokiniai tęsia procesą, pradėtą savarankiško mokymosi metu: ieško žodinių šaltinių, su kuriais dirbta klasėje ar savarankiško mokymosi metu ir kurie, jų nuomone, yra tinkami pasiekti išsikeltam tikslui. Šis procesas nėra apibrėžtas, bet kyla iš natūralesnės grupės sąveikos (taip pat – metakognityvinės ir metakalbos apsvaistymo).
- 7. Kiekviena grupė pristato mokytojui ir kitiems mokiniams savo paruoštą medžiagą: atliekamas bendras įvertinimas ir klaidų analizė. Įvertinamos lingvistinių problemų sritys (turinys) ir mokymasis (procesas), atliekamas bendras pasiekimų įvertinimas.

BE MULTILINGUAL

4.2. Mokymo(-si) stiprinimas įtraukiant Integruoto kalbos ir dalyko mokymo(-si) aspektą

Savarankiško mokymosi koncepcija gali būti papildyta integruotu kalbos ir dalyko mokymu(-si) (angl. *Content and Language Integrated Learning – CLIL*). Akronimas CLIL vartojamas kaip apibendrintos reikšmės terminas, juo vadinami visi būdai, kuriais antroji (užsienio, regioninė, mažumos ir / ar kita oficiali valstybinė) kalba yra naudojama mokant kitų (ne kalbos) mokymo programos dalykų (Eurydice 2006: 8). Daugiau apie integruotą kalbos ir dalyko mokymą(-si) (CLIL) žiūrėkite 50 - 65 psl.

CLIL leidžia pritaikyti skirtingus mokymo(-si) metodus, šiuo atveju – savarankišką mokymąsi. Tokio mokymo tikslas – suteikti mokiniams nepriklausomybę nuo mokytojo. Savarankiškumas kyla iš sąmoningo siekio skatinti studentus savarankiškai rinktis savo veiksmus ir jų įgyvendinimo būdus. Kai kurie mokiniai gali būti nepratę prie savarankiško mokymosi, taigi turi būti mokomi savarankiškumo⁵.

Efektyvus mokymasis reiškia mokytojo paramą, bet pirmiausia – aktyvų mokinio darbą. CLIL savarankiško mokymosi metu reikalauja iš mokinio daugiau nei tradicinė mokymo forma.

Mokiniai turi išmokti naudotis naujomis priemonėmis – ši užduotis yra sunkesnė nei dirbant su gimtąja kalba išleistomis priemonėmis. Mokiniai turi prisiimti atsakomybę, ieškoti informacijos, būtino žodyno, o mokymasis tampa autonominis. Įgyjama galimybė ieškoti informacijos ne gimtąja, o kitomis kalbomis.

Mokiniams turėtų būti pateikiamos projektų idėjos, kai jie jau geba dirbti savarankiškai ar šiek tiek padedant vadovui. Tai leis išlavinti jų kūrybingumą ir gebėjimus savarankiškai įveikti tam tikras problemas. CLIL lavina mokinių aktyvumą ir iniciatyvumą.

CLIL koncepcija apima 5 dimensijas (kultūrą, aplinką, kalbą, turinį ir mokymąsi), kurias mokytojas gali sieti ir su turizmo sritimi. Kiekvienai iš šių dimensijų priklauso tam tikri uždaviniai, įgyvendinami atsižvelgiant į tris pagrindinius veiksnius: mokinių amžių, sociolingvistinę aplinką ir atvirumą CLIL.

*CLIL dimensijos ir uždaviniai*⁶

Kultūros dimensija – CULTIX:

- kaupti tarpkultūrinės žinias;
- lavinti tarpkultūrinės komunikacijos įgūdžius;
- teikti informaciją apie kaimynines šalis / regionus ir / arba mažumų grupes;
- supažindinti su platesniu kultūriniu kontekstu.

⁵ CLIL Cross Cultural Dimensions, Larisa Malinovska, Anda Zeidmane; Latvia University of Agriculture

⁶ <http://www.clilcompendium.com/clilcompendium.htm>

BE MULTILINGUAL

Aplinkos dimensija – ENTIX:

- paruošti tarptautiškumui ir integravimuisi į Europos Sąjungą;
- suteikti prieigą prie tarptautinių pažymėjimų / atestatų;
- sustiprinti mokyklos profilį.

Kalbos dimensija – LANTIX:

- visapusiškai gerinti mokomosios kalbos kompetencijas;
- lavinti verbalinės komunikacijos įgūdžius;
- gilinti tiek gimtosios, tiek siekiamos išmokti kalbos žinias;
- lavinti daugiakalbius interesus ir požiūrius;
- pristatyti siekiamą išmokti kalbą.

Turinio dimensija – CONTIX:

- suteikti galimybę analizuoti turinį iš skirtingų perspektyvų;
- vartoti specifinius su turiniu susijusius mokomosios kalbos terminus;
- pasiruošti tolesnėms studijoms ar darbui.

Mokymosi dimensija – LEARNTIX:

- papildyti individualias mokymosi strategijas;
- pajavairinti darbo metodus ir formas;
- stiprinti mokinių motyvaciją.

BE MULTILINGUAL

4.3. Mokymo(-si) kurso pavyzdys. Europos vynai

Šiame pavyzdyje pateikiama mokymo seka, skirta tiems, kurie dirba aptarnavimo srityje, bendrauja su klientais, svečiais, pardavinėja vynus ir / ar valdo restoranus, aludes, suvenyrų parduotuves. Šis kursas skirtas išugdyti žinias, pagarbą vynams iš viso pasaulio ir yra sudarytas iš 7 modulių. Jis gali būti naudojamas mokantis savarankiškai ar padedant mokytojui. Kiekviename modulyje daugiausia dėmesio skiriama intensyviai individualiam darbui, pvz., namuose.

1 MODULIS*. Įvadas, „minčių lietus“ (angl. *Brainstorming*)

Kai kurie portugalieši vynai yra žinomi visame pasaulyje

1 užduotis

Ką žinote apie portugalieškus vynus? (individualus darbas)

1. Is Portugal a country that imports or exports wine?
2. Do you know any demarcated regions?
3. Have you heard of any Portuguese grape varieties?
4. Name two Portuguese famous wines.

2 užduotis

Teisingų ir neteisingų teiginių atpažinimas. ***Nuspręskite, kurie iš šių teiginių yra TEISINGI, kurie – NETEISINGI. Jei sugebate, ištaisykite neteisingus teiginius.***

1. Madeira wine can be consumed either as an aperitif or along with a dessert.
2. Vineyards in Vinho Verde Demarcated Region are in the Alentejo, Portugal.
3. Both Romans Seneca and Pliny made references to vines in the area between the rivers Douro and Minho.
4. Madeira Vintage style must be aged at least 30 years.
5. Wines were mostly for domestic use, although Vinho Verde may have been exported in the 12th century.
6. There are four major types of Madeira wine, according to the grape variety used (Malmsey, Boal, Verdelho and Sercial).
7. There are references to Port wine in the Shakespearean plays.
8. Madeira is not very robust, so it cannot be quite long lived even after opening it.
9. The countries that bought Vinho Verde in the 12th century were France, Spain and Canada.
10. In the 16th century, the arrival of maize banished vines of Vinho Verde to the field margins.
11. White and tawny ports are rarely served as an aperitif.

* Čia ir toliau pateiktas pavyzdinis mokymo(-si) kurso planas, skirtas mokytis **a n g l ų** kalbos, tačiau jį galima pritaikyti ir kitoms kalboms.

BE MULTILINGUAL

12. Madeira is connected with the Early American History.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Klaidų taisymas:

Šio pratimo atsakymus mokiniai gali patikrinti ir aptarti su kitais mokiniais interneto svetainės diskusijų forume arba vėliau plenarinėje sesijoje (mokytojas gali padėti patikrinti atsakymus).

Savarankiškas klaidų taisymasis:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
T	F	T	F	T	T	T	F	F	T	F	T

Neteisingų teiginių taisymas:

2. Vineyards in Vinho Verde Demarcated Region are in **Minho**, Portugal.
4. Madeira Vintage style must be aged at least **20** years.
8. Madeira **is** very robust, so it **can** be quite long lived even after opening it.
9. The countries that bought Vinho Verde in the 12th century were **England, Germany** and **Flanders**.
11. White and tawny ports are **often** served as an aperitif.

2 MODULIS. Žodžių mokymasis ir kai kurie kultūros (CULTIX) aspektai

Vynas iš Madeiros yra pasaulyje žinomas portugalishkas vynas

1 užduotis

Ką žinote apie vyno iš Madeiros istoriją? (individualus darbas)

Sudarykite sakinius jungdami skirtinguose stulpeliuose esančias sakinių dalis. Ši užduotis padės suprasti, ką žinote šia tema.

1. Madeira wine	a. which were used to transport canes.
2. Madeira Island	b. began to produce wine by heating it, and thus, ageing it.
3. In the 16th century	c. became a regular customer of Madeira wine.
4. At first a small amount of distilled alcohol	d. a strong wine industry was established.
5. The Dutch East India Company	e. began to be well-known worldwide five centuries ago.
	f. was a regular port for ships travelling

BE MULTILINGUAL

- to the New World and West Indies.
6. Pipes were casks of wood g. was taken from cane sugar.
h. was found to be a better process by producers.
7. Ageing the wine on long sea voyages i. became famous in the 19th century.
8. Madeireans j. that were used to transport wine.

1	2	3	4	5	6	7	8

Klaidų taisymas:

Šio pratimo atsakymus mokiniai gali patikrinti ir aptarti su kitais mokiniais interneto svetainės diskusijų forume arba vėliau plenarinėje sesijoje (mokytojas gali padėti patikrinti atsakymus).

Savarankiškas klaidų taisymasis:

1	2	3	4	5	6	7	8
e	f	d	g	c	j	h	b

2 užduotis

Netinkamo žodžio / frazės išbraukimas. **Išbraukite netinkamą žodį / frazę (individualus darbas):**

1. *Madeira wine "noble" varieties are:*
 - a. sercial
 - b. Verdelho
 - c. tinta negra mole
 - d. Bual
 - e. Malvasia

2. *"Hybrid" grapes*
 - a. are officially accepted
 - b. were officially banned
 - c. stopped in 1979
 - d. are still produced
 - e. are not a quality product

3. *In the current days, Madeira`s primary markets are:*
 - a. Benelux
 - b. the United Kingdom
 - c. France
 - d. Germany
 - e. China

4. *Today, Madeira`s emerging markets are located in:*
 - a. the U.S.A.
 - b. Canada
 - c. the U.K.
 - d. Arabian Emirates
 - e. Japan

BE MULTILINGUAL

Atlikdami šį pratimą, mokiniai gali aptarti jį internetinės svetainės diskusijų forume. Esant formaliajam mokymui, mokytojas galėtų paskatinti savarankišką mokymąsi – pateikti mokiniams nedidelės apimties tekstą, pagal kurį jie galėtų lengvai pasitikrinti pratimą ir išsitaisyti klaidas.

3 užduotis

Teksto skaitymas. **Pasitikrinkite savo atsakymus skaitydami šį tekstą:**

Part of the 20th century saw a downturn for Madeira, both in sales and reputation, as low quality "cooking wine" was associated with the island. However, towards the end of the century, some producers started a renewed focus on quality - ripping out the hybrid and American vines and replanting with the "noble grape" varieties of Sercial, Verdelho, Bual and Malvasia. The "workhorse" varieties of Tinta Negra Mole and Complexa are still present and in high use but hybrid grapes were officially banned from wine production in 1979. Today, Madeira's primary markets are in the Benelux countries, France and Germany with emerging markets growing in Japan, the United Kingdom and the United States (Pagal Vikipediją).

Atsakymų pasitikrinimas:

1. c. tinta negra mole
2. a. are officially accepted
3. b. the United Kingdom e. China
4. b. Canada d. Arabian Emirates

Dirbdamas klasėje, mokytojas gali paprašyti mokinių atlikti užduotį – įrašyti praleistus žodžius.

4 užduotis

Tinkamų žodžių parinkimas. **Parinkite tinkamus žodžius:**

The 18th century was the -----1----- for Madeira with the wine`s -----2----- extending from the -----3----- colonies and -----4----- in the New World to Great Britain, -----5----- and -----6----- Africa. The colonies, in -----7-----, were -----8----- customers consuming as much as -----9----- of all wine produced on the -----10----- each year.

1. a) silver	b) golden	c) bronze
2. a) production	b) popularity	c) chance
3. a) American	b) Indian	c) Russian
4. a) Argentina	b) Peru	c) Brazil
5. a) France	b) Russia	c) Spain
6. a) Eastern	b) Northern	c) Southern

BE MULTILINGUAL

7. a) in particular	b) in summary	c) in detail
8. a) thrilled	b) powerful	c) enthusiastic
9. a) a third	b) a quarter	c) half
10. a) place	b) region	c) island

Klaidų taisymas:

šio pratimo atsakymus mokiniai gali patikrinti ir aptarti interneto svetainės diskusijų forume ar rasti internete. Vėliau mokytojas gali apžvelgti pateiktus atsakymus internetinėje svetainėje ar darbo klasėje metu.

Savarankiškas klaidų taisymasis:

1. b) golden	2. b) popularity	3. a) American
4. c) Brazil	5. b) Russia	6. b) Northern
7. a) in particular	8. c) enthusiastic	9. b) a quarter
10. c) island		

5 užduotis

Tinkamų žodžių parinkimas. **Parinkite tinkamus žodžius:**

return - production - epidemic - 18th century - 19th century - sales
American - Russian - British - plagued - uprooted - wine - normal

The mid 19th century ushered an end to the wine industry's prosperity, also because the phylloxera 1. _____ that had 2. _____ France and other European 3. _____ regions reached the island. By the end of the 4. _____ century, most of the island's vineyards had been 5. _____ and many were converted to sugar cane 6. _____.

By the turn of the 20th century 7. _____ started to slowly return to 8. _____ until the wine industry was again affected by the 9. _____ Revolution and by the 10. _____ Prohibition which closed off two of Madeira's biggest markets.

BE MULTILINGUAL

Klaidų taisymas:

šio pratimo atsakymus mokiniai gali patikrinti ir aptarti interneto svetainės diskusijų forume ar rasti internete. Vėliau mokytojas gali apžvelgti pateiktus atsakymus internetinėje svetainėje ar darbo klasėje metu.

Savarankiškas klaidų taisymasis:

1. epidemic	2. plagued	3. wine	4. 19th century	5. uprooted
6. production	7. sales	8. normal	9. Russian	10. American

3 MODULIS. Žodžių mokymasis ir kai kurie kalbos (LANTIX) aspektai

1 užduotis

Perskaitykite šį tekstą ir įvykdysite toliau pateiktas užduotis:

Madeira was an important wine in the history of the United States of America. No wine quality grapes could be grown among the thirteen colonies so imports were needed with a great focus on Madeira. One of the major events on the road to revolution in which Madeira played a key role was the British seizure of [John Hancock's sloop the Liberty](#) on [May 9, 1768](#). Hancock's boat was seized after he had unloaded a cargo of 25 pipes (3,150 gallons) of Madeira and a dispute over import duties arose. The seizure of the Liberty caused riots to erupt among the people of Boston.

Madeira was also a favorite of [Thomas Jefferson](#), and it was used to toast the [Declaration of Independence](#). [George Washington](#) and [Benjamin Franklin](#) are also said to have appreciated the qualities of Madeira. John Adams wrote to his wife, Abigail, of the great quantities of Madeira he consumed while being a Massachusetts delegate to the Continental Congress. Chief Justice [John Marshall](#) was also known to appreciate Madeira, as were his cohorts on the U.S. Supreme Court at the time. A bottle of Madeira was also used by visiting Captain James Server to christen the US Constitution in 1797 (Pagal Vikipediją).

A Parinkite tinkamiausią tekstui pavadinimą:

1. A dispute over wine
2. The origins of Madeira wine
3. Early American History

B Baikite sakinius naudodamiesi tekstu:

1. People from the US imported Madeira wine because ...
2. John Hancock's ship had got ...

BE MULTILINGUAL

3. The cargo of *Liberty* provoked ..
4. People of Boston ...

C Pirmajame teksto paragrafe raskite sinonimus šiems žodžiams:

1. planted
2. emphasis
3. biggest
4. important
5. ship
6. arrested
7. Appeared

D Remdamiesi kontekstu, pateikite šių žodžių antonimus:

1. hated
2. didn't drink
3. dislike
4. become a pagan

E Atsakykite į šiuos klausimus pilnais sakiniais:

1. What did the "fathers of the American nation" use to toast? Why?
2. Was Madeira wine also important to John Adams? Justify your answer.
3. Who else was really interested in *Madeira*?
4. How was the US Constitution christened in 1797?

2 užduotis

A) Įrašykite tinkamą žodžio formą:

1. Madeira wine is well- _____ (know) worldwide.
2. *Liberty* was _____ (seizure) on May 9th.
3. A cargo of 25 pipes was _____ (load) in the port.
4. Riots _____ (eruption) among the people of Boston.
5. A _____ (toast) to the *Declaration of Independence* was made.
6. One of the most _____ (succeed) Portuguese wines is *Madeira*.

B) Įrašykite tinkamą veiksmažodžio formą:

1. Madeira _____ (become) a regular port of call for ships traveling to the New World and East Indies by the 16th century.
2. Madeira wine _____ (be) famous since the 16th century.
3. The name *Vinho Verde* literally _____ (mean) "green wine".
4. We can predict that *Madeira* _____ (always / have) fame.
5. My plan is I _____ (buy) a bottle of this wine for my grand-father.
6. A dispute over import duties of the wine arose when _____ (reach) the port.

BE MULTILINGUAL

4 ir 5 MODULIAI. Savarankiškas mokymasis** ir kai kurie mokymosi (LEARNITIX) aspektai

1 užduotis

Sukurkite 60–80 žodžių apimties tekstą apie tai, ką išmokote apie:

- A) Portugalijos vynus (pateikite bendrąją informaciją);
- B) Madeiros vynus (pateikite specifinę informaciją).

2 užduotis

Parašykite 90–110 žodžių apimties rašinėį šia tema:

Ar žinote kitų pasaulinio garso vynu? Ar galėtumėte trumpai papasakoti jų istoriją? Jei ne, paieškokite informacijos apie žinomą vyną.

3 užduotis

Parašykite maždaug 100 žodžių apimties rašinėį tema „Mano mėgstamas vynas“.

6 MODULIS Sakytinės kalbos ir komunikacijos įgūdžiai

1 užduotis

Parenkite trumpą pristatymą (skaidres, vaizdo medžiagą, plakatą ar kt.) apie tai, ką išmokote apie:

- A) Europos vynus (pateikite bendrąją informaciją);
- B) Portugališkus vynus (pateikite bendrąją informaciją);
- C) Madeiros vyną (pateikite išsamią informaciją).

Pastaba: kadangi tai yra sakytinės kalbos pratimas ir jūs mokotės savarankiškai, galite įrašyti savo pristatymą į vaizdo / garso juostelę ir vėliau kritiškai analizuoti įrašą, ieškoti klaidų ir taip bandyti lavinti savo įgūdžius. Galite kartoti šį pratimą tol, kol būsite įsitikinęs, kad atlikote jį puikiai. Taip pat galite paprašyti mokytojo ar labiau patyrusio kolegos pagalbos.

2 užduotis

Parenkite skaidrių pristatymą tema „Mano tyrimas apie pasaulinio garso vyną“.

** NEPAMIRŠKITE – visi šie pratimai skirti savarankiškam mokymuisi!!!

BE MULTILINGUAL

Pastaba: Šį pratimą taip pat galite įrašyti į vaizdo / garso juostelę ir vėliau kritiškai analizuoti įrašą, ieškoti klaidų ir taip bandyti lavinti savo įgūdžius. Panašiai kaip ir atlikdami ankstesnį pratimą, galite tai kartoti tol, kol manote atlikote jį geriausiai kaip tik galėjote. Taip pat galite paprašyti mokytojo ar labiau patyrusio kolegos pagalbos.

3 užduotis

Pasiruoškite diskusijai tema „Mano mėgstamiausias vynas“.

Diskusijų forume kiekvienas mokinys stengiasi pateikti geriausias savo pasirinkto vyno savybes ir nurodo priežastis, kodėl kiti turėtų jį išbandyti. Pabaigoje vienas iš mokinių interneto svetainėje paskelbia svarbiausių teiginių santrauką.

7 MODULIS. Pabaiga, analizė, įvertinimas

1 l e n t e l ė. Portugališkų vynų aprašas

	Rūšys ir jų savybės	Gamyba	Mano mėgstamiausias vynas	Posakiai, citatos	Dainos
1 mokinys					
2 mokinys					
3 mokinys					
...					

- A) Kiekvienas mokinys pristato visiems galutinius rezultatus pagal pateiktąjį aprašą.
- B) Mokiniai aptaria vieni kitų rezultatus.
- C) Atliekant „minčių lietaus“ užduotį, lentoje užrašomi tinkamiausi žodžiai.
- D) Mokiniai dėlioja kitų parengtas dėliones.
- E) Pabaigoje mokiniai analizuoja savo mokymosi aplanką (*portfolio*), užpildo vertinimo formą apie visą mokymąsi – išsikeltus tikslus, užduočių vykdymą ir galutinius rezultatus.

BE MULTILINGUAL

Pamokos plano pavyzdys. Madeiros vynas – pasaulyje žinomas portugališkas vynas

Trukmė: 3–4 valandos.

Tikslas: žinių ir pagarbos viso pasaulio vynams ugdymas.

Mokiniai dirbs individualiai, padedant mokytojui. Mokymų dalyviai įgys daugiau žinių apie Madeiros vynus ir jų istoriją. Dauguma užduočių yra skirta individualiam darbui. Mokymas gali būti vykdomas ir internetu, diskusijų forume bendraujant mokiniams ir mokytojui.

Metodo aprašas:

1 žingsnis: mokytojas pasiteirauja mokinių, kiek jie žino apie portugališkus vynus. Mokytojo užduotis – paskatinti mokinių „minčių lietu“ (angl. *Brainstorming*).

2 žingsnis: mokiniai dirba individualiai. Jie gauna paprastas užduotis, susijusias su Madeiros vynu istorija, vėliau gali palyginti rezultatus, aptarti atsakymus internetinėje svetainėje. Šios dalies pabaigoje mokytojas gali pateikti apžvalgą.

3 žingsnis: mokiniai vėl dirba individualiai. Jie gauna tą patį tekstą apie Madeiros vynus. Ši užduotis skirta žodžių mokymuisi ir tam tikriems kalbos (LANTIX) aspektams. Pabaigoje mokiniai gali paprašyti mokytojo pateikti teisingus atsakymus.

4 žingsnis: mokiniai individualiai parengia trumpas santraukas apie tai, ką jie išmoko apie Madeirą ir portugališkus bei kitus žinomus vynus. Mokiniai gali ieškoti informacijos apie savo mėgstamą vyną internete.

5 žingsnis: remdamiesi savo įžvalgomis ir tyrimais, mokiniai parengia skaidres, vaizdo medžiagą, plakatus ar komiksus trimis pagrindinėmis temomis:

- A Europos vynai (ypač portugališkas vynas);
- B Pasaulinio garso vynai;
- C Mano mėgstamas vynas.

6 žingsnis: visi pranešimai skelbiami internetinėje svetainėje arba pristatomi klasėje.

7 žingsnis: mokiniai gali aptarti vieni kitų rezultatus, analizuoti vieni kitų mokymosi aplankus (*portfolio*) ir įvertinti visą mokymąsi.

Veiksniai, į kuriuos svarbu atsižvelgti: a) ankstesnis kalbos, kurios mokomasi, lygis; b) žinios apie vynus.

Būtinios priemonės: popierius, spausdinta medžiaga, vaizdo priemonės, interneto ryšys.

BE MULTILINGUAL

5. Mokinių įvairovės valdymas

Skirtumai kuria alternatyvius požiūrius, mintis ir idėjas, prisideda prie kiekvieno iš mūsų gyvenimo turtinimo ir sudaro pagrindą pokyčiams. Žmonės skiriasi amžiumi, socialine padėtimi, kilme, lytimi, seksualine orientacija, fiziniais ir protiniais gebėjimais, religija ir požiūriu į pasaulį.

Įvairovės valdymas apibrėžiamas labai įvairiai, vartojami skirtingi terminai, pvz., „skirtumas“, „įvairovė“, „naši įvairovė“, „įvairovės valdymas“, „darbo vietos įvairovė“ ir kt.

Žvelgiant pragmatiškai, visos šios apibrėžtys:

- pripažįsta, kad žmonės iš tiesų skiriasi daugybe dalykų;
- nurodo įvairovės poveikį;
- pateikia ar implikuoja strategijas, užtikrinančias, kad su įvairove susiję klausimai būtų keliami tikslingai.

Įvairovės valdymas dažniausiai apibrėžiamas kaip būdas užtikrinti, kad darbo jėgos įvairovės nauda yra išnaudojama ir skatinama kuriant lygias galimybes politikoje ir praktinėje veikloje.

Įvairovės valdymas apima:

- aktualių įvairovės aspektų atpažinimą;
- šių aspektų kvestionavimo būdus.

Įvairovės aspektas įtraukiamas ir į „Be Multilingual“ projektą:

- pripažįstama, kad žmonės skiriasi priklausomai nuo jų socialinės padėties;
- pripažįstama, kad žmonių poreikiai yra skirtingi ir priklausomi nuo individo socialinės padėties;
- visi individai vertinami viendoai;
- visiems žmonės suteikiama galimybė pasiekti geriausius rezultatus;
- numatomos ir įgyvendinamos galimybės, susijusios su skirtingais žmonių poreikiais.

Socialinėmis grupėmis, galinčiomis turėti tam tikrų specifinių poreikių, laikoma:

- moterys;
- žmonės, gyvenantys kaimo vietovėse;
- darbuotojai, dirbantys pamainomis ir negalintys nuolatos lankyti pamokų;
- vyresnio amžiaus žmonės;
- homoseksualūs, biseksualūs ir transeksualūs asmenys;
- pabėgėliai ir imigrantai;
- žmonės, kilę iš mažiau galimybių teikiančios socialinės ir / ar ekonominės aplinkos;
- ilgą laiką nedirbantys žmonės;
- pagal skirtingas programas mokęsi žmonės.

BE MULTILINGUAL

Atsižvelgiama į tris svarbius dalykus:

- kai kurie asmenys gali turėti įvairialypių sunkumų;
- kai kurie asmenys, laikomi turinčiais mažiau galimybių, gali neturėti jokių sunkumų;
- kai kurie asmenys gali ypač nepasitikėti savimi ir būti įsitikinę, kad mokytis jiems yra per sunku.

Mokiniai negali būti skirstomi tik pagal tai, kokiai socialinei grupei jie priklauso. Rengiant mokymo kursą, būtina atsižvelgti į individualius poreikius ir į klausimus, galinčius kilti dėl mokinių socialinės padėties.

5.1. Įvairovės valdymo praktika

Nuotolinio mokymo vadovai / konsultantai turi ne tik patys išsiugdyti įvairovės kompetencijas, bet ir sugebėti lavinti atitinkamus mokinių gebėjimus:

Pasitikėjimas savimi:

- a) mokėjimas atpažinti veiksnius, galinčius sukelti sunkumų, jų atsiradimo pradžioje;
- b) gebėjimas atpažinti, kaip mūsų pačių neigiamas požiūris veikia nuomonę ar elgesį su kitais.

Pagarba kiekvienam žmogui:

- a) teisingai tarkite visų vardus;
- b) sužinokite, kokie žodžiai yra įžeidžiantys ir kurie – priimtini skirtingoms grupėms;
- c) sužinokite, koks netyčinis elgesys gali būti įžeidžiantis.

Mokymosi tęstinumas:

- a) gaukite grįžtamąjį ryšį iš kolegų;
- b) tyrinėkite įvairius požiūrius;
- c) studijuokite kitas kultūras;
- d) mokykitės iš savo klaidų.

Sėkminga komunikacija:

- a) perpraskite kultūrinius komunikacijos skirtumus;
- b) pritaikykite savo kalbą prie tų, kuriems ši kalba nėra gimtoji;
- c) atidžiai klausykite;
- d) pasitikrinkite, ar jūsų pateikta informacija buvo suprasta.

BE MULTILINGUAL

Visus įtraukianti veikla:

- užtikrinkite, kad visi yra įtraukti į veiklą;
- sukurkite tokią atmosferą, kurioje mokiniai jaustųsi saugūs laisvai kalbėti;
- priimkite naujus požiūrius.

Pritarimas:

- klauskite apie diskriminaciją;
- padrąsinkite užpuolimo ar diskriminacijos aukas prabilti.

Ryšių plėtojimas: plėskite asmeninius ir profesinius kontaktus su skirtingos kilmės žmonėmis.

Siekiant įvairovės valdymo, privalu suprasti, kad visi galime tikėti tomis pačiomis vertybėmis (pagarba, pripažinimo poreikiu ir kt.), bet išreikšti jas skirtingai – priklausomai nuo kultūros. Kaip galime sužinoti, kokie yra skirtingų kultūrų poreikiai? Tikriausiai turėtume laikytis „platininės“ taisyklės, reikalaujančios: elkis su kitais taip, kaip norėtum, kad kiti elgtųsi su tavimi. Etnocentrinį požiūrį („mūsų būdas yra geriausias“) pakeitę į kultūriškai reliatyvų („išsirinkime geriausią būdą iš daugybės egzistuojančių“) galėsime efektyviau valdyti įvairovės kupiną darbo aplinką. Būdami atsakingi už mokymus, vadovavimą ir konsultacijas, atliekate svarbų vaidmenį – transformuojate organizacines paslaugas taip, kad jos labiau atspindėtų įvairios darbo jėgos vertybes.

Būtinai įgūdžiai:

- supratimas ir sutikimas valdyti įvairovės koncepcijas;
- supratimas, kad kiekvienas valdymo aspektas kelia grėsmę įvairovei;
- pasitikėjimas savimi, suprantamas kaip savo kultūros, identiteto, neigiamų nuostatų, stereotipų pažinimas;
- noras kvestionuoti ir keisti institucinę praktiką, keliančią kliūtis skirtingoms grupėms.

Žinoma, galima norėti „receptų knygos“, padedančios susikurti požiūrį į įvairovės klausimus, kad tiksliai žinotume kaip elgtis, tačiau esant daugybei skirtumų, nėra vieno lengvo ir sektino recepto. Patarimai ir strategijos, tinkami vienoje situacijoje, kitame kontekste, net ir esant tai pačiai situacijai, gali netikti.

Įvairovės valdymas reiškia žmonių skirtumų pripažinimą ir vertinimą. Tai padeda vadovauti ir konsultuoti, užkerta kelią diskriminacijai ir skatina visus įsitraukti į veiklą.

BE MULTILINGUAL

5.2. Įvairovės valdymas ir savarankiškas mokymasis

Įvairovės valdymas ir savarankiškas mokymasis yra tarpusavyje glaudžiai susijusios koncepcijos. Užtenka pažvelgti į anksčiau išvardytas grupes: žmonės, gyvenantys kaimo vietovėse, galėtų naudotis kursu, pritaikytu prie jų geografinės padėties; darbuotojai, dirbantys pamainomis, negalintys įsipareigoti ir lankyti pamokų, džiaugtųsi galimybe keisti pamokų laiką. Be to, toks kursas yra pigesnis, leidžia taupyti laiką ir transporto išlaidas. Žinoma, kiekvienas turi savo mėgstamą mokymosi būdą ir negalima daryti apibendrintų išvadų, tačiau savarankiškas mokymasis gali būti tobulas sprendimas daugeliui žmonių, priklausančių išvardytosioms grupėms.

5.3. Savarankiškas mokymasis ir tarpkultūrinis prisitaikomumas

Išaugęs tarpkultūrinių sąveikų skaičius skatina ypatingą susidomėjimą tarpkultūrinių tyrimų klausimais. Šiandien gebėjimas prisitaikyti ir mokytis yra laikomi vertingomis tarptautinėmis savybėmis. Stiprus ryšys tarp pasirengimo savarankiškam mokymuisi ir tarpkultūrinio prisitaikomumo suponuoja tai, kad švietėjai gali lavinti tarpkultūrinį studentų prisitaikomumą, skatinti jų savarankiško mokymosi įgūdžius. Siūlomoms naujoms trokštamų savybių ugdymo strategijoms taikomos mokymosi programose ir už klasės ribų. Aptariamos tarpkultūrinio prisitaikymo galimybės dirbant su kitomis kultūromis vietiniu ar tarptautiniu lygmeniu.

Tokie pasaulio ekonomikos pokyčiai, kaip globalizacija, laisva paslaugų prekyba ir technologijų pažanga, paskatino perkeliamųjų įgūdžių poreikį. Vienas iš tokių įgūdžių yra tarpkultūrinis prisitaikomumas.

1. Savo paties pasaulėžiūros suvokimas yra būdas perprasti kito žmogaus pasaulėžiūrą. Studentams gali padėti įvairios priemonės. Kai kurios iš jų, pvz., *Tarpkultūrinio prisitaikomumo aprašas* (Kelley, Meyers 1992, *The Cross Cultural Adaptability Inventory*), Pasirengimo savarankiškai mokytis skalė (Guglielmino 1977, *Self-directed Learning Readiness Scale*), apima veiksnius, atskleidžiančius asmeninius mokymosi būdus, vertybes, požiūrius ir įsitikinimus.
2. Švietėjai ir studentai privalo suprasti, kad savarankiškas mokymasis ir tarpkultūrinis prisitaikymas vyksta socialiniame kontekste, o ne izoliuotai. Pirmenybė teikiama naujiems metodams, įtraukiantiems veiklą, atliekamą už klasės ribų (savanorišką veiklą, tarptautines stažuotes ir t. t.).
3. Tarpkultūrinis supratimas ir prisitaikomumas įgyjamas kaupiant asmeninę patirtį, apimančią kognityvinę ir emocinę sritis. Tai reiškia, kad tarpkultūriniai potyriai apima mąstymo ir mokymosi įgūdžius bei lavina emocinius gebėjimus. Emocijos yra lygiai taip pat svarbios kaip ir mąstymo įgūdžiai, nes jos dažniausiai sieja mokymosi procesą su kasdienio gyvenimo situacijomis.

Ryšys tarp gebėjimo mokytis ir sugebėjimo adaptuotis gali būti pradinis mokymo programos taškas studentams, kurie, tikimasi, dirbs nuolat besikeičiančiame pasaulyje.

BE MULTILINGUAL

6. Lyčių lygybė

Siekiant perprasti lyčių lygybę, svarbu suprasti terminų reikšmę.

Lytis ne tik nurodo biologinius vyrų ir moterų skirtumus, bet ir apibrėžia socialinius santykius tarp vyrų ir moterų, nulemtus kultūrinių ir socialinių struktūrų. Lyčių vaidmenys yra dinamiškas, nuolat kintantis procesas, išmoktas elgesys, priklausantis nuo specifinių kultūrinių ir socialinių aplinkos, kurioje asmuo gyvena, ypatybių.

Lyčių lygybė yra procesas, užtikrinantis, kad vyrai ir moterys turėtų vienodą prieigą prie išteklių ir jų kontrolę, vienodai dalyvautų priimant sprendimus, gautų tą pačią naudą.

Lyčių lygybe siekiama vienodo elgesio tiek su moterimis, tiek su vyrais, vienodo atstovavimo ir dalyvavimo tokiose visuomenės veiklose, kaip sprendimų priėmimas, įmonių valdymas, darbo rinka, švietimas ir t. t. Europos Taryba tai apibrėžia kaip „politinių procesų reorganizaciją, pagerinimą, plėtrą ir įvertinimą taip, kad politikos kūrėjai įtrauktų lyčių lygybės perspektyvą į visų lygių politinius procesus“.

Tyrimai, atlikti visame pasaulyje, parodė, kad lyčių diskriminacija stabdo ekonominį augimą ir trukdo įveikti skurdą. Lyčių lygybe taip pat siekiama įveikti lyčių diskriminaciją, susijusią su visuomenės išteklių paskirstymu, pvz., didelį užmokesčio skirtumą priklausomai nuo lyties, lyčių segregaciją darbo rinkoje, laiko ir globos atsakomybės disbalansą.

Lyčių lygybės aspektai turi būti apgalvojami nuo pat priemonių, projekto, programos planavimo iki įvykdymo, nuo tyrimo iki įvertinimo, apibrėžiant vyraujančius lyčių vaidmenis ir numatant teisingus veiksmus, kurie užtikrintų lygias galimybes.

Lyčių lygybė remiasi lygiu elgesiu ir pozityviais veiksmais. Svarbu suprasti, kad tipinis vyro modelis (pvz., „vyras – pagrindinis šeimos aprūpintojas, jo karjeros nepertraukia globos atsakomybė“) yra norma, kurios moterys verčiamos laikytis nepriklausomai nuo aplinkybių. Turėtume pripažinti, kad egzistuoja daugybė vienodai vertingų modelių. Be to, yra vyrų, kurie netelpa į minėtojo tipinio vyro modelio rėmus (pvz., ilgą laiką nedirba), tačiau yra ir moterų, kurioms šis modelis tinka. Taigi lyčių lygybės yra aktualus tiek moterims, tiek vyrams.

6.1. Lyčių lygybės praktika

Toliau pateikiama keletas patarimų, galinčių padėti siekti lyčių lygybės:

- įtraukite į sprendimų priėmimą ir vyrus, ir moteris;
- pagalvokite, ar jūsų priimami sprendimai skirtingai veikia moteris ir vyrus, ypač jeigu kursas pritaikytas specifinei sričiai. Pvz., jei grupėje daugiau moterų dirba pamainomis, kursas taip pat turėtų būti organizuojamas pamainomis;

BE MULTILINGUAL

- apgalvokite tokias stereotipinėmis laikomas sąvokas, kaip *moterų darbas* ir *vyrų darbas*: šiandien Vakarų pasaulyje moterys nėra siejamos su fiziniu darbu, bet praeityje ir (kai kuriose šalyse – ir dabar) būtent moterys atliko didžiąją fizinio darbo dalį. Žinoma, moterys Vakarų pasaulyje nelaikomos potencialiomis santechnikėmis ar kompiuterių technikėmis, tačiau nėra nė vienos priežasties, kodėl jos negalėtų atlikti šių pelningų darbų. Taigi išplėskite ir perkurkite savo veiklą taip, kad pritrauktumėte abiejų lyčių atstovų;
- peržiūrėkite mokymo planą – ar jis skirtingai neveikia moterų ir vyrų. Pvz.:
 - a) jei pamokos vyksta tik vakarais, ar jos vyksta viešuoju transportu pasiekiamose vietose? Ar moterys lygiai taip pat lengvai gali dalyvauti jose kaip ir vyrai?
 - b) jei pamokos vyksta dienos metu, ar vyrai, dirbantys pilnu etatu, gali taip pat lengvai dalyvauti pamokose kaip ir moterys, dirbančios pamainomis ar namuose?
 - c) jei pamokų tvarkaraštis yra nelankstus, ar vyrai gali lengviau prisitaikyti prie jo nei moterys?
 - d) ar yra numatyta vaikų priežiūra vietose, kur moterys yra labiau linkusios rūpintis vaikais nei vyrai?
 - e) ar vyraujančios normos ir vertybės sulaiko moteris ar vyrus nuo dalyvavimo vertinamoje švietimo programoje?

Atsižvelkite į vyrų ir moterų skaičiaus proporciją kurse. Ar mokymosi aplinka skatina abiejų lyčių atstovus?

Atidžiai apgalvokite vartojamą kalbą: ar ji neutrali lyčių atžvilgiu? Galbūt vartojama kalba suponuoja, kad viena iš lyčių yra nelygiavertė kitos atžvilgiu? Gal ji labiau tinka vienai profesijai ar užduočiai nei kitai?

Kurso metu užtikrinkite, kad:

- a) tiek moterims, tiek vyrams būtų skiriama tiek pat vadovo dėmesio ir tas dėmesys būtų reiškiamas vienodai;
- b) apibendrinimai apie vyrus ir moteris būtų kvestionuojami, o seksistiniai juokeliai – nepriimtini.

6.2. Lyčių lygybė ir savarankiškas mokymasis

Mūsų patirtis rodo, kad savarankiškas mokymasis yra ypač naudingas atsižvelgiant į lyties aspektą. Savarankiško mokymosi supratimas skatina mokinius priimti biografinius faktus kaip pagrindą mokytis ir tobulėti. Individuali prieiga ypač mobilizuoja moterų interesus ir pranašumus. Socialinė ir interaktyvi mokymosi forma skiria daug dėmesio lyčių vaidmenims ir ugdo individualias kompetencijas.

Remdamasis atitinkama pagalba ir specialiai atrinktais metodais, savarankiškas mokymasis taiko individualaus mokymosi strategijas ir plečia metažinias. Jis mažina dėl lyties atsiradusias kliūtis ir skatina potencialius mokinius (ir vyrus, ir moteris) imtis atsakomybės už mokymosi procesą.

BE MULTILINGUAL

3 skyrius

Integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is)

BE MULTILINGUAL

1. Įžanga

Plėtojant šeimos verslą turizmo srityje, įprasta, kad kelios kartos gyvena ir dirba kartu tame pačiame viešbutyje, restorane ar įmonių tinkle. Sezono metu šeimos nariai ir samdomi darbuotojai susiduria su dideliu darbo krūviu ir viršvalandžiais, todėl labai mažai laiko lieka laisvalaikiui ar tęstiniam mokymuisi.

Akivaizdu, kad užsienio kalbų mokėjimas yra vienas iš svarbiausių pranašumų turizmo srityje, ypač smulkiajame versle, kadangi čia sėkmė dažnai priklauso nuo nuolatinių klientų iš užsienio šalių. Gebėjimas kalbėti keliomis kalbomis yra svarbus kasdieniame darbe ir užtikrina konkurencinį pranašumą.

Dažnai šeimos nariai ir samdomi darbuotojai yra išmokę bent vieną užsienio kalbą mokykloje. Daugumos jų patirtis rodo, kad tradicinis kalbos mokymasis neatnešė lauktų rezultatų ir ne visiškai tinka atliekant darbą. Netgi populiarūs kalbų kursai dažniausiai yra skirti kalbos struktūros ir gramatikos mokymuisi ir tik iš dalies apžvelgia didžiųjų valstybių literatūrą, kultūrą, istoriją ir geografiją. Tokio turinio mokymasis darbuotojams, dirbantiems turizmo srityje, yra antraplanis.

Susiduriant su kasdienia darbotvarke ir atsižvelgiant į smulkiųjų turizmo srities įmonių darbuotojų edukacinį kontekstą, tampa aišku, kad tradicinį užsienio kalbos mokymąsi sunku integruoti į kasdienį gyvenimą. Atrodo, kad minėtieji darbuotojai nesistengia to daryti dėl nesėkmingos ankstesnės tradicinio mokymosi patirties.

Norint motyvuoti turizmo srityje dirbančius žmones, reikalinga lanksti ir inovatyvi metodologija. Geriausia motyvuoti šiuos žmones atsižvelgiant į asmeninius jų interesus ir kasdienes aktualijas. Tokio pobūdžio mokymosi koncepcija integruotų verslui reikiamas žinias ir paskatintų potencialių mokinių susidomėjimą. Kalbos mokymasis turizmo srityje turi apimti integruotą kalbos ir dalyko mokymą(-si) – tuomet mokiniai užsienio kalbą laikys ne dar viena kliūtimi, o naudinga bendravimo priemone. Integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is) turėtų padėti turizmo srities įmonių darbuotojams ir savininkams įveikti kalbos mokymosi barjerus, palengvintų bendravimą su užsienio svečiais ir padėtų profesionaliau tvarkyti verslo reikalus.

BE MULTILINGUAL

2. Sąvokos

2.1. Svarbiausios hipotezės

Pagrindinė kalbos funkcija yra komunikacinė. Nykstant kalbų barjerams, aptarnavimo kokybė turizmo srityje gerėja. Pasak Krashen ir Terell, *mokymosi hipotezė* apibrėžia du skirtingus profesinius užsienio kalbos mokymosi būdus.

Išmokimas yra natūralus būdas gilinti antrosios kalbos žinias. Tai vyksta taip pat natūraliai, kaip vaikui mokantis pirmosios kalbos – neskiriant specialaus dėmesio kalbos mokymuisi. Išmokimas yra sąmonėje vykstantis procesas, jis „yra galimas tik tuomet, kai žmonės supranta informaciją, pateiktą atitinkama kalba“.

Mokymasis yra sąmoningas procesas.

Krashen teigimu, išmokimas yra vienas svarbiausių procesų, o mokymasis gali virsti išmokimu. Esama nemažai žmonių, galinčių laisvai kalbėti antrąja kalba, nors prieš tai jie niekuomet nėra mokęsi tos kalbos taisyklių. Ir priešingai, kai kuriems žmonėms nesiseka laisvai kalbėti dėl to, kad jie labiau susitelkia į *tai, ką nori pasakyti*, bet ne į *tai, kaip tai yra sakoma*.

2.1.1. Natūraliosios sekos hipotezė

Gimtosios ir antrosios kalbos mokymasis yra panašūs tuo, kad mokiniai siekia suvokti gramatikos struktūrą tam tikra numatyta seka. Mokantis gimtosios kalbos, gramatikos struktūra yra išmokstama pirmiausia, tačiau lengviausios struktūros nebūtinai bus greičiausiai įsimenamos. Panaši natūrali seka pastebima ir mokantis antrosios kalbos.

2.1.2. Stebėjimo hipotezė

Kaip teigia Krashen, išmokimas ir mokymasis atlieka dvi skirtingas funkcijas. Išmokimas yra nesąmoningas, o mokymasis – sąmoningas procesas. Galima teigti, kad išmokimas yra pasitelkiamas kalbant spontaniškai, o mokymasis yra siekis kalbėti taisyklingai. Šiems įgūdžiams įgyti reikia laiko, todėl mokymasis yra efektyviausias, kai rašome ir turime pakankami laiko refleksijai. Be to, mokymasis gali sulaikyti mus nuo spontaniško bendravimo, jei kalbėdami galvosime apie taisyklingas žodžių formas.

Yra trys sąlygos, ribojančios stebėjimo hipotezės taikymą:

- turi būti užtektinai laiko, kad parinktume ir pritaikytume išmoktą taisyklę;
- turi būti skiriama dėmesio formoms;
- turi būti pasiektas atitinkamas taisyklių žinojimo lygmuo.

BE MULTILINGUAL

2.1.3. Įvesties hipotezė

Įvesties hipotezė apima keturias taisykles:

- įvesties hipotezė taikoma išmokimui, o ne mokymuisi;
- kalbos mokomės suvokdami, kad joje esama tokių struktūrų, kurių mes kol kas nežinome;
- suvokus įvestį ir jai esant pakankamai, vyksta kalbos išmokimo progresas;
- pradeda reikštis kalbos vartojimo įgūdžiai, nors jų tiesiogiai nesimokoma.

2.1.4. Atrankos hipotezė

Atranka stabdo arba apsaugo įvestį nuo išmokimo. Pageidautina, kad atrankos procesai nebūtų labai stiprūs. Mokiniai, kurie yra motyvuoti, atsipalaidavę, geros nuomonės apie save ir pasitikintys savimi, savo pastangas panaudoja daug efektyviau. Piktų, įsitempusių, suirzusių ar nuobodžiaujančių mokinių sąmonėje vyksta labai griežta atranka, trukdanti išmokti kalbos.

BE MULTILINGUAL

3. Metodai

3.1. Bendrieji reikalavimai

Šios hipotezės ypač svarbios mokytojams, siekiantiems stiprinti mokinių motyvaciją.

„Be Multilingual“ kalbos mokytojai turi:

- stengtis pateikti kuo daugiau priemonių, lavinančių supratimą;
- padėti mokiniams naudotis paveikslėliais, mimika, gestais, buitinės kalbos žodžiais gimtąja kalba, stengtis kalbėti kuo ekspresyviau.

„Be Multilingual“ mokytojai turėtų:

- pasirinkti tikslinę kalbą nuo pat pradžių;
- pristatyti mokymosi veiklas;
- apibrėžti mokinių įdirbį suprantamu, objektyviai įvertinamu būdu;
- suformuluoti aiškius kurso lūkesčius;
- kurti teigiamą auditorijos atmosferą;
- stiprinti mokinių pasitikėjimą ir drąsą.

3.1.1. Didaktinio požiūrio vertė

Integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is) apima du mokymosi tipus: papildomo dalyko mokymąsi naudojantis antrąja / užsienio kalba ir antrosios / užsienio kalbos mokymąsi studijuojant integruotą dalyką.

Antrosios kalbos mokymasis visuomet bus daug įdomesnis, jei daugiau dėmesio bus skiriama ne kalbos taisyklėms, o įdomiam ir prasmingam turiniui. Mokantis tokiu būdu, kalba bus laikoma priemone atrasti / suvokti prasmingą kognityvinį turinį.

Integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is) turizmo srityje:

- užtikrina prasmingesnį kalbos lavinimą, paremtą kitokiomis mokymosi formomis;
- motyvuoja mokinius gilintis į kalbą, paremtą integruoto dalyko mokymu(-si);
- padeda nugalėti kalbos išmokimo barjerus, kadangi mokinys gilinasi į dalyko esmę ir pamiršta, jog mokosi kalbos;
- padeda laikytis požiūrio, vadinamo „klauskite, aš galiu padėti“;
- suteikia greitą sėkmingą patirtį, ypač jei laisvu nuo darbo metu greitai pritaikoma nauja informacija;
- pagerina profesionalius įgūdžius, reikalingus kasdieniame darbe;
- nustato holistinio kalbos mokymosi metodus;
- yra prieinamas didesnei mokinių grupei, ypač tiems, kurių požiūris į formalųjį kalbos mokymąsi yra neigiamas;
- suteikia mokiniams daugiau galimybių įsidarbinti.

BE MULTILINGUAL

3.2. Kodėl verta rinktis *integruotą kalbos ir dalyko mokymą(-si)*?

Nemažai žmonių baigia vidurinio lavinimo mokyklą arba papildomus užsienio kalbų mokymosi kursus, tačiau neišmoksta kalbėti užsienio kalba, nors ir skyrė tam daugybę mokymosi valandų. Užsienio kalbos papildomos pamokos yra reikalingos norint suprasti kalbos struktūrą bei gramatiką, tačiau kalbos mokytojai retai užtenka laiko praplėsti dėstomo dalyko turinį.

Dalykai, kuriuos verta prisiminti:

- mokiniams reikia laiko išmokti naują kalbą;
- mokiniams reikia tinkamų sąlygų išmokti naują kalbą;
- pagrindinė kalbos funkcija yra bendravimas, todėl mokiniams reikia suvokti ir taikyti kalbos vartojimo gebėjimus.

Atsižvelgiant šiuos aspektus, integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is) gali būti sėkmingai pritaikytas. Mokantis antrosios kalbos, atsiranda poreikis į dėstomąjį dalyką integruoti vis daugiau temų ar praplėsti akademinį jo turinį. Tradiciškai papildomi dėstomi dalykai būna šalies, kurios kalbos mokomasi, arba kalbos, kuria šnekama kitose pasaulio šalyse, literatūra, kultūra, geografija ir istorija.

3.2.1. Motyvacijos didinimas diegiant požiūrį, vadinamą „aš galiu“

Integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is) gali apimti ir aktualias mokiniui sritis – jo aplinką, asmeninius ir darbo interesus, svajones, menus, žiniasklaidą ir t. t. Kai kur integruotas mokymas(-is) apima ir akademinio mokymosi sritis – socialines studijas, matematiką, tiksliuosius mokslus.

Turizmo srityje integruotas mokymas(-is) gali apimti daugybę sričių, kaip antai:

- buhalterijos pagrindų mokymąsi;
- sąskaitybą;
- korespondencijos skaitymą;
- keitimąsi asmeniniais duomenimis;
- oro sąlygų apibūdinimą;
- laisvalaikio organizavimą;
- sąskaitos / čekio paaiškinimą;
- informacijos apie atostogas teikimą;
- lankstinukų skaitymą;
- ženklų paaiškinimą;
- turistinės vietos apibūdinimą;
- turistinių vietų palyginimą;
- valgio apibūdinimą;
- išvykų po miestą rekomendavimą;
- nurodymus;
- klausinėjimą ir atsakinėjimą;
- atsakinėjimą į telefono skambučius;

BE MULTILINGUAL

- žinučių priėmimą;
- informacijos apie automobilių nuomą teikimą;
- valgiaraščio rengimą;
- užsakymų priėmimą;
- maisto ir gėrimų rekomendavimą;
- reagavimą į skundus;
- ekskursijų planavimą;
- patarimą sveikatos klausimais;
- įrangos pardavimą;
- žinučių siuntimą;
- faksogramų rašymą;
- elektroninių žinučių rašymą ir siuntimą;
- oficialiųjų raštų rašymą, atsakymus į oficialiuosius raštus;
- atsiprašymo laiškų rašymą;
- patvirtinimo laiškų rašymą;
- priminimų rašymą;
- internetinių puslapių vertimą.

Integruodami panašaus pobūdžio temas, „Be Multilingual“ mokytojai padės savo mokiniams įveikti kalbos mokymosi barjerus, kadangi pagrindinis dėmesys bus nukreiptas į dėstomąjį dalyką.

Grupinis darbas ir situacijų vaidinimas taip pat gali turėti teigiamą poveikį ir kurti pasitikėjimo savimi atmosferą bei požiūrį „aš galiu padėti“. Mokinių motyvaciją galima didinti ir remiantis profesiniu mokymu, nukreiptu į turinį ir interaktyvią metodologiją.

Teigiamas poveikis greitai išryškėja, jei teorines žinias galima pritaikyti praktikoje. *Būtina tinkamai įvertinti bendravimo įgūdžių tobulėjimą, kylantį iš praktikos ir autentiškų darbo situacijų!*

3.3. Integruoto kalbos ir dalyko mokymo(-si) principai ir iššūkiai

Jei gautumėte siūlymą dirbti taikant integruoto mokymo(-si) metodus, vertinkite tai kaip iššūkį, kaip galimybę tobulinti profesinę veiklą ir atrasti kažką naują. Integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is) tobulina daugelį mokymo metodų, susijusių su tematiniu ar akademinio kontekstu. Temos, nagrinėjančios tokius dalykus, kaip valgiai ir nacionalinė virtuvė, svarbios datos, kelionių maršrutai, susipažinimas ir pokalbio pradžia, yra vadinamos *teminiais dalykais*. Jie gali būti plačiai naudojami mokytojų, skelbiančių „kalbėk įvairiomis kalbomis“ idėją. Matematika, taikomieji menai ar tikslieji mokslai yra dalykiniai mokslai, dažniausiai pritaikomi dvikalbiam mokymui(-si), tobulinimosi programoms ar trečiosios pakopos studijoms. Abu minėtieji mokymosi tipai apima ir kalbos, ir dalyko mokymąsi. Kalbos mokymasis šiuo atveju yra susijęs su žodynu, posakiais, kalbos funkcija ir struktūra.

BE MULTILINGUAL

3.3.1. Struktūra

- Integruotas kalbos ir dalyko mokymo(-si) kursas gali būti sudarytas derinant mokomojo dalyko programą ir kalbos mokymo programą.
- Kai kurių programų turinys savaime gali būti organizavimo pagrindas. Kalbos mokymasis yra suvokiamas kaip priemonė išmokti akademinį dalyką. Turinys yra įdomus, prasmingas ir reikalaujantis pažinimo, dalyko yra mokomasi iki tam tikros „gilumos“, taigi ir kalbos, ir dalyko mokymasis yra lygiaverčiai.
- Kitų programų organizacinis pagrindas yra kalba. Parenkamas toks turinys, kuris būtų tik pagalbinė priemonė kalbai išmokti ir taikyti ją praktiškai. Mokymosi turinys mokiniams gali būti žinomas. Mokantis šiuo būdu, labiau vertinamas yra kalbos išmokimas.

3.3.2. Svarbiausios ypatybės

- Integruotas mokymas(-is) pasižymi keletu esminių ypatybių. Vienas svarbiausių dalykų yra tai, kad mokinys aktyviai dalyvauja mokymosi procese, kuria idėjas, suteikia sau mokymosi galimybes, o ne vien tik reaguoja į mokytojo nurodymus. Mokymasis suprantamas kaip sąveikos su pasauliu rezultatas.
- „Be Multilingual“ mokytojui naudinga iki kurso pradžios išnagrinėti kiekvieno mokinio kalbos būklę, tinkamai nustatyti kurso tikslus ir lūkesčius.

Poreikių analizė

Mokinių grupės atlieka užduotį, vadinamą „minčių lietumi“: išsiaiškina, ko siekia mokydamiesi klausyti, kalbėti, rašyti ar skaityti (pvz., pakankamai laisvai kalbėti ir suprasti, paskambinti ar atsiliepti į telefono skambutį, pristatyti valgiaraštį ir pan.). Tuomet mokytojas surašo, ką dalyviai išskyrė ir ką jie turėtų mokėti atlikdami kiekvieno iš keturių kalbos gebėjimų užduotis.

Kalbos mokymosi aplankas (*portfolio*)

<http://www.eelp.org/eportfolio/index.html>

Atliekamas asmeninis įvertinimas, kurio metu kiekvienas dalyvis užpildo individualų klausimyną. Atsakoma į klausimus: kokiomis kalbomis kalbate? Kaip jų išmokote? Kaip jas panaudodavote savo darbe dirbdami su užsienio klientais? Kaip save apibūdintumėte save kalbų mokėjimo atžvilgiu? Kuria kalba geriausiai kalbate?

Tokiu būdu dalyviai gali nustatyti savo pranašumus ir silpnąsias puses. Integruotas mokymas(-is) apima kryptingus asmeninio mokymosi metodus, pasižymi strategiškai svarbiomis bendravimo ypatybėmis. Mokantis šiuo būdu, išsiaiškinamas tikrasis kalbos lygmuo ir nustatomi bendravimo tikslai. Didaktiniu atžvilgiu mokymosi veikla yra sutelkta į mokinių poreikius.

BE MULTILINGUAL

Integruoto mokymo(-si) veikla siekia:

- atsižvelgti į asmeninius mokinių interesus;
- patenkinti įvairius jų poreikius;
- leisti mokiniams patiems kelti tikslus;
- įtraukti kalbos ir dalyko mokymąsi;
- remtis autentiškais mokymosi medžiagos ištekliais / pavyzdžiais;
- kelti realistiškus bendravimo tikslus.

Motyvuojantys veiksniai:

- aiškios mokytojo instrukcijos;
- skatinimas patiems rinktis mokymosi turinį;
- skatinimas kalbėti antrąja kalba už klasės ribų;
- mokytojo pagalba nustatyti mokinių mokymosi stilių ir strategiją;
- mokinio bei mokytojo pedagoginio bendradarbiavimo skatinimas.

Metodai ir strategijos:

- turinio metodologija;
- mokymasis bendradarbiaujant;
- mokymasis atliekant projektus;
- eksperimentinis mokymasis;
- mokymasis atsižvelgiant į asmeninius poreikius.

3.4. Mokymo(-si) stiprinimas

2001 metais pasirodžiusioje tyrimo ataskaitoje buvo išryškintos penkios integruoto mokymo(-si) dimensijos, dar labiau sustiprinusios mokymą ir mokymąsi: *kultūra, aplinka, kalba, turinys* ir *mokymasis*. „Be Multilingual“ mokytojas šias dimensijas turėtų išsamiai apžvelgti ir pristatyti mokiniams atkreipdamas dėmesį į tris dalykus: mokinių amžiaus grupę, profesinę ir kalbinę aplinką, integruoto kalbos ir dalyko mokymo(-si) metodų pažinimo lygį.

CLIL dimensijos ir uždaviniai:

Kultūros dimensija – CULTIX:

- kaupti tarpkultūrinės žinias;
- lavinti tarpkultūrinės komunikacijos įgūdžius;
- teikti informaciją apie kaimynines šalis / regionus ir / arba mažumų grupes;
- supažindinti su platesniu kultūriniu kontekstu.

Aplinkos dimensija – ENTIX:

- paruošti tarptautiškumui ir integravimuisi į Europos Sąjungą;

BE MULTILINGUAL

- suteikti prieigą prie tarptautinių pažymėjimų / atestatų;
- sustiprinti mokyklos profilį.

Kalbos dimensija – LANTIX:

- visapusiškai gerinti mokomosios kalbos kompetencijas;
- lavinti verbalinės komunikacijos įgūdžius;
- gilinti tiek gimtosios, tiek siekiamos išmokti kalbos žinias;
- lavinti daugiakalbius interesus ir požiūrius;
- pristatyti siekiamą išmokti kalbą.

Turinio dimensija – CONTIX:

- suteikti galimybę analizuoti turinį iš skirtingų perspektyvų;
- vartoti specifinius su turiniu susijusius mokomosios kalbos terminus;
- pasiruošti tolesnėms studijoms ar darbui.

Mokymosi dimensija – LEARNTIX:

- papildyti individualias mokymosi strategijas;
 - pajvairinti darbo metodus ir formas;
 - stiprinti mokinių motyvaciją.
- Integruoto mokymo(-si) poveikis ir galimybės taikyti šias dimensijas labiausiai priklauso nuo mokymo kurso sąlygų ir nuo mokytojo laktumo bei profesionalumo.
- Integruoto mokymo(-si) vadovai ir mokytojai gali būti ir dalyko, ir kalbos mokymo specialistai, taip pat jie gali bendradarbiauti ir pasiskirstyti dėstomąja medžiaga.
- Integruoto dalyko ir kalbos mokymo(-si) metodas reikalauja organizuoti mokymą arti darbo vietų, jungti kalbą ir dalykinį turinį.
- Rekomenduojama laikytis tokių taisyklių:
- kalba turėtų derėti kitos mokinių kalbos patirtimi ir atitikti vadovėlio programą;
 - turinys turėtų atitikti vietos mokomojo vadovėlio, skirto turizmo verslui, programą;
 - parinktos temos turėtų būti susijusios su specifinėmis turizmo veiklos sritimis ir būti įdomios mokiniams;
 - turinys turi būti išdėstytas atsižvelgiant į mokinių kalbos įgūdžius.

Siūloma sutelkti dėmesį į dėstomąjį turinį ir derinti interaktyvias metodologijas su pasitikėjimo savimi kūrimu. Atsižvelgiant į kultūros dimensiją, rekomenduojamas tarpkultūrinis pažinimas, galintis apimti keletą tyrimų ir išplėsti profesinę patirtį, pvz., išryškinti kultūrinius sveikinimosi savitumus. Tarpkultūriniai įgūdžiai ypač svarbūs rašant laiškus, atsakinėjant į telefono skambučius.

BE MULTILINGUAL

Kalbos dimensija reikalauja integruoti žodinio bendravimo įgūdžius į interaktyvius metodus, vartoti kalbą tikrose (autentiškose) situacijose.

3.5. Mokymo kurso pavyzdys: Europos vynai

Šiame pavyzdyje pateikiama mokymo seka, skirta tiems, kurie dirba aptarnavimo srityje, bendrauja su klientais, svečiais, pardavinėja vynus ir / ar valdo restoranus, aludes, suvenyrų parduotuves. Šis kursas skirtas išugdyti žinias, pagarbą vynams iš viso pasaulio ir yra sudarytas iš 7 modulių.

1 MODULIS. Įvadas, „minčių lietus“ (angl. *Brainstorming*)

„Be Multilingual“ kalbos mokytojas pateikia temą ir trumpą programos pristatymą. Tuomet stengiamasi išsiaiškinti, ką mokiniai jau žino apie šią temą:

1 užduotis. Individualus darbas arba darbas dviese (kalbama gimtąja kalba)

Kiekvienas mokinys parašo kelis sakinius apie tai, ką jis / ji žino apie vynus. Jei mokiniai žino nedaug, jie tik sugalvoja ir užrašo klausimus.

2 užduotis. Bendras darbas

Mokiniai, padedant kalbos mokytojui, išsiaiškina, ką žino apie vynus. Mokytojas pateikia reikalingų žodžių sąrašą („vyno gamintojas“, „vyno sritis“, „skonis“, „kvapas“, „spalva“, „geros kokybės vynas“, „sausasis vynas“, „pusiau sausas vynas“, „netikras vynas“, „grynas (tikras) vynas“, „vynas iš statinės“, „jaunas vynas“ ir kt.).

2 MODULIS. Žodžių mokymasis ir kai kurie kultūros (CULTIX) aspektai

1 užduotis. Individualus darbas

Studentai nagrinėja tekstą (mokytojas pateikia tekstą iš studentų „minčių lietaus“ plano / projekto): surašo naudingus žodžius ir posakius iš teksto, paaiškina jų reikšmę, stengiasi surasti atitinkamus veiksmažodžius šiems daiktavardžiams: „žinios“, „gamintojas“, „pavadinimas“, „kilnė“, „skonis“, „kvapas“, „amžius“, „dovana“.

2 užduotis. Bendras darbas

Mokiniai, padedant „Be Multilingual“ mokytojui, aptaria svarbiausias Europos vyno gaminimo šalis / sritis, išverčia posakį „Į sveikatą!“.

3 MODULIS. Žodžių mokymasis ir kai kurie kalbos (LANTIX) aspektai

1 užduotis. Savarankiškas darbas

Mokiniai nagrinėja tekstą (mokytoja pateikia tekstą apie vyno serviravimą / pardavimą): sudaro specialų šios temos žodyną ir atsako į pateiktus klausimus.

BE MULTILINGUAL

2 uždutis. Bendras darbas

Aptariami atsakymai, išsiaiškinamos žodžių reikšmės.

3 uždutis. Darbas dviese

Mokiniai žaidžia vaidmenų žaidimus apie vyno servavimą / pardavimą.

4 uždutis. Bendras darbas

Kalbos mokytojas pateikia lentelę, kurioje nurodytos individualios užduotys. Mokiniai išsiaiškina individualaus darbo planą ir pasirenka mokyti individualiai, dviese arba grupėmis.

4 MODULIS. Integruotas mokymas(-is) ir kai kurie mokymosi (LEARNITIX) aspektai

1 uždutis. Individualus darbas arba darbas dviese

Mokiniai atlieka uždutis, pateiktas lentelėje. Kalbos mokytojas padeda ir grupei, ir dirbantiems individualiai.

2 uždutis. Vyno degustavimo ekskursija

Mokiniai, kurie visiškai negeria alkoholinių gėrimų, gaus įvairių rūšių vynuogių sulčių. Kalbos mokytojas susitelkia į bendravimo veiklą mokomąja kalba, mokiniai individualiai apibūdina savo mėgstamiausią vyną.

5 MODULIS. Integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is)

1 uždutis. Bendras darbas

Kiekviena grupė pristato savo pirmosios lentelės tekstą. Diskutuojama, surašomi specialūs žodžiai.

2 uždutis. Individualus darbas arba darbas dviese

Mokiniai pildo lentelę. „Be Multilingual“ mokytojas padeda.

6 MODULIS. Žodinio bendravimo įgūdžių lavinimas

1 uždutis. Bendras darbas

Kiekviena grupė apžvelgia lentelėje pateiktą informaciją. Diskutuojama, surašomi specialūs žodžiai.

2 uždutis. Individualus darbas arba darbas dviese

Mokiniai užpildo lentelę – kuria trumpus pasakojimus. „Be Multilingual“ mokytojas padeda.

BE MULTILINGUAL

3 uždutis. Darbas dviese

Mokiniai sprendžia kryžiažodį apie vyną.

7 MODULIS. Pabaiga, analizė, įvertinimas

1 uždutis. Bendras darbas

Kiekviena grupė pristato galutinius lentelės rezultatus. Diskutuojama, surašomi specialūs žodžiai.

2 uždutis. Konkursas

Kitos grupės kryžiažodžio sprendimas. Įsivertinimas

2 l e n t e l ė. Europos vynuų aprašas

	Rūšys ir privalumai	Gamintojas ir sritis	Vyno pateikimas	Mano mėgstamas vynas	Posakiai, citatos, dainos
1 mokinys					
2 mokinys					
3 mokinys					
...					

BE MULTILINGUAL

Pamokos plano pavyzdys. Vyno degustavimas

Trukmė: 1–2 val.

Tikslas: Jūs drauge su savo bendradarbiais ketinate sukurti vyno degustavimo reklaminį užrašą jūsų mieste arba jūsų restorane įvyksiančiai parodai „Europos vynai“. Po parodos ketinate išrinkti nugalėtoją.

Metodo aprašas:

1 žingsnis: mokytojas paprašo mokinių užmerkti akis ir įsivaizduoti juos ragaujant vyną. Mokiniai skirtingais žodžiais apibūdina, ką jaučia (spalvą, kvapą ir skonį).

2 žingsnis: mokiniai dirba mažomis grupėmis. Jie nusprendžia, kam kas yra svarbiau: kvapas, spalva ar skonis.

3 žingsnis: mokiniai dirba mažomis grupėmis. Mokytojas prašo jų aprašyti skirtingus degustavimo (ragavimo) žingsnius. Kiekviena grupė pristato rezultatus.

4 žingsnis: mokytojas gali pristatyti, pavyzdžiui www.videojug.com/film/how-to-taste-wine, vaizdo medžiagą ir drauge pasitikrinti, ar mokinių siūlomi žingsniai yra teisingi.

5 žingsnis: mokytojas pateikia specialų teminį kalbos žodyną, pavyzdžiui „*Papildomos pastabos vyno testavimui*“, ir duoda tekstą „*Vyno degustavimas: ko ieškoti vyne*“. Skaitomas tekstas, sudaromas žodynėlis ir vyno degustavimo aprašas. Tekstus gali paruošti pats mokytojas iš anksto kaip dalomąją medžiagą. Šiuos naujus / papildomus žodžius mokiniai naudos rašydami asmenines pastabas.

6 žingsnis: mokiniai rašo ir pristato grupėse savo pastabas (naudodamiesi mokomuoju žodynu) kitai grupei. Jie gali įvertinti geriausią ir išrinkti parodos nugalėtoją.

7 žingsnis: po pamokos mokiniai galėtų išbadyti vyno skonį, naudodami „nugalėtojo“ pastabas, kad įsitikintų, jog jos yra naudingos. Galima naudotis ir degustuojamo vyno vertinimo skale:

http://www.bettertastingwine.com/wine_tasting_score_card.html.

Veiksniai, į kuriuos svarbu atsižvelgti: ankstesnis kalbos, kurios mokomasi, lygis.

Būtinės priemonės: popierius, dalomoji medžiaga, multimedija, kompiuteris.

Papildoma informacija: <http://www.videojug.com/film/how-to-taste-wine>, www.bettertastingwine.com

BE MULTILINGUAL

Perskaitykite tekstą.

Wine Tasting: What to look for in wines

There are three elements to wine tasting and appreciation. Let's begin with the external layer

1. *Wine Colour:*

What to look for:

- What is the colour of the wine? For red, is it cherry, maroon, ruby, or brownish?
- For white, is it light-green, pale-yellow, buttercup, golden, or amber?
- Is the wine clear or cloudy?

How: Tilting the glass against a white surface will give you an unbiased look at the colour.

Implications: The colour of the wine indicates its age. Red wines lose colour as they age, while white wines gain colour as they age. For example, an older red will be clearer and have brownish tints. A very old white (or an oxidated one) will have a bronze-gold colour or even amberish. It is important to consider grape variety when judging colour intensity. Syrah, for instance, is darker in colour and more opaque than Gamay.

2. *Wine Aromas:*

Smell is the most important contributing element to wine tasting. Our nose can pick up thousands of varying smells.

What to look for:

- Is the wine fruity – like blackberries, plums, grapefruits, and melons?
- Is the wine floral – perfumes of violets, lily, rose?
- Is the wine herbal – hints of mint, hay, tarragon, and rosemary?
- Is the wine earthy – reminds you of mushrooms and dry leaves?
- Is the wine spicy – sharp like clove, cinnamon, pepper, spices?

- Wine's legs – the "tears" that flow down on wine glass when you swirl – are no indication of quality. It can however imply the full-bodiedness of the wine. Fuller-bodied wines generally have slower dripping legs.
- Many people cannot differentiate tannic from acidic. Tannic is the taste of a highly concentrated tea – bitter and puckering. Acidic is the salivating taste that comes from a sour lemon.
- Tannin is the wine's natural preservative and complexity cultivator. Wines shed tannins as they age, becoming softer in texture and more complex in flavour. This is why a highly tannic bottle of Bordeaux tastes better with aging.

Lastly, don't smell the cork. It does not reveal much about the wine and it is not that pleasant. Focus on the wine itself!

BE MULTILINGUAL

How: Swirl the wine glass to aerate the wine. Take a good first sniff at the wine. Pause, and take a longer second sniff.

Implications: The above questions will help you describe the aroma of the wine. Grape variety provides a general attribute for the wine's aroma. The additional layers of aromas come from its fermentation and aging process. For example, a wine that has been long aged in a barrel will have a rich oaky or vanilla-like aroma.

Wine Terminology: "Bouquet" and "nose" are often used to describe wine's aromas. Bouquet is used to indicate rich and complex aromas.

3. Taste:

What to look for:

- Body: the volume and weight of the wine. Milk is generally used as a hyperbole. For example, cream is full-bodied; regular milk is medium bodied; and skim-milk is light-bodied.
- Flavour: Is it sweet or acidic? Is it spicy or tasteless? Is it tannic – dry and bitter?

Finish: does it have a long aftertaste?

How: Take a solid sip of wine; let it flow through your tongue. Note if it is sweet, acidic, or tannic. Take a second solid sip of wine, suck in some air to feel how the wine opens up in your mouth. Spitting out the wine is unnecessary; though some people do that to stay sober.

Terminologies and Implications: A "dry" wine is not sweet and an "off-dry" wine is sweet. A wine is "crisp" when it is acidic and not overly sweet. There is "balance" in the wine when all the components work together (acidity, sweetness, tannin, fruitiness). For example, balancing sweetness, fruitiness, and acidity will ensure the wine is not cloying, flabby, or sour. The taste in a wine can be "complex" – multi-layers of flavors and changes with aeration time. "Palate" is often referred to the taste and feel of the wine in the mouth. "Tannic" is used to describe red wines; and "astringent" is generally used to describe white wines.

A great wine is balanced, complex, and offers a long aftertaste.

BetterTastingWine Tips and Tasting Note Aid: VOCABULARY

Tips:

Tasting Note Aid

A good wine tasting note can help you visualize and relive your wine tasting experience. It is not just descriptive, but precise on the characteristics and aromas of the wine. Our tasting note aid is designed to help you achieve this.

How to use our tasting note aid: Take several good sniffs of your wine to identify the types of aroma present: fruity, floral, nutty, earthy, herby, spicy, or bad. Our tasting note aid, categorized by aroma type, will help you find a more concrete description. We have also included useful adjectives to help you better remember the strengths and impressions of the wine.

BE MULTILINGUAL

BetterTastingWine Tasting Note Aid

Fruity		Floral	Nutty / Earthy	Herby / Spicy
<p><i>Berry-like (mostly red):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Blackberry ▪ Blackcurrant ▪ Blueberry ▪ Raspberry ▪ Strawberry ▪ Cherry (black/red) ▪ Plum ▪ Prune (dried) ▪ Gooseberries (white wines only) 	<p><i>Citrus (White):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Grapefruit ▪ Lemon, Lime <p><i>Stone & Tropical Fruits:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Apple ▪ Apricot ▪ Melon ▪ Peach ▪ Pear ▪ Pineapple 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Violet ▪ Rose ▪ Orange Blossom ▪ Jasmine ▪ Lily ▪ Geranium ▪ Orchid 	<p><i>Nutty:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Almond ▪ Coffee ▪ Hazelnut ▪ Walnut <p><i>Earthy:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dry leaves ▪ Dusty ▪ Moldy ▪ Mushroom 	<p><i>Herby:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hay ▪ Mint ▪ Rosemary ▪ Thyme <p><i>Spicy:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Black pepper ▪ Licorice ▪ Cinnamon ▪ Clove
Other Favorites	Signs of Bad Wine?	Useful Adjectives		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vanilla ▪ Cedar ▪ Tobacco ▪ Chocolate ▪ Petrol ▪ Leather ▪ Butterscotch ▪ Olive 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ "Barnyard" ▪ Boiled egg ▪ Gas ▪ Nail polish remover ▪ Sulfites ▪ Vinegar 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aggressive ▪ Attractive ▪ Balanced ▪ Big ▪ Bold ▪ Complex ▪ Concentrated ▪ Crispy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deep ▪ Delicate ▪ Dull ▪ Firm ▪ Flat ▪ Intense ▪ Intriguing ▪ Piercing 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powerful ▪ Rich ▪ Ripe ▪ Rounded ▪ Simple ▪ Soft ▪ Structured ▪ Thin

*Refer to www.bettertastingwine.com/winetasting.html for more information.

© 2006 BetterTastingWine.

1 p a v e i k l a s. **Teminis žodžių sąrašas** (pagal <http://www.bettertastingwine.com/winetasting.html>)

BE MULTILINGUAL

4. Mokinių įvairovės valdymas integruoto dalyko ir kalbos mokymo(-si) pamokose

„Be Multilingual“ mokiniai gali atvykti iš įvairios aplinkos, šeimos verslo, mažų viešbučių ir pensionų į didesnę įstaigą, taigi jų santykiai gali būti skirtingi priklausomai nuo amžiaus, seksualinės orientacijos, šeiminių ir visuomeninių padėties. Visa tai gali veikti studentų motyvaciją ir išsilavinimo (mokymosi) lygį.

Mokytojas, dirbantis pagal integruoto dalyko ir kalbos mokymo(-si) programą, turi stengtis rasti būdų valdyti šiuos skirtumus ir užtikrinti darbo kokybę.

Įvairovės valdymas integruoto dalyko ir kalbos mokymo(-si) pamokose apima:

- pripažinimą, kad žmonės, dirbantys turizmo pasaulyje, yra nevienodi, taigi skiriasi jų interesai ir poreikiai;
- pripažinimą, kad mokiniai, nors formaliai priklauso vienodų įgūdžių turinčioms grupėms, iš tikrųjų kartais būna labai skirtingo lygio;
- kiekvienos individualios sąveikos ir vienodo įnašo įvertinimą;
- visiems mokiniams vienodų galimybių suteikimą;
- veiklos pertvarkymą atsižvelgiant į kiekvieno ir visų mokinių lygį ir poreikius;
- atsižvelgimą į kai kurias skirtingas raštingumo, gebėjimo skaičiuoti ir socialinio (visuomeninio) gebėjimo atlikti veiklą galimybes.

„Be Multilingual“ mokytojai ir vadovai turi atskleisti įvairias kompetencijas:

- žinoti ir nustatyti visus veiksnius, apibūdinančius mokinius ir jų žinias;
- vertinti kiekvieną kaip unikalią asmenybę;
- mokytis iš kolegų, mokinių ir savo pačių klaidų;
- bendrauti su mokiniais;
- domėtis pamokose vykstančiais procesais: įsitikinti, kad niekas nesijaučia blogai; sukurti atmosferą, kurioje mokiniai jaustųsi saugūs kalbėti laisvai; teigiamai vertinti mokinių pasiūlymus;
- pritarti, parodyti savo pasitikėjimą ir gebėti perduoti tai savo mokiniams.

BE MULTILINGUAL

5. Lyčių lygybė integruoto dalyko ir kalbos mokymo(-si) pamokose

Lyčių lygybės aspektas *integruotame dalyko ir kalbos mokyme(-si)* apima šiuos mokytojo veiksmus:

- įvairių stereotipų ir puolimų šalinimą, abiejų lyčių potencialo maksimalizavimą;
- pripažinimą, kad žmonės, dirbantys turizmo pasaulyje, yra skirtingų lytinių instinktų ir gali užimti darbe skirtingas pareigas;
- vienodą visų individualių sąveikų ir įnašo vertinimą;
- užtikrinimą, kad vyrai ir moterys turėtų vienodas galimybes lankyti integruoto mokymo(-si) kursą;
- vienodų galimybių suteikimą visiems mokiniams;
- užsiėmimų pritaikymą kiekvieno ir visų studentų poreikiams; visi pratimai integruoto mokymo(-si) metu turi būti aptarti su abiejų lyčių atstovais;
- vienodą (lygiavertį) abiejų lyčių atstovų dalyvavimą klasės veikloje;
- neriboto laiko ir vienodos prieigos prie pavyzdžių ir pratimų užtikrinimą;
- neutralios (bevardės) giminės formos nevartojimą nurodymuose, pavyzdžiuose ir pratimuose;
- vengimą vartoti bet kokius posakius, kurie galėtų reikšti (užsiminti), kad viena lytis yra menkesnė už kitą.

„Be Multilingual“ mokytojai ir vadovai turi lavinti skirtingų lyčių gebėjimus, kurie bus naudojami mokymo metu ir organizuojant individualų kalbos kursą.

Pateikiami keli praktiniai patarimai, padėsiantys lengviau įgyvendinti lyčių lygybės principą pamokų metu. Mokytojui bus lengviau, jeigu:

- sąmoningumo ir supratimo apie lyčių lygybę įdiegimas visiems švietimo tarnautojams yra tikrai svarbus;
- mokytojas ir vadovas galės apibrėžti (nustatyti) strategiją perkelti lyčių lygybę į visus lygius;
- mokytojas galės apibrėžti priemones;
- moterys ir vyrai priims mokytojo siekimą skirti vienodą dėmesį;
- apibendrinimai apie vyrus ir moteris bus atmetami, o seksistiniai pokštai vertinami kaip nepriimtini.
- planuojant kursą bus atsižvelgta į specifinius kiekvienos lyties poreikius;
- mokytojai ir vadovai bus atsakingi už tai, kad nė vienas iš kurso dalyvių nesijaustų pažemintas, studentai nebijotų kalbėti laisvai ir visi abiejų lyčių mokinių pasiūlymai būtų vertinami pagarbiai.

BE MULTILINGUAL

4 skyrius
Mokymas(-is) šeimoje

BE MULTILINGUAL

1. Įžanga

1.1. Mokymas(-is) šeimoje ir namuose

Mokymo(-si) šeimoje sąvoka dažniausiai apibrėžia vaikų mokymą(-si) šeimos aplinkoje – toks mokymas(-is) yra legalizuotas JAV, atsižvelgiant į kai kuriuos atskirų JAV valstijų priimtus įstatymų skirtumus. Mokymas(-is) šeimoje atlieka labai svarbų vaidmenį Kanadoje – švietimas ir mokymasis čia prasideda labai anksti ir tęsiasi visą gyvenimą. Tėvai yra pirmieji vaikų mokytojai. Mokymo(-si) šeimoje programų kūrėjai orientuojasi į tėvus, kurie nori plėtoti savo vaikų mokymą. Toks požiūris į mokymą yra paplitęs ir Jungtinėje Karalystėje, iš dalies – Italijoje, Prancūzijoje, Ispanijoje ir Vokietijoje. Skandinavijos šalyse kai kurie vaikai taip pat mokomi namuose, dažniausiai – pažinti raides.

Anglijoje kiekvienais metais organizuojamas pažintinis savaitės trukmės renginys (CFL), kurio tikslas – sudominti ir informuoti šeimas apie galimybę dalyvauti mokant vaikus. Mokymo(-si) šeimoje kampanija pirmą kartą pradėta 1998 metais ir per paskutinius metus vienijo apie 300 000 šeimų. Šios kampanijos metu agitatoriams, instruktoriams ir šeimoms yra pateikiamos mokymosi priemonės ir medžiaga, ekspertai konsultuoja specifinėmis mokymosi temomis, yra prieinami interneto išteklių.

Nacionalinis mokymo(-si) šeimoje tinklas JK identifikuoja ir struktūrizuoja neformaliojo mokymosi situacijas, kuria ir pritaiko mokymosi metodus bei medžiagą. Ispanijos Mokymo(-si) šeimoje institutas teikia informaciją ir mokymosi išteklius tiems, kurie mokosi anglų kalbos. Institutas yra susijęs su JAV Nacionaliniu šeimos švietimo centru. Šios programos ir mokymo medžiaga yra skirtos profesionaliems vadovams, dėstytojams ir tėvams, remia tėvų mokymosi procesą ir jų vaidmenį mokant vaikus.

Mokymo(-si) namuose motyvacija yra labai įvairi: moralinė, religinė, filosofinės, pedagoginės, gali būti ir sukelta neigiamos mokymosi patirties. Namuose besimokančių vaikų skaičius JAV ir Naujojoje Zelandijoje nuolat auga. Mokymasis namuose šiuo metu plečiasi ir kai kuriose Europos šalyse (Thomas, *Neformalus mokymasis, edukacija ir mokymasis namuose*).

Perkelti mokymąsi iš mokyklos į namų aplinką yra nelengva, tačiau vienas iš teigiamų veiksnių yra tai, kad mokymasis namuose kuria palankų mokinių, turėjusių neigiamos mokymosi patirties, požiūrį į mokymąsi. Šis požiūris gali būti gera išeitis šeimoms arba bendruomenėms, esančioms už mokymosi sistemos ribų (šeimoms, gyvenančioms sunkiai pasiekiamose vietovėse, etninėms mažumoms ir t. t.). Mokymasis šeimose griauna barjerus tarp skirtingų mokymosi kontekstų ir skirtingų kartų.

Žvelgiant plačiau, pagrindinis mokymosi šeimose programų tikslas yra paskatinti tėvus, senelius, namų šeimininkes ir vaikus mokytis kartu. Svarbi užduotis yra motyvuoti ir įtraukti tėvus į mokymo procesą, skatinti juos tobulinti savo ir vaikų kompetencijas. Pritaikius šį mokymą(-si), šeimos neformalioje aplinkoje mokosi kartu naudodamos specialias priemones, skirtas lavinti naujus įgūdžius ir įsisavinti naujas žinias.

BE MULTILINGUAL

2. Sąvokos

Kas yra šeima?

Moderni *šeimos* sąvoka apima daug skirtingų formų. Šeima gali būti sudaryta iš vaikų, kurių tėvystės vaidmenį atlieka tėvai, seneliai, globėjai, civiliniai partneriai, draugai, giminaičiai ir t. t.

Mokymas(-is) šeimoje reiškia šeimoje vykstantį mokymą(-si), kuomet šeimos nariai mokosi kartu ir vienas iš kito.

Mokymui(-si) šeimoje būdinga keletas ypatybių:

- šis mokymasis skatina šeimos narius mokytis kartu;
- tėvai / globėjai ir vaikai mokosi kartu;
- tėvai / globėjai mokosi atskirai, kad galėtų įsitraukti į mokymąsi kartu su vaikais ir kitais šeimos nariais;
- vaikai mokosi atskirai, kad galėtų pasidalyti žiniomis su kitais šeimos nariais.

Kuo svarbus mokymas(-is) šeimoje?

- šis mokymasis skatina suaugusiuosius ir vaikus gerai jaustis mokantis kartu;
- gerina rašymo ir skaičiavimo žinias;
- padeda tėvams suprasti, kaip vaikai mokosi;
- leidžia tėvams geriau padėti vaikams mokymosi metu;
- gilina tėvų žinias;
- sudaro sąlygas tėvams atnaujinti savo mokymąsi ir asmeninį tobulėjimą;
- suteikia tolesnių studijų galimybę;
- remia idėją, kad kiekvienas vaikas yra svarbus;
- remia tęstinių paslaugų idėją.

BE MULTILINGUAL

3. Mokymo(-si) šeimoje taikymas

3.1. Kodėl verta skatinti mokymą(-si) šeimoje?

Formalusis mokymas(-is) apibrėžiamas kaip nustatytas, suplanuotas mokymasis, kuris jau yra išplėtotas, vyksta specifinėje vietoje, nustatytu ir suplanuotu laiku, analizuojant iš anksto atrinktą turinį ir temas. Neformalusis mokymas, priešingai, gali būti laikomas atsitiktiniu, nesuplanuotu ir yra vykdomas nesilaikant nustatyto laiko termino, vietos, priemonių ir turinio.

Kai kurios mokslinės studijos teigia, kad žmogus prisimena tik 10 % to, ką išgirsta, 20 % to, ką perskaito, 80 % to, ką atlieka veiksmu, ir 90 % to, ką gali išreikšti grįžtamuoju ryšiu (angl. *feedback*).

Šie teiginiai susiję su prof. Roland Meighan požiūriu, pabrėžiančiu, kad žmogus įsimena tik 5 % dalyvaudamas formaliajame mokyme, 50 % – diskutuodamas grupėse, 75 % – taikydamas žinias praktikoje ir 95 % – išmoktas žinias perteikdamas kitam asmeniui arba iškart kitaip jas panaudodamas.

Vis dėlto mokymasis gali vykti tik nustatytoje vietoje (specialiai tam skirtame namų kambaryje) ir trukti numatytą laiką. Mokymo vietos parinkimas turėtų atitikti praktinius reikalavimus.

Mokymosi laiko sąvoka priklausomai nuo šeimos gali būti labai skirtinga. Mokymosi laikas gali būti planuojamas panašiai kaip mokykloje, bet šio plano laikymasis nėra formalus.

Šeima ir draugai daro teigiamą įtaką mokymuisi. Vertybės, požiūriai ir kultūra, kuriuos išmokstame iš savo šeimos ir iš dalies iš draugų, dažniausiai lieka visam gyvenimui. Mokymas(-is) šeimoje susideda iš veiksmų, kuriuos atlieka tėvai, vaikai, namų šeimininkės, kaimynai ir t. t. visi kartu mokydami. Seneliai taip pat gali dalyvauti mokymesi – mokyti ir mokytis.

Mokymas(-is) šeimoje gali būti suprantamas kaip mokymasis kartu su šeimos nariais, viduje, tačiau šeimos sąvoka šiuolaikinėje visuomenėje apima ir daugiau situacijų.

Suaugusiųjų patirtis, kuomet jie dalyvauja savo vaikų mokyme, didina jų pasitenkinimą ir skatina norą mokytis patiems. Šeima daugeliui žmonių reiškia pagrindinę mokymosi vietą. Žinios, įsisavintos šeimoje, bus geriau įsimintos ir turės didesnę įtaką nei mokymasis kur nors kitur. Mokymosi pagrindai ir sistema yra susijusi su šeimos kontekstu. (NIACE Tarptautinis suaugusiųjų tęstinio mokymo institutas, 1995).

Mokymas(-is) šeimoje yra susijęs su pokyčiais, jis gali būti sutelktas raštingumo, skaičiavimo, IT kursams tėvams, suteikti idėjų, kaip žaisti su vaikais, padėti mokytis, taip pat padėti išmanyti galimas narkotikų ir kitas priklausomybės keliamas problemas.

BE MULTILINGUAL

3.1.1. Nuo mokymo(-si) namuose iki kalbų mokymo(-si) šeimoje

Kalbos mokymas(-is), įskaitant ir gimtosios, šeimoje gali būti apibūdinamas kaip skirtingų kartų keitimasis patirtimi, susijęs su kultūriniu ir profesiniu kontekstu, kuomet visi dalyvaujantys tuo pačiu metu yra ir mokytojai, ir mokiniai.

Šeimos raštingumo programos gali būti apibūdinamos kaip bendruomenės mokymasis, kur visi šeimos nariai ir vaikai yra mokytojai ir mokiniai, kadangi visi gali kuo nors pasidalyti ir ko nors išmokti nepriklausomai nuo savo amžiaus.

Mokymas(-is) šeimoje yra vertingas, nes jis:

- remia mokymosi visą gyvenimą idėją;
- prisideda prie tėvų asmeninio vystymosi;
- skatina suaugusiuosius atnaujinti savo žinias ir grįžti į studijas;
- gali suteikti puikias galimybes skirtingų kartų mokymuisi;
- neapsiriboja tik galimybių mokytis šeimoje sukūrimu, bet išsiplečia visoje bendruomenėje;
- tėvai, įtraukti į mokymą, suvokia ir geriau žino, kokį mokymosi būdą pritaikyti vaikams;
- suaugusieji patiria pasitenkinimą, įgyja pasitikėjimą savimi ir tobulina bendravimą su vaikais esant įvairioms situacijoms.

BE MULTILINGUAL

3.2. Kaip pritaikyti mokymą(-si) šeimoje turizmo sričiai?

Kaimo vietovėse yra įprasta, kad kelios šeimos kartos gyvena tame pačiame name ir bendrai atlieka profesinę veiklą: prižiūri restoranus, svečių namus, kaimo turizmo sodybas ar užsiima panašia smulkiojo turizmo veikla. Be šeimos narių (tėvų, senelių, vaikų) į mokymą(-si) šeimoje gali būti įtraukti ir samdomi darbuotojai.

Daug neformalių mokymosi namie situacijų atsiranda, pvz., kartu žiūrint televizorių, žaidžiant kompiuterinius žaidimus, klausantis muzikos ir pan. Tokios situacijos sukuria labai geras sąlygas mokytis, kadangi žmonės yra atsipalaidavę ir jaukiai jaučiasi jiems įprastoje, draugiškoje aplinkoje. Šios situacijos gali būti panaudotos ir mokant(-is) kalbos šeimoje. Mokymo(-si) situacijų yra pakankamai daug – pvz., atsakyti į skambutį, suteikti informaciją, priimti užsakymą, apibūdinti pastatus ir aplinką, įdomias vietas, papasakoti apie poilsavimo būdus, vietinius gaminius, restoranus, pasitikti svečius ir informuoti juos apie vietinius patiekalus bei jų receptus ir t. t.

Labai svarbu žinoti ir sukurti tinkamas mokymosi sąlygas, pvz., suplanuoti, kur ir kada mokymasis vyks, kokia medžiaga bus naudojama, koks bus tinkamiausias mokymosi metodas ir t. t. Taip pat labai svarbu yra šias sąlygas padaryti kuo įdomesnes ir patrauklesnes, kad pavyktų užtikrinti mokymosi kokybę.

3.2.1. Mokymo(-si) situacijos

Formaliojo ir neformaliojo mokymo(-si) situacijų galime rasti šeimoje, dirbdami ir kitur. Šios situacijos gali įtraukti kelis žmones tuo pačiu metu, jas gali mokymosi tikslas ir vienoda mokymosi medžiaga. Galima naudoti ir kitokias mokymosi situacijas, pvz., vaikai, mokydamiesi užsienio kalbų mokykloje, gali padėti tėvams mokytis tų pačių užsienio kalbų.

Sezoniniai darbininkai (dažniausiai – studentai) gali paskatinti savo darbdavius mokytis kalbų, kuriomis jie puikiai kalba, ir taip padėti darbdaviams įsisavinti naujas žinias. Kaip jau buvo jau minėta, žmogus įsimename 80 % žinių, įgytų atliekant veiklą, ir 75 % žinių, susijusių su praktika, todėl labai svarbu rasti mokymosi situacijų, susijusių su turizmo verslu ir tinkamų mokytis užsienio kalbų. Turizmo srities darbuotojai dažnai pabrėžia savo profesijos žodyno ir pagrindinių sakinių mokėjimo svarbą bendraujant su savo klientais. Tai jiems yra svarbiau už akademinės kalbos mokymąsi, kadangi akademinė kalba šiems darbuotojams tikriausiai nebus reikalinga.

Mokydami(-esi) šeimoje, turėtume vengti klasikinių ir tradicinių mokymosi būdų – svarbu surasti tokį mokymosi būdą, kad keli asmenys dirbtų kartu. Mokymosi trukmė gali būti sumažinta iki vienos ar kelių valandų per dieną, priklausomai nuo dalyvių mokymosi ritmo ir galimybių. Mokiniai yra priklausomi nuo nuotaikos, savijautos, psichinės būsenos, kilusių problemų, todėl svarbu atsižvelgti į šiuos aspektus ir nuspręsti, kiek laiko bus skiriama mokymuisi. Verčiau nutraukti mokymąsi nei

BE MULTILINGUAL

stengtis jį tęsti žinant, kad nieko nebeįsiminsime. Žinoma, jei mokinys yra tikrai motyvuotas, jis norės tęsti mokymą ir sieks užsibrėžto tikslo.

Mokymasis kartu yra interaktyvus veiksmas: galima taisyti klaidas iš karto, nelaukiant jokio įvertinimo – priešingai nei mokykloje. Tai sudaro sąlygas mokiniams patiems dalyvauti savo ir kitų mokymosi procese. Sunkumai taip pat sprendžiami iš karto, juos spręsti padeda visi mokymosi dalyviai, nelaukiama paskutinės užduoties, kuri patikrintų, ar pamoka buvo suprasta ir įsisavinta.

Kitas svarbus šio mokymosi aspektas yra galimybė iš karto praktiškai pritaikyti įsisavinamas žinias. Visi šeimos nariai gali pasitikrinti savo žinias ir kalbėti užsienio kalba kur tik įmanoma – su kitais šeimos nariais, mokymosi dalyviais ar kitataučiais (klientais, turistais).

3.2.2. Mokymo(-si) būdo ir medžiagos parinkimas

Dalis kalbos mokymosi medžiagos gali būti iš anksto pedagogų paruošta ir platinama specializuotų leidėjų. Svarbu nustatyti, ar ši medžiaga yra tinkama mokyti(-s) šeimoje, ar galima ja naudotis mokantis kartu, bet nebūtinai tuo pačiu metu.

Mokomasis kompaktinis diskas būtų tinkamas visai šeimai, kiekvienas šeimos narys, individualiai studijuojantis tą pačią pamoką, galėtų iš anksto ją išmėginti ir padiskutuoti. Kitas žingsnis yra panaudoti naujas žinias diskutuojant, dalyvaujant kasdienėse darbo situacijose ar vaidinant situacijas ir kalbant pasirinkta tema.

Tikslinga visiems šeimos nariams nagrinėti panašias temas, kad būtų galima kartu aptarti temos turinį ir diskutuoti. Temos turėtų būti pasirenkamos priklausomai nuo profesinės veiklos srities, jos galėtų būti:

- svečių sutikimas;
- kultūra;
- maistas ir kulinarija;
- maisto ruošimas;
- vynuogynai ir vynininkystė;
- vietos, kurias verta aplankyti.

Šeima gali pasirinkti naudotis mokymo metodika, skelbiama internete.

Mokymo(-si) šeimoje metu mokymosi medžiaga ir metodika turi būti prieinama visiems dalyviams (knygos, kompaktiniai diskai, garso įrašai, laikraščiai ir t. t.). Šeima gali kartais pažiūrėti pasirinktą filmą užsienio kalba, kad galėtų pasitikrinti jau įgytas kalbos žinias. Serialo, rodomo kartą per savaitę, žiūrėjimas taip pat yra tinkamas metodas.

Kiti metodai ir medžiaga mokyti(-s) šeimoje:

BE MULTILINGUAL

- laikraščiai ir žurnalai užsienio kalba;
- specializuoti žurnalai apie turizmą, informaciniai leidiniai apie skirtingas turistines vietas;
- internatiniai turizmo informacijos centrų puslapiai;
- nakvynės namų, kaimo vietovių ir gyvenviečių informacija.

Galima teigti, kad mokymas(-is) šeimoje yra veiksmingas ir įdomus metodas, skirtas įsisavinti specifines ir bendrąsias žinias. Jo struktūrą, lyginant su tradiciniu mokymusi, yra paprastesnė, teikiama nauda – didesnė, o poveikis – tiesioginis visiems mokymo dalyviams.

3.3. Mokymo(-si) stiprinimas

Mokymo(-si) šeimoje sąvoka pabrėžia šeimos išteklių naudojimą, kuria ir stiprina šeimos mokymosi motyvaciją ir kompetencijas. Pavyzdžiui, tėvų motyvacija gali būti jų noras aktyviai dalyvauti mokant vaikus ir mokytis patiems.

Gyvenamoji vietovė taip pat gali prisidėti prie mokymosi savo kultūra ir vartojamomis kalbomis – tai ypač svarbu žmonėms, kurie priklauso kalbinių mažumų grupėms.

Kalbų mokymas(-is) šeimoje turizmo srityje jau pasiteisino kaip labai naudingas.

Jis teikia tokius pasiekimus:

- šeima aktyviau įsitraukia į bendruomenės gyvenimą;
- tėvai ar globėjai geriau supranta, kaip galėtų prisidėti prie vaikų mokymo;
- vaikai ir tėvai įgyja daugiau žinių;
- tėvai ir vaikai įgyja daugiau pasitikėjimo savimi;
- tėvai ir vaikai plečia savo žinias ir kelia sau aukštesnius reikalavimus;
- šeimos nariai tampa artimesni;
- tėvai ir globėjai labiau įsitraukti į kalbos žinių gilinimą, reikalingą dirbant turizmo srityje.

„Be Multilingual“ kalbos mokytojai gali pristatyti jums turinį, susijusį su turizmo sritimi, remdamiesi penkiomis jau minėtomis dimensijomis – kultūra, aplinka, kalba, turiniu ir mokymusi.

CLIL dimensijos ir uždaviniai:

Kultūros dimensija – CULTIX:

- kaupti tarpkultūrinės žinias;
- lavinti tarpkultūrinės komunikacijos įgūdžius;
- teikti informaciją apie kaimynines šalis / regionus ir / arba mažumų grupes;
- supažindinti su platesniu kultūriniu kontekstu.

BE MULTILINGUAL

Aplinkos dimensija – ENTIX:

- paruošti tarptautiškumui ir integravimuisi į Europos Sąjungą;
- suteikti prieigą prie tarptautinių pažymėjimų / atestatų;
- sustiprinti mokyklos profilį.

Kalbos dimensija – LANTIX:

- visapusiškai gerinti mokomosios kalbos kompetencijas;
- lavinti verbalinės komunikacijos įgūdžius;
- gilinti tiek gimtosios, tiek siekiamos išmokti kalbos žinias;
- lavinti daugiakalbius interesus ir požiūrius;
- pristatyti siekiamą išmokti kalbą.

Turinio dimensija – CONTIX:

- suteikti galimybę analizuoti turinį iš skirtingų perspektyvų;
- vartoti specifinius su turiniu susijusius mokomosios kalbos terminus;
- pasiruošti tolesnėms studijoms ar darbui.

Mokymosi dimensija – LEARNTIX:

- papildyti individualias mokymosi strategijas;
- pajavairinti darbo metodus ir formas;
- stiprinti mokinių motyvaciją.

BE MULTILINGUAL

3.4. Mokymo(-si) kurso pavyzdys. Europos vynai

Šiame pavyzdyje pateikiama mokymo seka, skirta tiems, kurie dirba aptarnavimo srityje, bendrauja su klientais, svečiais, pardavinėja vynus ir / ar valdo restoranus, aludes, suvenyrų parduotuves. Mokymo tema gali būti keičiama, jei šias paslaugas teikia vaikai.

1 MODULIS. Įvadas ir „minčių lietus“ (angl. *Brainstorming*)

Vienas iš šeimos narių pateikia temą ir trumpai apibūdina programą. Tada bandoma sužinoti, ką šeimos nariai jau žino apie pateiktą temą.

1 užduotis. Individualus darbas arba darbas poromis (kalbama gimtąja kalba)

Kiekvienas dalyvis užrašo tai, ką jis / ji žino apie vynus. Jei mokiniai žino nedaug, jie tik sugalvoja klausimus ir juos užrašo.

2 užduotis. Bendras darbas

Vienas iš šeimos narių surenka visus darbus ir juos išnagrinėja, apibūdina bendras žinias apie vynus.

2 MODULIS. Žodžių mokymasis ir kai kurie kultūros (CULTIX) aspektai

1 užduotis. Individualus darbas

Šeima nagrinėja tekstą (tekstas pasirenkamas kartu arba analizuojama informacija apie vynus iš interneto) ir surašo naudingus žodžius ir posakius iš teksto, paaiškina jų reikšmę, stengiasi surasti atitinkamus veiksmažodžius šiems daiktavardžiams: „žinios“, „gamintojas“, „pavadinimas“, „kilmė“, „skonis“, „kvapas“, „amžius“, „dovana“.

2 užduotis. Bendras darbas

Šeima aptaria svarbiausias Europos vyno gaminimo šalis / sritis, išverčia posakį „[sveikata]!“.

3 MODULIS. Žodžių mokymasis ir kai kurie kalbos (LANTIX) aspektai

1 užduotis. Individualus darbas

Šeimos nariai nagrinėja tekstą (apie vyno serviravimą / pardavimą): sudaro specialų šios temos žodyną ir atsako į klausimus (klausinėja kuris nors iš šeimos narių).

BE MULTILINGUAL

2 užduotis. Bendras darbas

Aptariami atsakymai, išsiaiškinamos žodžių reikšmės.

3 užduotis. Darbas dviese

Vaidinamos vyno serviravimo / pardavimo situacijos.

4 užduotis. Bendras darbas

Vienas iš šeimos narių nubraižo lentelę, kurioje nurodytos individualios užduotys. Dalyviai išsiaiškina individualaus darbo planą ir pasirenka mokytis individualiai, dviese arba grupėmis.

4 MODULIS. LEARNTIX aspektai

1 užduotis. Individualus darbas arba darbas dviese

Atliekamos lentelėje pateiktos užduotys.

2 užduotis. Vyno degustavimo ekskursija

Šeimos nariai individualiai renkasi savo mėgstamą vyną. Tie, kurie visiškai negeria alkoholinių gėrimų, gali paskanauti įvairių rūšių vynuogių sulčių.

5 MODULIS. Mokymas(-is) šeimoje

1 užduotis. Bendras darbas

Kiekvienas šeimos narys pristato savo pirmosios lentelės tekstą. Diskutuojama, aptariami nauji žodžiai.

2 užduotis. Individualus darbas arba darbas dviese

Užpildoma lentelė – kuriami trumpi pasakojimai.

6 MODULIS. Žodinio bendravimo įgūdžių lavinimas

1 užduotis. Bendras darbas

Kiekviena grupė apžvelgia lentelėje pateiktą informaciją. Diskutuojama, surašomi specialūs žodžiai.

2 užduotis. Individualus darbas arba darbas dviese

Užpildoma lentelė, kuriami pasakojimai.

BE MULTILINGUAL

3 uždutis. Darbas dviese

Sudaromi kryžiažodžiai panaudojant vynininkystės terminus.

7 MODULIS. Pabaiga, analizė, įvertinimas

1 uždutis. Bendras darbas

Kiekvienas šeimos narys pateikia lentelėje galutinius rezultatus. Diskutuojama, išsiaiškina naujų žodžių reikšmė.

3 l e n t e l ė. Europos vynu aprašas

	Rūšys, kokybė	Gamyba, vietovė	Vyno pateikimas	Mano mėgstamiausias vynas	Posakiai, citatos, dainos
1 dalyvis					
2 dalyvis					
3 dalyvis					
....					

BE MULTILINGUAL

Pamokos plano pavyzdys. Vyno rinkimasis

Trukmė: apie 2 val. (priklausomai nuo dalyvių skaičiaus ir kalbos mokėjimo lygio).

Tikslas: skatinti žmones, dirbančius turizmo srityje, plėsti savo žodyną apie vyną ir jo servravimą.

Šios pratybos skirtos visiems žmonėms, dirbantiems mažuose pensionuose ar nedideliuose viešbučiuose, ypač – tėvams, seneliams ir paaugliams, dirbantiems drauge. Šios pratybos nėra skirtos vaikams, tačiau ir juos būtų galima supažindinti su patiekalų pavadinimais, ir įvairių vynu geografine kilme.

Metodo aprašas

Pratybų metu naudojamos iš anksto paruoštomis kortelėmis. Tai yra apie 10 kortelių rinkinys su tradicinių patiekalų nuotraukomis: saldieji ir nesaldieji, karštieji ir šaltieji patiekalai iš žuvies, mėsos, pirmieji patiekalai, desertai ir kt. patiekalai.

Pirmoji dalis

Žodžių kartojimas ir susipažinimas su naujais žodžiais naudojantis žodynu ir internetu.

Antroji dalis

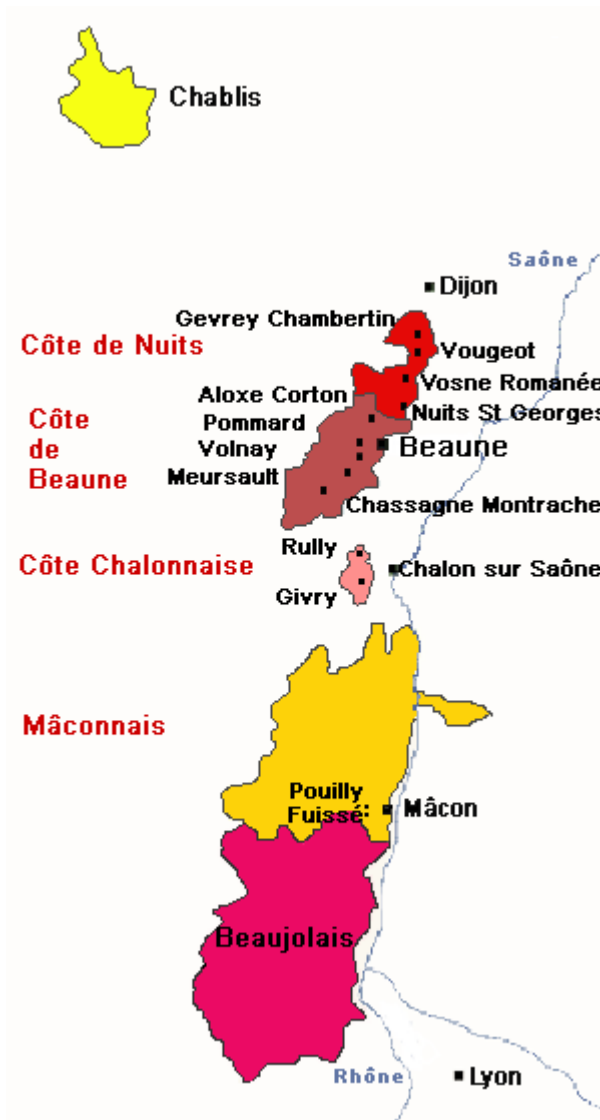
Žaidimas: bet kuris dalyvis akiai išrenka kortelę ir ją parodo kitam žaidėjui. Pastarasis dalyvis turi parinkti iš sąrašo vyno rūšį, derančią prie nuotraukoje pavaizduoto patiekalo, ir apibūdinti parinktą vyną vartodamas žodžius iš žodynėlio.

Galimi pakeitimai: atrinkti patiekalus, būdingus tam tikrai šaliai ar vietai.

Reikalingos priemonės: kortelės su įvairių patiekalų nuotraukomis (pirmų patiekalų, žuvies, mėsos, desertų ir t. t.), žodynėlis su žodžiais apie vyną, geografinis vyno kilmės žemėlapis.

Papildoma informacija: *Déguster et vendre le vin en anglais. Guide d'anglais professionnel de [Laéitia Perraut](#) (Auteur).*

BE MULTILINGUAL

2 p a v e i k s l a s. **Burgundijos regiono vynai**

Galima paieškoti kito Prancūzijos regiono ir rasti reikiamą informaciją bei žodžius apie vyno gamybą:

<http://www.terroir-france.com/index.html>.

BE MULTILINGUAL

4. Mokinių įvairovės valdymas mokant(-is) šeimoje

Skatinant mokymą(-si) šeimoje, svarbu nepamiršti šeimos formų ir modelių įvairovės. Bet kurios formos ir dydžio šeimos nariams yra reikalinga asmeninė šeimos gyvenimo patirtis, kuri juos įvertintų ir praturtintų. Tai galima pasiekti teikiant paramą besimokantiems šeimoje ir suteikiant šeimai galimybę vystytis ir stiprėti.

Mokymo(-si) šeimoje idėja (jos narių poveikis vieni kitiems) lemia ir įvairovės valdymo būtinumą. Tai svarbu ne tik šeimoms, dirbančioms turizmo srityje. Vertinant bendrą įnašą ir pripažįstant kiekvieno nario individualumą, be abejonės, pasiekiami daug geresni rezultatai. Laužant kalbos ir kultūros barjerus, suteikiant vienodas paslaugas visiems potencialiems klientams, yra žengiamas didelis žingsnis pirmyn atsižvelgiant į mus supančio pasaulio įvairovę.

Mokymui(-si) šeimoje reikalingas ir asmens vystymasis nuo vaikystės ir paauglystės iki senatvės. Mokymas(-is) šeimoje padeda suprasti tarpusavio santykius šeimoje ir platesniuose socialiniuose sluoksniuose.

Mokymas(-is) šeimoje taip pat ugdo teigiamą požiūrį į rasių, lyčių, neįgalumo, socialinės padėties, seksualinės orientacijos įvairovę ir lygybę. Mokymas(-is) šeimoje galiausiai pagerina šeimos nuotaiką, skatina dalytis įgytomis žiniomis ir gebėjimais.

BE MULTILINGUAL

5. Lyčių lygybė ir mokymas(-is) šeimoje

Lyčių lygybės tema svarbi visiems visuomenės sluoksniams. Mūsų projekto tikslinė grupė taip pat nėra išimtis. Nemaloni tiesa yra tai, kad turizmas, kaip ir bet kuri kita ekonomikos sritis, susiduria su lyčių šališkumu. Moterys dažnai gauna mažesnę uždarbį už kvalifikacijos nereikalaujančius darbus, o užimančios vienodas pareigas kaip ir vyrai – gauna mažesnę atlyginimą. Ši problema ypač aštri tarp moterų imigrančių, kurios dirba už labai mažą atlygį, be draudimo, o kartais net neturėdamos galimybės kelti kvalifikaciją ar išeiti iš darbo.

Susidūrimas su lytinės nelygybės problema gali būti neišvengiamas ir aukštesniuose turizmo srities sluoksniuose. Dėl tos pačios priežasties atsiranda puiki galimybė užsiimti šeimos verslu mažesniuose pensionuose, kur protingai naudojant mokymosi medžiagą ir metodus galima išvengti lyčių šališkumo.

Mokymo(-si) šeimoje metu visiems šeimos nariams skiriama vienodai dėmesio, todėl moterys turi galimybę įgyti žinias ir sugebėjimus, kurių negalėtų gauti kitais būdais. Švietimas ir reikiamų įgūdžių lavinimas mūsų projekte buvo nuolat glaudžiai siejami su lyčių lygybės idėja. Šeimos, vadovaujančios pensionams ar nakvynės namams, yra labiau linkusios į vadovaujamas pareigas priimti moteris, todėl tolimesnis jų papildomas lavinimas, be abejonės, atneštų naudą verslui.

Galima tikėtis, kad šios turizmo srities dalies vystymasis suteiks galimybę didesniai moterų skaičiui užimti vadybos ir vadovaujamas pareigas, kurios dažniau būdavo skiriamos vyrams.

BE MULTILINGUAL

5 skyrius
Žvalgomojo tyrimo rezultatai

BE MULTILINGUAL

1. Žvalgomojo testo rezultatai

Kurdamos pagrindines mokymosi priemonės (metodinę medžiagą ir vadovėlių), projekte dalyvaujančios šalys atliko žvalgomąjį tyrimą, kurio metu buvo vertinama projekto metu sukurta koncepcija apie kalbų mokymosi motyvacijos stiprinimą. Taip buvo patikrinta, ar naujasis mokymosi būdas yra praktiškai pritaikomas tikslinei grupei (mokytojams, mokytojų rengėjams, švietimo institucijų darbuotojams). Buvo vertinti šie dalykai:

- metodologija, sukurta ir pateikta metodinėje medžiagoje;
- mokymosi priemonės, pateiktos metodinėje medžiagoje.

2008 m. rugsėjo – 2009 m. vasario mėnesiais buvo suplanuoti ir atlikti žvalgomieji tyrimai, apdoroti ir išanalizuoti jų rezultatai.

1.1. Žvalgomojo testo parengimas ir pateikimas

Tyrimo eiga:

1. Projekto, jo tikslų ir rezultatų (metodinės medžiagos ir mokymosi priemonių) pristatymas, pratimų (mažiausiai penkių) demonstravimas / parinkimas.
2. Klausimynų analizė. Dalyviams (tikslinėms grupėms) buvo išsiųsti klausimynai, kuriuose buvo galima vertinti metodologiją ir mokymosi priemones.
3. Šablono, skirto mokymo seminarams, kūrimas remiantis naujomis metodologijomis. Pasirinkta tema „Europos vynai“.
4. Rekomendacijos. Visi partneriai parengė rekomendacijas, kuriose išvardijo visus reikalingus infrastruktūrinius ir organizacinius pakeitimus. Atsižvelgiant į tai, metodinė medžiaga ir mokymosi priemonės buvo koreguojamos. Rezultatai nusiųsti partnerinei institucijai Irfa (Prancūzija).

Metodinė medžiaga ir mokymosi priemonės buvo vertinamos atsižvelgiant į skirtingus mokymosi aspektus, todėl projekte dalyvaujančios šalys buvo suskirstytos į tris grupes pagal tai, kokius testus išbandė:

- žvalgomasis testas, skirtas Savarankiškam mokymuisi: VHS Cham (DE), IMFE (ES), CFAS (PT);
- žvalgomasis testas, skirtas Integruoto kalbos ir dalyko mokymui(-si): BEST (AT), GFUVA (ES); WSHE (PL), VDU (LT);
- žvalgomasis testas, skirtas Mokymui(-si) šeimoje: FOLK (SV), IRFA (FR), REPERE (RO).

Iš viso buvo atlikta 270 testų, įtraukiant 71 skirtingą pratimą, parinktą iš internetinės mokymosi priemonės skelbiančios svetainės.

BE MULTILINGUAL

Atsakydami į klausimyno pastabas, rašydami elektroninius laiškus, dalyviai kartu arba individualiai pateikė savo komentarus. Apklausoje daugiausia dalyvavo kalbų mokytojai, komunikacijos srities dėstytojai. Kai kurios mokymosi priemonės vertintos įvairiuose vietiniuose viešbučiuose.

1.2. Tyrimo rezultatai. Metodologija

1.2.1. Savarankiškas mokymasis

- 12 iš 14 dalyvių yra girdėję apie mokymosi metodus, tačiau nebuvo jų bandę. Tik 2 dalyviai niekada nėra apie juos girdėję.
- Visi pritaria, kad įvairių kalbų kursuose dažniausiai taikoma metodika labai panaši į *Savarankiško mokymosi*.
- Metodas atrodo tinkamas, tačiau sunkiai pritaikomas praktiškai dėl laiko ir energijos stokos. Vis dėlto dauguma mano, kad jis būtų puikiai taikomas įvairiuose internete ar nuotoliniu būdu teikiamuose kursuose.
- Daugelis dalyvių savarankiško mokymosi būdą apibūdino kaip labai patrauklų, nes dėl naujų technologijų ir interneto galimybių nesunku bendrauti su mokytoju elektroniniu paštu ar internetiniu telefonu. Be to, patys mokiniai gali pasirinkti laiką ir mokymosi ritmą.
- Tai – veiksmingas metodas, kadangi mokiniai pradeda labiau pasitikėti savimi ir patys pradeda versti valgiaraščius, internetines svetaines, lankstinukus į kalbą, kurios mokosi.

Galimi sunkumai:

Pavyzdžiui: žmonės, kurie tik pradėtų mokytis kalbos, negalėtų visiškai savarankiškai, be mokytojo pagalbos pradėti mokytis naujos kalbos, todėl toks metodas galėtų tik sumažinti jų motyvaciją. Tai ypač aktualu žmonėms, dirbantiems žemės ūkio srityje, kurie jau atprato studijuoti. Dauguma žmonių, dirbančių šioje srityje, nesiekia aukštesnio išsilavinimo, todėl jiems galėtų trūkti reikalingų įgūdžių ar pasitikėjimo savimi, kad vėl pradėtų savarankiškai mokytis.

1.2.2. Integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is)

- 16 iš 25 žmonių tvirtino esą girdėję apie šį metodą, 9 iš jų – nė karto.
- Visi sutiko, kad šis metodas tinkamas ir svarbus kalbų kursams, susijusiems su turizmo sritimi, kadangi skiriama dėmesio mokinių norams ir poreikiams. Tai gali stiprinti jų motyvaciją. Respondentai pritaria, kad mokymosi turinys ir temos yra visiškai susiję su jų darbu. Dėl to mokymasis tampa ne toks įtemptas, o žodyno ir gramatikos išmokti galima ir nesąmoningai.
- Visi dalyviai sutinka, kad metodas pritaikomas. Nesutinka tik tie, kurių darbas tiesiogiai susijęs su klientais, kurie nėra įtraukti į tikslinę grupę.

BE MULTILINGUAL

Galimi sunkumai:

Pavyzdžiui: laiko trūkumas pasiruošti mokymosi seminarams, įvertinti mokinių poreikius prieš prasidedant paskaitų ciklui ir nepakankama mokytojo motyvacija. Kai kurie dalyviai mano, kad mokytojas turėtų būti patyręs ne tik kalbos, bet ir dalyko srityje, pavyzdžiui, išmanyti valgiaraščius, vyno rūšis ir t. t.

1.2.3. Mokymas(-is) šeimoje

- Tik 1 žmogus iš 19 yra girdėjęs apie šį metodą. Pripažintas tinkamu turizmo srityje, ypač esant šeimos verslo situacijai.
- Dalyviai teigia esą pasiruošę taikyti šį metodą, kadangi jis labai skiriasi nuo mokykloje taikytų ir yra labai tinkamas suaugusiems.

Galimi sunkumai:

Pavyzdžiui: ne visų šeimos narių įsitraukimas, motyvacijos ar laiko trūkumas, organizacinės problemos (pvz., ribota prieiga prie interneto kaimo vietovėse). Būtų puiku, jeigu šis metodas būtų patobulintas ir prieinamas skirtingomis priemonėmis: tarptautine televizija, knygomis, kompaktinėmis plokštelėmis.

Be to, mokantis drauge su visais šeimos nariais, galima pasijusti nesmagiai – tai ypač aktualu amžiaus šeimos nariams, kadangi vaikai daug greičiau įsimena, išmoksta. Taip pat skiriasi ir mokymosi metodikos. Be to, vienam iš šeimos narių turėtų atitekti vadovo vaidmuo.

1.3. Rezultatai. Metodinė medžiaga ir mokymosi priemonės

- Visi dalyviai pripažino, kad abi priemonės yra aiškios, lengvai suprantamos, struktūrizuotos, tačiau kartais informacija kartojasi.
- Nuorodos (antraštės, skyriai) galėtų būti geriau struktūrizuotos, patraukliau atrodytų, jeigu būtų įtraukti ir bent keli paveikslėliai, iliustracijos. Būtų naudingi pratimai apie gero elgesio normas skirtingose šalyse. Dalyviai taip pat pateikė šių priemonių vertinimą, mokymosi strategijų tobulinimo galimybes.

Buvo išbandyta 71 priemonė.

Daugelis pratimų yra aiškūs, suprantami ir lengvai pritaikomi.

Dauguma pratimų tiesiogiai susiję su turizmu, todėl yra praktiškai pritaikomi.

Interneto ir naujų technologijų taikymas sukelia susidomėjimą ir motyvaciją.

BE MULTILINGUAL

Kai kuriems dalyviams trūko žodžių sąrašo, arba jiems atrodė, kad žodynas per mažai susijęs su žemės ūkio / kaimo turizmo sritimis. Tačiau dalyviai sutiko, kad pratimus galima adaptuoti ar patobulinti.

Tik kai kuriems pratimams trūksta išsamesnio aprašo.

Gauti labai skirtingi rezultatai, atskleidžiantys dalyvavusių žmonių nuomonę apie pratimų trukmę. Kai kurie pratimai ilgesni, kadangi jiems atlikti reikalingas internetas arba jų trukmė priklauso ir nuo mokinio kalbos lygio. Pateikta trukmė gali būti vertinama tik kaip apytikslė, kadangi ji priklauso nuo mokymosi situacijos.

Galima daryti išvadą, kad pratimai įvertinti kaip ne visai inovatyvūs. Tai galima paaiškinti tuo, kad tai iš tiesų nebuvo nauji pratimai, o tik egzistuojančių pratimų pritaikymas, modifikavimas. Naujovė yra tai, kad čia taikomi nauji mokymosi aspektai ir technologijos (internetas). Buvo ir taip, kad tas pats pratimas vienos šalies dalyvių buvo įvertintas kaip labai inovatyvus, o kitų dalyvių – kaip visiškai nenaujas.

BE MULTILINGUAL

2. Pamokos plano pavyzdys

Visi partneriai pritarė teiginiui, kad mokymosi seminaras turi būti susijęs su visomis metodologijomis (*savarankišku mokymusi, integruotu kalbos ir dalyko mokymu(-si) ir mokymu(-si) šeimoje*) ir kad būtų pabrėžiamas žodynas „Europos vynai“. Partnerių susitikimo metu Švedijoje buvo išrinkti ir į metodinę medžiagą įtraukti įdomesni pratimai, kurie iliustruotų visas tris mokymosi metodikas. Šie paskaitų šablonai pateikti 15 - 41 (*Savarankiškas mokymasis*), 49 - 65 (*Integruotas kalbos ir dalyko mokymas(-is)*) ir 69 - 82 (*Mokymas(-is) šeimoje*) puslapiuose.

BE MULTILINGUAL

Išvados

BE MULTILINGUAL

Projekto „Be Multilingual“ ir jo metu parengtų mokomųjų priemonių svarbiausias tikslas – pateikti metodiką, kuri skatintų turizmo srities darbuotojus mokytis užsienio kalbų.

Projektas remiasi trimis pagrindiniais pedagoginiais aspektais. Pirmiausia jis skirtas žmonėms, kurie savarankiškai mokosi kalbų, gyvena toli nuo mokymo centrų ar dirba pamainomis – visa tai yra būdinga turizmo srities darbuotojams. Šie žmonės mokosi priklausomai nuo darbo režimo, laisvo laiko, todėl toks mokymosi būdas jiems labiausiai tinka. Vadovėlis jungia savarankišką ir integruotą kalbos mokymą(-si) (CLIL) bei parodo, kaip šiuo mokymosi būdu galima skatinti mokinių aktyvumą ir iniciatyvumą.

Antra, projektas ir metodinė priemonė nagrinėja integruotą kalbos dalyko mokymą(-si). Parodoma, kaip mokiniams yra paranku, kai jų asmeninis gyvenimas, interesai ir aplinka nuolat dalyvauja mokymosi procese. Turizmo srities darbuotojus nuolat mokytis kalbų skatina jų poreikiai ir interesai: kalbų mokymasis čia laikomas ne kliūtimi, bet bendravimo priemone.

Galiausiai yra aptariamas mokymas(-is) šeimoje ir namuose. Atskleidžiama, kaip šeimos mokymosi programos skatina ištisas šeimas mokytis kartu. Tėvai įsitraukia į mokymosi procesą, skirtą lavinti vaikams, ir tuo pačiu mokosi patys. Taigi šis metodas padeda lavinti kalbos įgūdžius ir gebėjimus.

Apibendrinant galima pasakyti, kad pagrindinis vadovėlio tikslas yra padėti mokiniams ir mokytojams nugalėti kliūtis, neišvengiamas kasdieniame užsienio kalbos mokymo(-si) procese: gramatikos pamokas, baimę kalbėti, sunkumus suprasti kalbančius užsienio kalba ar draugijos mokytis kartu stygių. Visa tai atsispindi pateiktuose pavyzdžiuose, kurie moko sėkmingai įveikti minėtąsias problemas.

Abėcėlinė rodyklė

Atrankos hipotezė –	52 psl.;
Autonominis –	30 psl.;
Ciklinio didaktinio –	28 psl.;
CLIL –	30, 57, 76, 87 psl.;
Contix –	31, 58, 77 psl.;
Cultix –	30, 57, 76 psl.;
Entix –	31, 57, 77 psl.;
Igūdžiai –	24, 39, 44, 52, 58, 110, 114 psl.;
Išmokimas –	51, 56 psl.;
Įvairovės valdymas –	42 - 45, 66, 83 psl.;
Įvesties –	52 psl.;
Kalbos mokymosi aplankas –	56 psl.;
Lantix –	31, 58, 77 psl.;
Learntix –	31, 58, 77 psl.;
Lyčių lygybė –	46 – 47, 67, 84 psl.;
Metodas –	62, 75, 86 – 87, 90 psl.;
Motyvuojantys veiksniai –	57 psl.;
Natūralios sekos hipotezė –	51 psl.;
Portfolio –	40, 56, 96, 116 psl.;
Savarankiškas klaidų taisymasis –	33 - 34, 36 - 37 psl.;
Savarankiškas mokymasis –	16 - 18, 19, 39, 45, 47, 87, 90 psl.;
Stebėjimo hipotezė –	51 psl.;
Strategijos –	28, 44, 47, 57 psl.;
Svarbiausios hipotezės –	51 psl.;
Teminiais dalykais -	55 psl.

BE MULTILINGUAL

BE MULTILINGUAL

Papildoma informacija

Informacija apie *savarankišką mokymąsi*:

www.oneness.vu.lt;

<http://www.selfdirectedlearning.com/>;

<http://independentlearning.org/ILA/>;

<http://www-distance.syr.edu/sdlhome.html>;

<http://elc.polyu.edu.hk/CILL/whatsILL.htm>;

<http://www.langcent.manchester.ac.uk/resources/online/support-advice/learning-guide/independent/>;

<http://www.sprachenzentrum.fu-berlin.de/slz/index.html>;

<http://www.sil.org/lglearning/Links.htm>.

Informacija apie *integruotą kalbos ir dalyko mokymą(-si)*:

<http://www.oneness.vu.lt>;

<http://www.languageswork.org.uk/>;

<http://www.clilconsortium.jyu.fi/>;

<http://www.ecml.at/mtp2/CLILmatrix/index.htm>.

Informacija apie *mokymą(-si) šeimoje*:

<http://www.languageswork.org.uk/family/index.htm#>;

http://www.statvoks.no/falcon/index_se.htm;

<http://www.familylearning.org.uk/>

<http://www.niace.org.uk/Research/Family/Default.htm#>;

<http://www.familylearning.org/links.html>;

<http://www.family-learning.org.uk/familylearning/usp.nsf/pws/Family+Learning+In+County+Durham+-+Home+Page>;

http://www.leics.gov.uk/index/education/community_activities/adult_education/family_learning.htm;

<http://www.clarefamilylearning.org/resources>;

<http://www.salford.gov.uk/learning/lifelonglearning/family-learning.htm>;

http://www.niace.org.uk/Information/Briefing_sheets/Familylearningjan99.html;

<http://archive.basic-skills.co.uk/sharingpractice/>;

<http://printables.familyeducation.com/>.

Internetinės nuorodos mokytis anglų kalbos:

<http://searchenglish.britishcouncil.org>;

<http://www.eslcafe.com>;

<http://www.efl.net>;

<http://www.english-to-go.com>;

<http://www.onestopenglish.com>;

<http://education.guardian.co.uk/netclass/tefl/links>;

BE MULTILINGUAL

<http://englishforum.com/oo/books;>

<http://teachingenglish.org.uk;>

<http://english-hilfen.de;>

[http://esl.fis.edu/grammar/index.htm.](http://esl.fis.edu/grammar/index.htm)

Elektroninio mokymosi aplanko (*portfolio*) metodika:

<http://electronicportfolios.org/portfolios/BCEDOnline.pdf;>

[http://www.coe.int/t/dg4/portfolio/Default.asp?L=E&M=/main_pages/welcome.html.](http://www.coe.int/t/dg4/portfolio/Default.asp?L=E&M=/main_pages/welcome.html)

Britų Tarybos teikiami kursai:

- [http://www.britishcouncil.org/languageassistant-teacher-battleships.htm;](http://www.britishcouncil.org/languageassistant-teacher-battleships.htm)
- [http://www.britishcouncil.org/languageassistant-teacher-the-press-conference.htm;](http://www.britishcouncil.org/languageassistant-teacher-the-press-conference.htm)
- [http://www.britishcouncil.org/languageassistant-games-ruckzuck.htm;](http://www.britishcouncil.org/languageassistant-games-ruckzuck.htm)
- [http://www.britishcouncil.org/languageassistant-teacher-mastermind.htm;](http://www.britishcouncil.org/languageassistant-teacher-mastermind.htm)
- [http://www.britishcouncil.org/languageassistant-arc-weblinks.htm.](http://www.britishcouncil.org/languageassistant-arc-weblinks.htm)

Generalitat de Catalunya (<http://www.esl-lab.com>) teikiami kursai:

- [http://www.esl-lab.com/plane1/pln1.htm;](http://www.esl-lab.com/plane1/pln1.htm)
- [http://www.esl-lab.com/dating/datingrd1.htm;](http://www.esl-lab.com/dating/datingrd1.htm)
- [http://www.esl-lab.com/clothing/clothingrd1.htm;](http://www.esl-lab.com/clothing/clothingrd1.htm)
- [http://www.esl-lab.com/fastfood/fastfoodrd1.htm;](http://www.esl-lab.com/fastfood/fastfoodrd1.htm)
- [http://www.thewclc.ca/edge/issue3/.](http://www.thewclc.ca/edge/issue3/)

Kalbų mokymui(-si) skirti Europos projektai:

CASTNET (Competencies and Skills in Tourism) – [http://www.castsite.net/;](http://www.castsite.net/)

ONENESS (Online Courses for Lesser-used and Lesser-taught languages) –
(<http://www.oneness.vu.lt>);

FEEL (Funny, Easy and Effective Learning about Countries, Cultures and Languages) –
(<http://www.feel.vdu.lt>);

Fasten Seat Belts to the World – [http://www.fastenseatbelts.eu/;](http://www.fastenseatbelts.eu/)

Mission Europe – [http://www.mission europe.eu/;](http://www.mission europe.eu/)

Mum, Dad & Me — Toddlers' clubs – [http://www.elc.sk/en/mumdad.php/;](http://www.elc.sk/en/mumdad.php/)

JOYFLL – [http://www.znanie-bg.org/;](http://www.znanie-bg.org/)

EU&I – [http://www.eu-intercomprehension.eu/;](http://www.eu-intercomprehension.eu/)

CLIL-AXIS (Content and Language Integrated Learning) Team teaching – (www.clil-axis.net);

BAB-E-L-I-A – www.babelia.info;

Advanced Vocational Training Models in Tourism – www.avant-tour.gr;

AGROTURISM – <http://agrolang.wshe.lodz.pl/index.html>;

BE MULTILINGUAL

Learn Foreign language Anytime Anywhere by LinguaNet – <http://linguanet.ecs.ru.acad.bg/>;
DIALANG – <http://www.dialang.org/german/index.htm>.

Kalbų mokymosi ir turizmo internetinės nuorodos (suskirstytos pagal šalis):

Austrijos internetinės nuorodos:

Turizmas

www.austriatourism.com;

www.bmukk.gv.at;

www.bmwa.gv.at/tourismus.

Prancūzijos internetinės nuorodos:

Turizmas

www.nimes.cci.fr;

www.afrat.com;

www.ruralinfos.org;

www.slhs.univ-fcomte.fr/ens/lea/lea.htm;

www.univ-nantes.fr;

www.tourismes.info;

www.cndp.fr/archivage/valid/brochadmin/bouton/c054.htm;

www.univ-tlse2.fr;

www.afpa.fr/formations/Agent%20daccueil%20touristique-7064.html;

www.fftst.org/pdf/formations/AFLR.pdf;

www.infa-formation.com.

Vokietijos internetinės nuorodos:

Kalbų mokymas(-is):

Vokiečių kalba:

<http://www.deutsch-lernen.com/>;

<http://www.mein-deutschbuch.de/index.php?site=home>;

<http://www.grammatiktraining.de/grammatiktests.html>;

<http://www.learn-german-online.net/>;

<http://www.canoo.net/> <http://www.deutsch-perfekt.com/>;

<http://german.about.com/>;

<http://www.dw-world.de/deutschkurse>;

<http://www.univie.ac.at/Romanistik/Sprwst4/menu/>;

<http://www.goethe.de/>.

Anglų kalba:

<http://www.wagner-juergen.de/englisch/>;

BE MULTILINGUAL

[http://www.ego4u.de/;](http://www.ego4u.de/)

[http://www.learnenglish.org.uk/;](http://www.learnenglish.org.uk/)

[http://www.englisch-lernen-im-internet.de/;](http://www.englisch-lernen-im-internet.de/)

[http://www.english-portal.de/;](http://www.english-portal.de/)

[http://www.englisch-hilfen.de/.](http://www.englisch-hilfen.de/)

Mokomoji medžiaga:

[http://www.macmillanenglish.com/;](http://www.macmillanenglish.com/)

[http://www.onestopenglish.com/;](http://www.onestopenglish.com/)

[http://www.macmillan.com/;](http://www.macmillan.com/)

[http://www.univie.ac.at/Romanistik/Sprwst4/menu/;](http://www.univie.ac.at/Romanistik/Sprwst4/menu/)

[http://www.sester-online.de/;](http://www.sester-online.de/)

[http://www.schouler.de/school.htm;](http://www.schouler.de/school.htm)

[http://www.4teachers.de.](http://www.4teachers.de)

Prancūzų kalba (kalbos mokymasis internetu):

[http://www.wagner-juergen.de/franz/;](http://www.wagner-juergen.de/franz/)

[http://www.polarfle.com/;](http://www.polarfle.com/)

[http://lexiquefle.free.fr/lien.htm;](http://lexiquefle.free.fr/lien.htm)

[http://www.ciel.fr/apprendre-francais/sepresenter.html;](http://www.ciel.fr/apprendre-francais/sepresenter.html)

[http://eduscol.education.fr/;](http://eduscol.education.fr/)

[http://www.tv5.org/;](http://www.tv5.org/)

[http://www.rfi.fr/.](http://www.rfi.fr/)

Mokomoji medžiaga:

[http://www.lepointdufle.net/;](http://www.lepointdufle.net/)

[http://www.univie.ac.at/Romanistik/Sprwst4/menu/;](http://www.univie.ac.at/Romanistik/Sprwst4/menu/)

[http://www.wolfgangsteveker.de/;](http://www.wolfgangsteveker.de/)

[http://www.schule-bw.de/unterricht/faecher/franz/links/unterricht;](http://www.schule-bw.de/unterricht/faecher/franz/links/unterricht)

[http://users.skynet.be/commissionalphaverviers/conversation/a_menu.htm;](http://users.skynet.be/commissionalphaverviers/conversation/a_menu.htm)

[http://emilie.en-savoie.com/;](http://emilie.en-savoie.com/)

[http://www.research.att.com/~ttsweb/tts/demo.php.](http://www.research.att.com/~ttsweb/tts/demo.php)

Italų kalba (kalbos mokymasis internetu):

[http://www.ribeca.de/e-aufgaben.html;](http://www.ribeca.de/e-aufgaben.html)

[http://willms.dk-online.de/toscana/index.html;](http://willms.dk-online.de/toscana/index.html)

[http://www.univie.ac.at/Romanistik/Sprwst4/menu/;](http://www.univie.ac.at/Romanistik/Sprwst4/menu/)

[http://culturitalia.uibk.ac.at/;](http://culturitalia.uibk.ac.at/)

BE MULTILINGUAL

<http://www.kiza.de/Web-Site/Podcaffe/Podcaffe.html>;

http://www.iicstoccarda.esteri.it/IIC_Stoccarda/Menu/Imparare_Italiano/Studiare_Italiano_on_line/;

<http://www.italienisch.net/>;

<http://www.italienisch-test.de/>.

Ispanų kalba: (kalbos mokymasis internetu):

<http://www.wolfgangsteveker.de/>;

http://www.cervantes.es/portada_b.htm;

<http://www.spanisch-live.de/freizeitkurs/index.php>;

<http://www.spanisch-live.de/freizeitkurs/index.php>;

<http://www.spaleon.de/>;

<http://culturitalia.uibk.ac.at/>;

<http://www.zum.de/Faecher/Sp/NI/viaje/viaje.htm>;

<http://www.estudiando.de/index.htm>;

<http://www.todo-claro.com/index.php>.

Čekų kalba (kalbos mokymasis internetu):

<http://www.mindpicnic.de/course/tschechisch-fuer-anfaenger/>

Kinų kalba (kalbos mokymasis internetu):

www.xuexizhongwen.de

www.hantrainerpro.de

Danų kalba (kalbos mokymasis internetu):

<http://www.radwahn.de/daen.htm>;

<http://irsam.dk/default.htm>;

<http://www.dendanskesalmebogonline.dk/biografi/496/118>;

<http://borger.dk/forside/emne>.

Portugalų kalba (kalbos mokymasis internetu):

<http://navquest.tripod.com/> [Navegar é preciso](#).

Rusų kalba (kalbos mokymasis internetu):

<http://www.radwahn.de/russ.htm>;

<http://www.russisch.com/>.

[vairios kalbos (kalbų mokymasis internetu):

BE MULTILINGUAL

<http://www.dw-world.de/>;
<http://www.bbc.co.uk/>;
<http://www.research.att.com/~ttsweb/tts/demo.php>;
<http://www.babelland.de/>.

Žodynai:

<http://dict.leo.org/>;
<http://www.pons.de/>;
<http://www.elmundo.es/diccionarios/>;
<http://www.myjmk.com/>;
<http://dix.osola.com/>;
<http://www.cleverlearn.com/de/dictionary/free.jsp>;
<http://it.lingostudy.de/exec>.

Turizmas:

<http://www.dsft-berlin.de/index.php>;
<http://www.wissen.dsft-berlin.de/>;
<http://www.btg-service.de/>;
<http://www.tourismusakademie-ostbayern.de/>;
<http://www.deutschertourismusverband.de/>;
<http://www.deutschland-tourismus.de/>;
<http://www.qualitaetsmonitor-deutschland-tourismus.de/>.

Lietuvos internetinės nuorodos:

www.anglu-lietuviu.com – Anglų–Lietuvių, Lietuvių–Anglų žodynai internete;
<http://dictionaries.vnvsoft.com> – Vokiečių–Lietuvių, Lietuvių–Vokiečių žodynai internete;
<http://www.vikc.lt/> – Valstybės institucijų kalbų centras (individualios ir internete teikiamos anglų ir vokiečių kalbų paskaitos);
<http://www.goethe.de/ne/vil/ltindex.htm> – Goethe's institutas (individualios ir internete teikiamos vokiečių kalbos paskaitos);
<http://www.sih.lt> – Soros International House (anglų, vokiečių, ispanų, prancūzų, švedų, italų, lietuvių kalba užsieniečiams, norvegų, kinų, japonų, portugalų kalbų kursai);
<http://www.atostogoskaime.lt/> – Lietuvos kaimo turizmo asociacija;
<http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/viewfree/?id=1075> – Statistikos departamentas.

Švietimo institucijos (mokomos kalbos arba / ir dėstomi turizmo srities kursai):

www.vdu.lt – Vytauto Didžiojo universitetas;
www.vlvk.lt/ – Vakarų Lietuvos verslo kolegija;
www.lkka.lt – Lietuvos kūno kultūros akademija;

BE MULTILINGUAL

www.vu.lt – Vilniaus universitetas;

www.ku.lt – Klaipėdos universitetas;

www.kauko.lt – Kauno kolegija;

<http://www.zemko.lt> – Žemaitijos kolegija;

<http://www.siauliukolegija.lt/en> – Šiaulių kolegija;

<http://vfv.viko.lt> – Vilniaus kolegija;

<http://www.is.lt/vpvm/> – Vilniaus turizmo ir prekybos verslo mokykla;

www.ames.lt - American English School (anglų kalbos kursai verslininkams).

Lenkijos internetinės nuorodos:

Kalbų mokymas(-is):

<http://www.accent.krakow.pl/efs.html>;

<http://linguaton.pl/index.php?id=79>;

<http://www.trainingplanet.pl/szkolenie-414/Angielski-w-turystyce-i-hotelarstwie--English-for-Tourism.html>;

<http://www.kde.edu.pl/page.php/1/0/show/11>;

<http://www.ang.pl>;

<http://www.biskup.pl/LCCI.php>.

Turizmas:

www.tur-info.pl;

www.intur.com.pl.

Aukštesniosios turizmo ir aptarnavimo paslaugų mokyklos:

<http://www.wstih.edu.pl/>;

<http://www.wsth.edu.pl/>;

<http://www.wshgit.waw.pl/>;

http://www.wshit.edu.pl/index_en.html;

<http://www.mstih.edu.pl/>.

Rumunijos internetinės nuorodos:

Kalbų mokymas(is):

<http://www.austromania.at.tt/>;

<http://www.ecolenet.nl/artproject/>;

<http://www.vindee.info/aboutus.html>;

<http://www.vpg.vil.ee/~comenius1/aims.html>.

Ispanijos internetinės nuorodos:

www.aprendemas.com;

www.language-learning.net;

BE MULTILINGUAL

www.educaweb.com;
www.infocurso.com;
www.turismocastillayleon.com;
www.aulaintegraldeformación.es;
<http://www.ugr.es/~clm/indexesp.htm>;
<http://www.altsolem.net/>;
<http://www.eportfolio.lagcc.cuny.edu/esamples/fiorelloport/index.htm>;
<http://iteslj.org/Techniques/Ali-Portfolios.html>;
http://www.coe.int/t/dg4/portfolio/Default.asp?L=E&M=/main_pages/welcome.html;
http://www.eracareers.es/fecyt/guia/guiahtml20_en.jsp;
http://www.educational.rai.it/ioparloitaliano/corso_35_38.htm#lezione35;
<http://www.italica.rai.it/principali/lingua/index.htm>;
www.italianoperstranieri.it;
<http://www.berlitz.es/>;
<http://www.eurofound.europa.eu>;
<http://www.e-indelo.com/>;
<http://www.juntadeandalucia.es/averroes/>;
<http://www.tc-star.org/>;
<http://www.esic.es/>;
www.ine.es.

Švedijos internetinės nuorodos:

Švedų kalba:

<http://www.natkurser.se/sprakkurser/svenska.php>;
<http://www.skolutveckling.se/vaxthuset/bildteman/>;
<http://www.kreativpedagogik.se/>;
<http://literoligare.se/2007/01/10/hur-man-bast-lar-sig-svenska/>;
<http://www.ielanguages.com/swedish.html>;
<http://www.nordiska.su.se/komloss/#course%20in%20Swedish>;
<http://fsi-language-courses.com/Swedish.aspx>;
<http://www.onlineswedish.com/main.php>;
<http://www.personal.psu.edu/faculty/a/d/adr10/swedish.html>;
<http://www.hum.uit.no/a/svenonius/lingua/flow/co/gram/rfgrsv/rfgrsv.html>;
<http://www.travlang.com/languages/cgi-bin/langchoice.cgi?lang1=english&lang2=swedish&page=main>;
<http://resurssidor.fu-v.com/directories/material/svenska/exercises/xword/Resekryss1.asp>.

BE MULTILINGUAL

Turizmas:

www.nutek.se/sb/d/668;

www.tourist.se;

www.travelgatesweden.se;

www.visitsweden.com;

www.skane.com/cmarter/cmarter.asp?doc=1367;

www.kristianstad.se/defaultTurist_8254.aspx.

BE MULTILINGUAL

BE MULTILINGUAL

Papildomą infomaciją apie projektą teikia toliau nurodytos institucijos

Koordinuojanti institucija

Volkshochschule im Landkreis Cham e.V.

Aleksandra Sikorska

Karin Dörr

Pfarrer - Seidl – Str. 1

93 413 Cham

Vokietija

Tel. nr. +49 99 71 85 01 40

El. pašto adresas: asikorska@vhs-cham.de

www.vhs-cham.de

Partnerinės institucijos

Academy of Humanities and Economics – Lenkija

Daria Zawalska

El. pašto adresas: dzawalska@ahelodz.pl

www.wshe.lodz.pl

António Sérgio Training Centre – Portugalija

Catarina Macedo

El. pašto adresas: euproject.esphc@gmail.com

www.euproject-esphc.com

BEST Institut für berufsbezogene Weiterbildung und Personaltraining GmbH – Austrija

Helmut Kronika - Head of International Projects Department

El. pašto adresas: helmut.kronika@best.at

www.best.at

IMFE Granada – Ispanija

Ana Zuheros

El. pašto adresas: ana.zuheros@imfegrana.es

www.imfegrana.es

IRFA Sud – Prancūzija

Denis Rouquie

El. pašto adresas: drouquie@irfasud.fr

www.irfasud.fr

BE MULTILINGUAL

REPERE Association – Rumunija

Eduard Gabriel Isaila - Project Manager

El. pašto adresas: eduard_isaila@yahoo.com

www.repereong.ro

FOLKUNIVERSITETET – FOLK – Švedija

Ingmarie Rohdin

El. pašto adresas: Ingmarie.rohdin@folkuniversitetet.se

www.folkuniversitetet.se

Valladolid University General Foundation – Ispanija

Rocío Blanco

rociob@funge.uva.es

www.funge.uva.es

Vytauto Didžiojo universitetas – Lietuva

Prof. dr. Ineta Dabašinskiė

El. pašto adresas: i.dabasinskiene@pmdf.vdu.lt

www.vdu.lt

BE MULTILINGUAL

Šaltinių ir literatūros sąrašas

- The Basic Skills Agency - Commonwealth House, 1-19 New Oxford Street, London, WC1A 1NU. *Advice and support for family literacy and numeracy programmes.* Prieiga internetu: <http://www.basic-skills.co.uk>.
- The Campaign for Learning - 19 Buckingham Street, London, WC2 6EF. *Promote learning in all forms, organise a Family Learning Day in September each year.* Prieiga internetu: <http://www.campaign-for-learning.org.uk>.
- Klippel F., 1984, *Keep Talking. Communicative fluency activities for language teaching.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Knowles M., 1975, *Self-Directed Learning: A Guide for Learners and Teachers.* New York: Association Press.
- Marsh D., Majlers A., Hartiala A. K., 2001, *Profiling European CLIL Classrooms – Languages Open Doors.*
- Mocker D. W., Spear G. E., 1982, *Lifelong Learning: Formal, Nonformal, Informal, and Self-Directed.* Information Series No. 241. Columbus: ERIC Clearinghouse on Adult, Career, and Vocational Education, The National Center for Research in Vocational Education, The Ohio State University, (ERIC Document Reproduction Service No. ED 220 723).
- National Children's Bureau - 8 Wakley Street, London EC1V 7QE. *Share knowledge and raise awareness of all the issues which affect children.* Prieiga internetu: <http://www.ncb.org.uk>.
- National Society for the Prevention of Cruelty for Children (NSPCC) - National Centre, 42 Curtain Road, London EC2A 3NH. *Works with parents and children in ways which reduce the risk of abuse and harm to the children.* Prieiga internet: <http://www.nspcc.org.uk>.
- Wright A., Betteridge D., Buckby M., 2006, *Games for Language Learning.* Cambridge: Cambridge University Press.

Internetinės nuorodos

<http://www.campaignforlearning.org.uk/familylearningnetwork/aboutus/definition.asp>
<http://www2.lbpsb.qc.ca/eng/main.asp>
<http://www.homeschool.com>
www.linguanet-europa.org

BE MULTILINGUAL

BE MULTILINGUAL

1 p r i e d a s. Bendrųjų Europos kalbų metmenų (angl. Common European Framework of Reference for Languages) gairės

1. A1, A2, B1, B2 lygių kalbos kompetencijos

Pagal *Bendruosius Europos kalbų metmenis* kalbos vartotojai skirstomi į tris grupes, kurios atitinkamai gali būti suskirstytos į šešis smulkesnius lygius:

A Pradedantysis kalbos vartotojas

A1 „Lūžis“

A2 „Pusiaukelė“

B Savarankiškas kalbos vartotojas

B1 „Slenkstis“

B2 „Aukštuma“

C Kompetentingas kalbos vartotojas

C1 „Efektyvus“

C2 „Meistriškas“

Europos Tarybos kalbos mokėjimo lygiai: išplėstinė skalė:[#]

Lygis	Aprašas
A1	Geba suprasti ir vartoti žinomus būtiniausius posakius ir pagrindines frazes, kad patenkintų konkrečius poreikius. Geba prisistatyti ir pristatyti kitą, užduoti asmeninio pobūdžio klausimų (pavyzdžiui, kur gyvena, ką pažįsta, kokius daiktus turi) ir atsakyti į tokius pat klausimus. Geba susikalbėti labai paprastai, jei tik pašnekovas kalba lėtai, aiškiai ir yra pasirengęs padėti.
A2	Geba suprasti sakinius ir dažnai vartojamus posakius, susijusius su svarbiausiomis gyvenimo sritimis (pavyzdžiui, apie asmenį, šeimą, pirkimą, vietos geografiją, darbą). Geba komunikuoti įprastose kasdienėse situacijose apie žinomus dalykus, kai tereikia pasiteirauti informacijos ar ją suteikti. Paprastomis kalbos priemonėmis geba papasakoti apie savo išsilavinimą, artimiausią aplinką, būtiniausius poreikius.
B1	Geba suprasti aiškių tekstų apie žinomus dalykus, su kuriais susiduria darbe, mokykloje, poilsiaudami ir pan., svarbiausias mintis. Geba susidoroti su dauguma keliaujant susiklostančių situacijų toje šalyje, kurioje kalbama tiksliai kalba. Geba bendrauti daugelyje numatomų kasdienio gyvenimo situacijų ir kai kuriose netikėtose situacijose. Geba kurti paprastą rišlų tekstą įprastomis arba jam įdomiomis temomis. Geba apibūdinti patirtį ir įvykius, svajones, viltis, norus, trumpai nurodyti priežastis ir paaiškinti nuomones ar planus.
B2	Geba suprasti sudėtingų tekstų tiek konkrečiomis, tiek abstrakčiomis temomis pagrindines

[#] Pagal <http://www.smm.lt/ugdymas/docs/lkmp/kalbu%20metmenys.pdf>

BE MULTILINGUAL

	mintis, taip pat ir specializuotas diskusijas profesinėmis temomis. Geba pakankamai spontaniškai ir laisvai bendrauti žodžiu ir raštu, todėl bendravimas su gimtakalbiais, nesukeliant jiems įtampos ir patiems jos nejaučiant, yra visiškai įmanomas. Geba kurti aiškų, detalų tekstą daugeliu temų ir paaiškinti savo požiūrį svarstomais klausimais, išdėstydamas įvairių pasirinkimų pranašumus ir trūkumus.
C1	Geba suprasti įvairius sudėtingus ilgesnius tekstus ir suvokti potekstę. Geba spontaniškai, laisvai, ilgai neieškodamas raiškos priemonių, išdėstyti savo nuomonę, nuostatą, pažiūras. Geba lanksčiai ir veiksmingai vartoti kalbą visuomeniniais, akademiniais ir profesiniais tikslais. Geba kurti aiškų, gerai sukomponuotą, detalų tekstą sudėtingomis temomis laikydamasis stiliaus ir formos reikalavimų, tinkamai vartodamas siejimo priemones.
C2	Geba lengvai suprasti iš esmės viską, ką girdi ar skaito. Nuosekliai atpasakodamas diskusijas, pasakojimus ar nuomones geba apibendrinti skirtingų skaitomų ar klausomų šaltinių informaciją. Geba spontaniškai, visiškai laisvai ir tiksliai, perteikdamas reikšmės niuansus išdėstyti savo nuomonę, nuostatą, pažiūras net ir sudėtingesnėse situacijose.

2. „Be Multilingual“ mokytojams ir mokiniams skirtas kalbos turinio ir kompetencijų aprašas

Šis sąrašas buvo sukurtas siekiant pritaikyti „Be Multilingual“ kalbos turinį ir kompetencijas mokytojams ir mokiniams, kurių mokymosi sritis ir kasdienė veikla yra susijusi su turizmu.

Aprašas sudarytas atsižvelgiant į tai, kas aktualu mokymosi dalyviams:

- žodynas yra tinkamas visiems, kurių veikla yra susijusi su turizmo sritimi;
- gramatika yra tinkama visiems, kurių veikla yra susijusi su turizmo sritimi;
- profesiniai įgūdžiai laikomi pagalbine priemone atliekant pateiktas užduotis.

Kiekviena sritis turėtų būti suskirstyta į tris skirtingas kategorijas priklausomai nuo tikslinės grupės kalbos mokėjimo lygio:

- pradedančiųjų lygis (A1–A2);
- tarpinis tarp pradedančiųjų ir aukštesniojo lygio (A2–B1);
- aukštesnysis lygis (B1–B2);
- tarpinis tarp aukštesniojo ir aukščiausiojo lygio (B2–C1).

BE MULTILINGUAL

- Žodynas ir bendravimas

Žodynas susijęs su specifiniais turizmo srityje dirbančių žmonių ir mokinių profesiniais poreikiais.
Pagrindinės temos:

- Pasisveikinimas, susipažinimas
- Tartis: skaičiai ir raidės
- Asmens tapatybė
- Data
- Oras
- Šalys, tautybės ir kalbos
- Laikas
- Pomėgiai
- Kainos
- Darbai ir pareigos
- Kelionės
- Transportas, tvarkaraščiai
- Patogumai
- Atostogos
- Žmonių apibūdinimas
- Vietų ir vietovių apibūdinimas
- Įsiregistravimas ir išsiregistravimas
- Ekskursijos po miestą
- Šventės ir renginiai
- Maistas ir gėrimai
- Teatras, kinas
- Parodos
- Ekoturizmas

- Gramatikos kompetencijos (www.englishuniversity.eu)

Pradedančiųjų lygis A1–A2

- Veiksmažodis „to be“
- Veiksmažodžio formos
- Neiginiai, klausimai ir klausiamieji žodžiai
- Junginiai „there is“, „there are“; artikkeliai; daugiskaita
- Liepiamoji nuosaka
- Veiksmažodis „can“, laiko prielinksniai
- Paprastas būtasis laikas

BE MULTILINGUAL

- Būsimasis laikas
- Aukštesnysis ir aukščiausiasis būdvardžio laipsniai
- Forma „would like“
- Esamasis tęstinis laikas
- Prielinksniai
- „Going to“ forma būsimajam laikui nusakyti
- Modaliniai veiksmažodžiai
- Neveikiamoji rūšis
- Paprastasis esamasis ir tęstinis esamasis laikai
- Būtasis tęstinis laikas
- Klausimų sudarymas
- Kaitymas skaičiais
- Žodžiai „some“, „any“, „no“
- Būtasis „present perfect“ laikas
- Santykiniai įvardžiai

Tarpinis tarp pradedančiųjų ir aukštesniojo lygis A2–B1

- Paprastasis būtasis laikas
- „Present perfect simple“ laikas
- Forma „going to / will“
- Tariamoji nuosaka
- „Past simple / past continuous“ laikai
- Būdvardžiai
- Artikeliai
- Neveikiamoji rūšis
- Padalyvis ir bendratis
- Bendraties vartojimas tikslui nusakyti
- Kaitymas skaičiais
- Žodžiai „some“, „any“, „no“, „every“
- Modaliniai veiksmažodžiai
- Netiesioginė kalba
- „Present perfect continuous“ laikas
- Klausimai
- Santykiniai įvardžiai
- Prielinksniai
- Pasirenkamieji klausimai
- Fraziniai veiksmažodžiai
- Žodžių tvarka ir jungiamieji žodžiai

BE MULTILINGUAL

Aukštesnysis lygis B1–B2

- „Present simple / present continuous“ laikai
- „Past simple / past continuous“ laikai
- „Present perfect simple“ ir „Past simple“ laikai
- „Present perfect simple / present perfect continuous“ laikai
- Būsimasis laikas
- Neveikiamoji rūšis
- Tariamasis nuosakos 1-oji ir 2-oji formos
- Trečioji tariamasis nuosakos forma
- „Used to“ / „Be used“ to vartojimas (dažninis laikas)
- Sakiniai su „wish“
- Tiesioginė ir netiesioginė kalba
- Modaliniai veiksmažodžiai
- Kaitymas / nekaitymas skaičiais
- Artikeliai
- Santykiniai sakiniai
- „-ed“ / „-ing“ vartojimas
- Jungiamieji žodžiai
- Vietos ir laiko prielinksniai
- Būdvardžių prielinksniai
- Daiktavardžių prielinksniai
- Veiksmažodžių prielinksniai
- Fraziniai veiksmažodžiai
- Forma „Veiksmažodis + -ing / to bendratis“

Tarpinis tarp aukštesniojo ir aukščiausiojo lygis B2–C1

- Esamieji laikai
- Būtieji laikai
- Būsimieji laikai
- Tariamasis nuosakos sakiniai
- „Wish“ sakiniai ir mišrūs tariamasis nuosakos sakiniai
- Veiksmažodis + „-ing“
- Veiksmažodis su bendratimi
- Veiksmažodis + „-ing“ arba veiksmažodis + „to“
- Prielinksniai + „-ing“
- Formos „See somebody do“ ir „See somebody doing“
- Kaitymas skaičiais
- Artikeliai
- Kiekybės žymikliai

BE MULTILINGUAL

- Būdvardžiai su galūne „-ing“ bei „-ed“ ir būdvardžių ir prieveiksmių žodžių tvarka
 - Žodžių daryba
 - Modaliniai veiksmažodžiai
 - Neveikiamoji rūšis
 - Netiesioginė kalba
 - Santykiniai sakiniai
 - Prielinksniai
 - Jungiamieji žodžiai
 - Žodžių tvarka: veiksmažodis + papildinys (objektas), vieta, laikas
 - Kableliai, kabliataškiai ir dvitaškiai
 - Tariamoji nuosaka
- **Profesiniai įgūdžiai**

Taikant *Integruoto kalbos ir dalyko mokymo(-si)* aspektą klasėje, šeimoje ar mokantis savarankiškai, „Be Multilingual“ mokiniai gebės pagerinti šiuos profesinius įgūdžius:

- Pasikeisti asmenine informacija
- Aprašyti orą
- Organizuoti įvairius renginius
- Skaityti korespondenciją
- Suteikti informacijos apie atostogas
- Užsisakyti ir užpildyti užsakymo formas
- Pakeisti užsakymą
- Skaityti lankstinukus, reklamas
- Aprašyti vietą
- Palyginti dvi vietas
- Aprašyti patiekalus ir tradicinę virtuvę
- Rekomenduoti lankytinas vietas
- Parodyti ir paaiškinti kelią
- Atsakyti į užklausą, suteikti informacijos
- Kalbėti telefonu
- Priimti žinutes
- Suteikti informacijos apie automobilių nuomą
- Paruošti valgiaraštį
- Užsisakyti valgyti
- Rekomenduoti maistą ir gėrimus
- Reaguoti į skundus
- Sukurti ekskursijos planą
- Patarti sergančiam žmogui

BE MULTILINGUAL

- Išsiųsti trumpąsias žinutes
- Parašyti ir išsiųsti faksą
- Parašyti ir atsakyti į elektroninį laišką
- Parašyti ir atsakyti į oficialų laišką
- Parašyti atsiprašymo laišką
- Parašyti patvirtinimo laišką
- Parašyti raštelį, skelbimą
- Išversti internetinės svetainės puslapį

BE MULTILINGUAL

2 p r i e d a s. Elektroninio mokymosi aplanko (*portfolio*) sudarymo metodika, skirta turizmo sričiai

Fatimos Garsijos Dorado (regioninis CEE narys, Santiago de Compostela) monografija, atspausdinta tarptautiniame „Glosas Ddacticas“ žurnale pavadinimu „Elektroninio mokymosi aplanko vaidmuo mokant(-is) užsienio kalbų“ (2005).

Europos kalbų aplankas (*portfolio*) yra priemonė, naudojama fiksuojant visą svarbią kalbų mokymosi patirtį. Jame fiksuojama tai, kaip mokinys gali vartoti užsienio kalbą ir kokio lygio yra jo kalbos žinios. Gebėjimai yra apibrėžti remiantis ES charakteristikos kalbų lygiais (angl. *The common European Framework of Reference – CEFR*). Kalbų aplankas padeda suplanuoti veiksmus, reikalingus pagerinti kalbų mokėjimą.

Europos kalbų aplanko tikslai ir funkcijos

Europos kalbų aplanko pagrindiniai tikslai yra du:

- skatinti mokinių kalbos mokymosi pastangas lavintis įvairiais lygiais;
- fiksuoti įgytus kalbos įgūdžius ir informaciją apie kultūrą (tai naudinga pasirenkant aukštesnį kalbos mokymosi lygį ir ieškant darbo savo šalyje ar užsienyje).

Šie tikslai yra susiję su dviem pagrindinėmis Europos kalbų krepšelio funkcijomis:

a) pedagogine funkcija:

- stiprinti mokinių motyvaciją;
- lavinti jų gebėjimą bendrauti įvairiomis kalbomis;
- skatinti mokytis daugiau kalbų;
- padėti gilinti įvairių kultūrų žinias;
- raginti mokinius apgalvoti pasirinktus tikslus;
- planuoti mokymosi procesą;
- mokytis savarankiškai;
- raginti mokinius plėsti daugiakalbę ir tarpkultūrinę patirtį, pavyzdžiui, per ryšius ir keliones, skaitymą, žiniasklaidą, projektus.

b) dokumentavimo ir registravimo funkcija:

Europos kalbų aplankas siekia dokumentuoti jo savininko daugiakalbę patirtį informatyviu ir suprantamu būdu. ELP (Europos kalbų aplanko) priemonės padeda mokiniams įvertinti kompetencijos lygį, pasiektą mokantis vienos ar kelių užsienio kalbų, suteikia išsamią ir suprantamą informaciją tarptautiniu lygmeniu.

Šiuo metu yra daug būdų kalbų aplankui pateikti, pavyzdžiui, pereinant į kitą mokyklą, į aukštesnį mokymo lygį, pradedant kalbos kursus, susitinkant su konsultantu profesinės veiklos klausimais ar kreipiantis dėl darbo. Visais šiais atvejais kalbų aplankas yra pateikiamas asmenims, kurie priima sprendimus, svarbius aplanko savininkui. Be to, mokiniai galėtų būti suinteresuoti turėti tokį dokumentą sau patiems.

BE MULTILINGUAL

Europos kalbų aplanko sudarymo principai:

- visi gebėjimai yra vertinami nepriklausomai nuo to, koku lavinimosi būdu jie buvo įgyti;
- Europos kalbų aplankas yra mokinio nuosavybė;
- jis yra susijęs su bendrąja Europos kalbų informacine sistema;
- bendrieji vadovavimosi principai yra taikomi visiems aplankams.

Aplankas turi kalbos pasą, kurį jo savininkas nuolatos atnaujina. Tinklelis yra naudojamas kalbos gebėjimams apibūdinti remiantis visoje Europoje priimtais kriterijais. Šis dokumentas turi išsamią kalbos biografiją, apibūdinančią kiekvienos savininko kalbos patirtį ir padedančią mokiniui planuoti ir įgyvendinti tolimesnius mokymosi veiksmus. Tai yra tarsi dosjė, kurioje laikomi darbo pavyzdžiai, iliustruojantys kalbos sugebėjimus.

Kalbos aplankas susideda iš trijų dalių: kalbos aplanko, kalbos biografijos ir dosjė.

BE MULTILINGUAL

Toliau pateikiama keletas patarimų, kaip naudotis elektroniniu aplanku mokantis savarankiškai, integruotai ar šeimoje:

1. **Apibūdinkite aplanko tikslą.** Aplanko turinys ir organizavimas priklausys nuo jo tikslo. Prieš pradėdant sudaryti aplanką, reikėtų atlikti poreikių analizę, t. y. apibrėžti kalbos mokėjimo lygį, studentų savarankiškumą, laiką ir kt.
2. **Atkreipkite dėmesį į turizmo srities darbuotojų turimų šiuolaikinių informacinių technologijų rūšį ir kiekį.** Nėra ko tikėtis gauti rezultatų iš elektroninio aplanko neturint tam techninių priemonių ar programinės įrangos. Poreikių analizė padeda įvertinti ir technologijų naudą.
3. **Nustatykite būsimus aplanko vertintojus.** Aplanko savininkai turėtų įdėti daugiau pakstangų juos kurdami. Tačiau su tinklalapiu reikėtų elgtis labai atsargiai, kadangi jis gali būti prieinamas bet kam.
4. **Skatinkite mokinius.** Jie turėtų pasirinkti tuos darbus, kurie geriausiai apibūdintų jų mokymo programos tikslus. Mokiniai turėtų parodyti savo pirmuosius ir paskutinius projektus, kuriuose atsispindėtų padaryta pažanga. Galima pateikti ir daugiau atliktų projektų.
5. **Skatinkite mokinius bendradarbiauti su bendraamžiais vertinant rezultatus.** Stebėtina, kiek daug galima išmokti vertinant bendraamžių rezultatus. Bendraamžių vertinimas turėtų būti vienas iš pagrindinių procesų sudarant aplanką.
6. **Pasinaudokite atsiliepimais.** Aplanko sudarymo metu turėtų būti pateikiamas įvertinimas, kad mokiniai žinotų, jog eina teisinga linkme. Atsiliepimai taip pat galėtų būti išsiunčiami į elektroninius aplankus, jei mokiniai su tuo sutiktų ir tai juos veiktų kaip paskata.
7. **Skatinkite savarankišką mokymąsi.**

BE MULTILINGUAL

BE MULTILINGUAL

eMail-Message for you:

„Do you have any rooms available from May 1st to ...”

ÉS CAPAZ DE RESPONDER A ESTA PERGUNTA?
¿SABRÍAS RESPONDER A ESTA PREGUNTA?
AR TU GALI ATSAKYTI Į ŠI KLAUSIMĄ?
ARE YOU ABLE TO ANSWER THIS QUESTION?
HAR DU MÖJLIGHET ATT SVARA PÅ DENNA FRÅGA?
CZY POTRAFISZ ODPOWIEDZIEĆ NA TO PYTANIE?
ETES VOUS CAPABLE DE RÉPONDRE À CETTE QUESTION?
KÖNNTEN SIE AUF DIESE FRAGE ANTWORTEN?
PUTEȚI SĂ RĂSPUNDEȚI LA ACEASTĂ ÎNTREBARE?

BE MULTILINGUAL!

Please visit our website

WWW.BE-MULTILINGUAL.COM

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the authors, and the Commission can not be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

www.be-multilingual.com